

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 587
Παρασκευή
29 Σεπτεμβρίου 1995
Δρχ. 400

ΣΥΜΠΟΣΙΟ:

ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΔΙΑΣΤΑΣΗ

6, 7 και 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΣΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ GOETHE

κυκλοφορούν

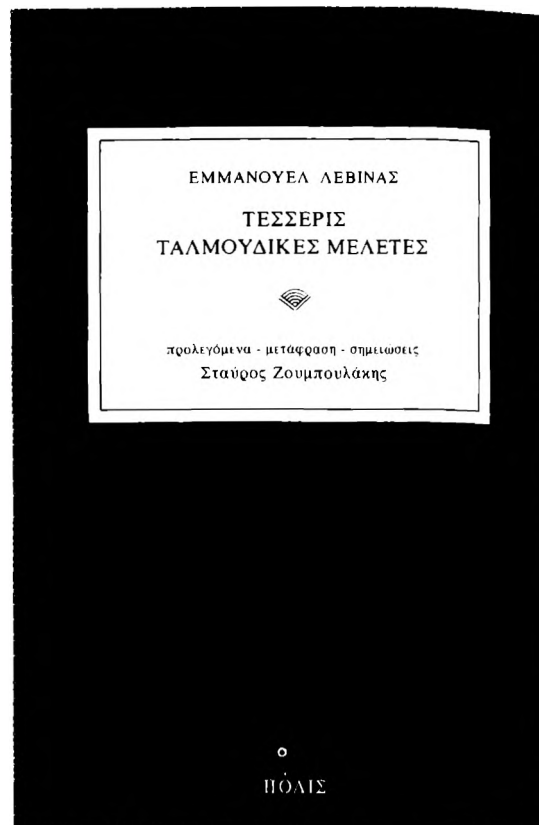
ΕΜΜΑΝΟΥΕΛ ΛΕΒΙΝΑΣ

**ΤΕΣΣΕΡΙΣ
ΤΑΛΜΟΥΔΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ**

Μετ. – Προλ.: Σταύρος Ζουμπουλάκης

«“Το ταλμουδικό εγχείρημά του ο ίδιος ο Λεβινάς το ορίζει ως μετάφραση του Ταλμούδ στα ελληνικά, τη γλώσσα της φιλοσοφίας. Μέσα στον κοινό «ελληνο-βιβλικό πολιτισμό» της Ευρώπης, η Βίβλος και το Ταλμούδ χρειάζονται την καθολικότητα του φιλοσοφικού λόγου, για να μην εκπέσουν σε απλό στοιχείο ταυτότητας μιας φυλετικής ή εθνικής κοινότητας. Το αριστοτελικό «πάντως φιλοσοφητέον» ισχύει αναπόφευκτα για τον ευρωπαϊό άνθρωπο, εβραίο ή μη εβραίο, είτε θρησκεύει είτε δεν θρησκεύει.”»

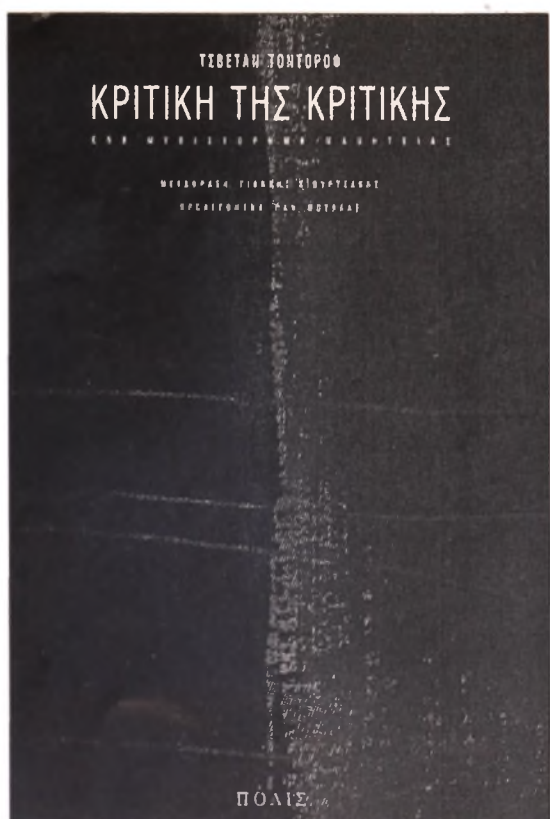
από τα προλεγόμενα του Σταύρου Ζουμπουλάκη

ΤΣΒΕΤΑΝ ΤΟΝΤΟΡΟΦ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Μετ.: Γιάννης Κιουρτσάκης
Προλ.: Παν. Μουλλάς

«“Δεν μπορούμε να αλλάξουμε την εικόνα που έχουμε για την κριτική παρά μόνο αν αλλάξουμε συνάμα και την ιδέα που έχουμε για τη λογοτεχνία.” Τι είναι λοιπόν η λογοτεχνία; Όχι πια μια γλώσσα αυτοτελής και αμετάβατη (κατά τις ρομαντικές προδιαγραφές), αλλά ένας λόγος “προσανατολισμένος προς την αλήθεια και την ηθική”. Και τι είναι κριτική; Ένας διάλογος. Ο κριτικός διαλέγεται (τουλάχιστον πρέπει να διαλέγεται) διπλά: “ως αναγνώστης με τον συγγραφέα του και ως συγγραφέας με τους αναγνώστες του.”»

από τα προλεγόμενα του Παν. Μουλλά

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

editorial, σελ. 4

ΠΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

ργος Φιλιδιάκος, σελ. 5

ΠΡΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

τύπος, ΜΜΕ, σελ. 24

ΥΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ...

Αγύριτος, σελ. 26

ΛΕΘΗΣ ΣΚΗΝΗ

από τον κόσμο, σελ. 29

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 46

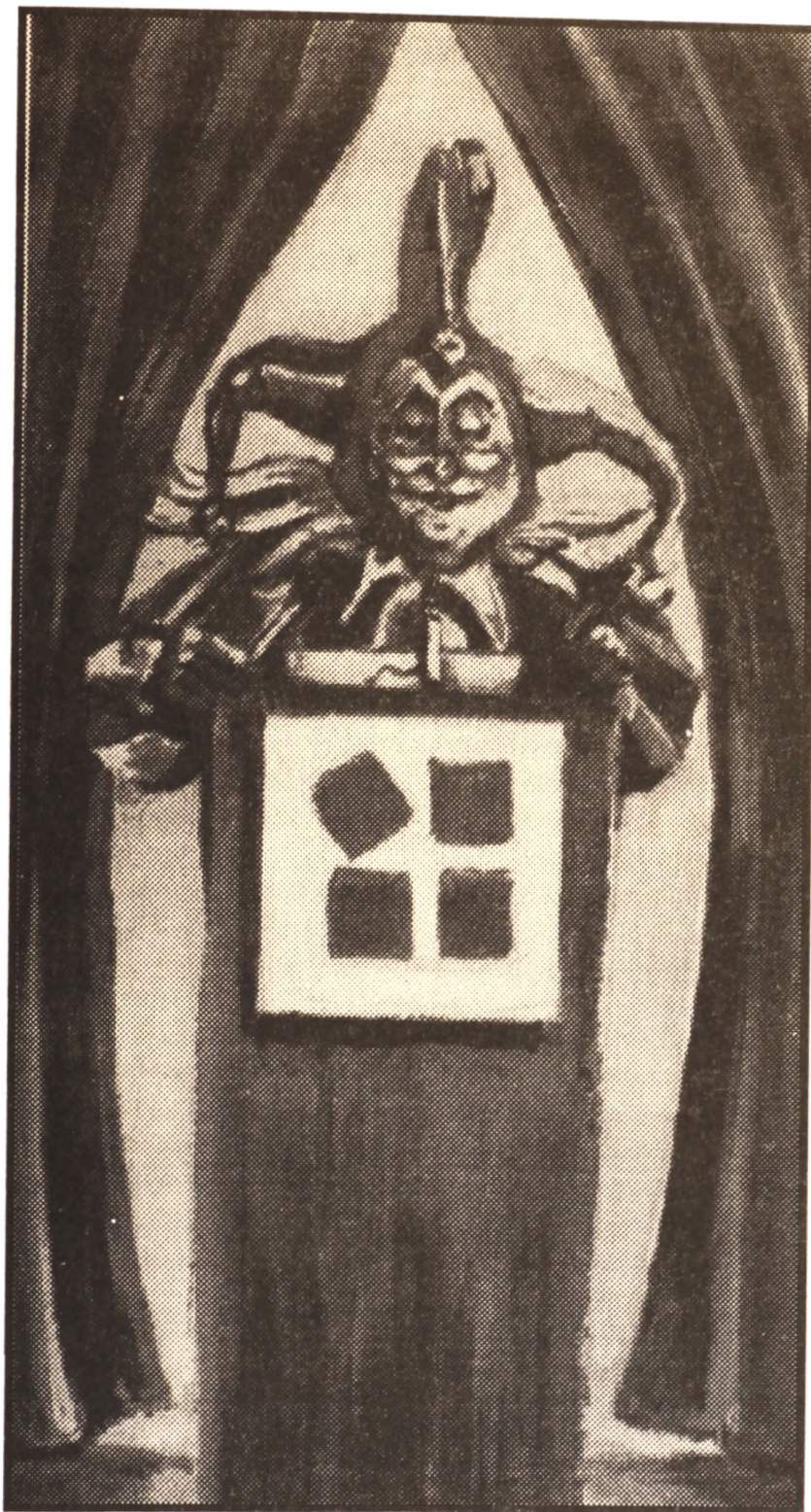
ΠΕΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 47

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΠΑ

Λίας Λάγιος, σελ. 66

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ. «Μαζικά Μέσα επικοινωνίας. Προς την κοινωνία των πληροφοριών. Ευρωπαϊκή διάσταση». Πληροφορίες και υλικό για το συμπόσιο που διοργανώνεται από το ΑΝΤΙ και το Ινστιτούτο Γκαίτε, 6 ως 8 Οκτωβρίου, στην αίθουσα του Ινστιτούτου. ΣΕΛ. 11-14. **ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΜΕΝΩΝ** Η Πάτμος. Η σύζυγος του πρωθυπουργού. Τα πρωτοσέλιδα ενός υποδείγματος δημοσιογραφίας... Πολιτικός σχολιασμός του αφρού των ημερών. Γράφουν: **Τάσος Παππάς, Μανώλης Βασιλάκης, Ηλίας Κανέλλης.** ΣΕΛ. 18-25 **ΤΑ McDONALD ΣΤΟ ΓΚΡΙΑ** Μια δι-

καστική διαμάχη με μια μεγάλη πολυεθνική παρασκευάστρια χάμπουργκερ – κι οι πολλές προεκτάσεις της! Γράφει ο **Θοδωρής Αντωνόπουλος.** ΣΕΛ. 40. **ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ** Ένα ψύχραιμο αφιέρωμα σε έναν μεγάλο της ελληνικής αρχιτεκτονικής...

ΕΦΥΛΛΟ: Η αφίσα του συμποσίου
από το ΜΜΕ, από τον ΣΟΛΗ ΜΠΑΡΚΗ

Περίοδος Β' • Έτος 22ο • Τεύχος 587 • Παρασκευή 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1995 • Δρχ. 400

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Λημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΕΦΗΜΕΡΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Βασίλης Μπάλλας - **MONTAZ:** Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστέρι, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΠΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητικά ετήσια: 7.000 δρχ.

ΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Λημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** ΔΡΧ. 400, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΑΝΑΓΚΑΙΟ ΚΑΚΟ του σύγχρονου πολιτισμού τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης, τα τελευταία χρόνια δεν είναι πα αυτό που ήταν. Όσο το πεδίο των μαζικών επικοινωνιών διευρύνεται, τόσο περισσότερο η πολιτική συναρτάται από την αισθητική, την κουλτούρα, τις κοινωνικές αντιλήψεις και τις πολιτικές επιλογές που τα mass media, σε όλες τις εκδοχές τους (έντυπες, ηλεκτρονικές είτε στα δίκτυα του κυβερνοχώρου), προκρίνουν.

Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ στον πλανήτη της κουλτούρας της αγοράς παγίωσε τον καταλυτικό ρόλο των μαζικών μέσων. Η πολιτική εγκαταλείπει βαθμιαία τα παραδοσιακά πεδία τα οποία ως λίγα χρόνια πριν ήταν προνομιακός χώρος άσκησής της. Οι ιδιοκτησίες των ΜΜΕ εξελίσσονται σε τεράστιους οικονομικούς οργανισμούς, με συμφέροντα τα οποία οπωσδήποτε διασταυρώνονται με τα συμφέροντα της πολιτικής. Ο ρόλος των ΜΜΕ στη χειραγώγηση των πολιτών όσο περνάει ο καιρός ισχυροποιείται.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ είναι και η εξέλιξη στο πολιτισμικό πεδίο. Οι ξεχωριστοί πολιτισμοί, οι παραδόσεις, η πολυμορφία στην έκφραση και η πολυπολιτισμικότητα συγχωνεύονται σε μια νέα παγκόσμια κουλτούρα. Η ομογενοποίηση του «παγκόσμιου τηλεοπτικού χωριού» και ο συντονισμός σε μαζικό επίπεδο προς την παγκόσμια κουλτούρα της αγοράς και τον καταναλωτισμό είναι το πρώτο και το κυριότερο αποτέλεσμα της «παγκοσμιοποίησης».

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ της, έως πρότινος, θεσμικής ασυδοσίας (και από μια στιγμή και μετά της διά θεσμών τακτοποίησης κεκτημένων) στο χώρο των ΜΜΕ, τα φαινόμενα που περιγράψαμε δημιουργούν ένα ακόμη πιο ασφυκτικό πλαίσιο. Ως κενό γράμμα ή ως πραγματική απειλή, η κατηγορία περί «διαπλεκόμενων συμφερόντων» εκτοξεύεται συχνά-πυκνά από τα πλέον επίσημα χείλη. Οι ίδιοι πολιτικοί που καταγγέλλουν, όμως, κάνουν το παν να εξασφαλίσουν με το μέρος τους όσο το δυνατόν πιο πολλά ΜΜΕ που θα στηρίξουν τις επιλογές τους. Η ουσία πάντως είναι πως η πολιτική είναι δέσμια αυτών των συμφερόντων, γεγονός διαπιστωμένο από τους ίδιους τους φορείς της: τους ύπατους εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων.

ΔΕΙΛΑ ΔΕΙΛΑ, και στο πλαίσιο που περιγράψαμε, εισέρχεται στην καθημερινότητά μας η νέα μαζική κουλτούρα του κυβερνοχώρου. Αδιερεύνητη ακόμα, πεδίο οπωσδήποτε μεγαλύτερης ελευθερίας, τίθεται στο επίκεντρο των πλέον ανήσυχων δυνάμεων που ζουν και κινούνται στις παρυφές του μαζικού χώρου των πληροφοριών. Πώς θα εξελιχθεί αυτή η δυναμική που, εκ πρώτης όψεως, απελευθερώνει τις δυνατότητες της έκφρασης και της επικοινωνίας;

ΌΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ζητήματα (με τις οπωσδήποτε πολύ πιο σύνθετες πτυχές τους) επιχειρεί να προσεγγίσει τακτικά το ΑΝΤΙ. Ελεύθερο από εξαρτήσεις και δεσμεύσεις, χώρος ανήσυχος και παρεμβατικός, κάνει ένα βήμα παραπέρα. Από τις 8 ως τις 10 Οκτωβρίου, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε, διοργανώνει ένα διεθνές συμπόσιο στο οποίο θα προσεγγισθούν απ' όλες τις πλευρές τα ανοιχτά ζητήματα που θέτει η αλματώδης ανάπτυξη των Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας. Εκλεκτοί προσκεκλημένοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό, θα καταθέσουν στο τριήμερο που θα διαρκέσει το συνέδριο την εμπειρία τους και τις ειδικές επεξεργασίες τους. Στόχος, να διαγραφούν τα χαρακτηριστικά της υπό διαμόρφωση κοινωνίας των πληροφοριών αλλά και οι προοπτικές διαφύλαξης του πολιτικού χαρακτήρα των κοινωνιών, καθώς και των πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών.

ΕΝΝΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ, σε ανάλογο συμπόσιο, που για τη διοργάνωσή του πάλι είχε φροντίσει το ΑΝΤΙ, οι επεξεργασίες και τα συμπεράσματα που εξήχθησαν δεν καθόρισαν τις εξελίξεις αλλά, πάντως, βοήθησαν αρκετά την εξήγησή τους. Επαναλαμβάνουμε το εγχείρημα γνωρίζοντας τα όριά μας, πιστεύοντας ωστόσο ότι συμβάλλουμε στην προσέγγιση ενός ζητήματος κατεξοχήν πολιτικού. Όσο περισσότερο γνωρίζουμε για τα ΜΜΕ, τόσο θωρακίζουμε την κοινωνία των πολιτών που επιθυμούμε και επιδιώκουμε. Γι' αυτό είστε όλοι καλεσμένοι στις επεξεργασίες του συμποσίου, στο Ινστιτούτο Γκαίτε.

αντί

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ του Γιώργου Ζαχαριάδη

ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΕ

ΤΕΛΕΝΟΝ

ΣΑΣ ΜΕΤΑΦΕΡΩ ΤΙΣ
ΕΥΛΟΓΙΕΣ ΤΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΟΤΑΤΟΥ...

ΜΕΡΣΙ.

...ΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΘΥΤΑΤΗΝ
ΠΑΤΡΙΚΗΝ ΑΥΤΟΥ ΑΓΑΠΗΝ...

ΔΕΝ ΗΤΑΝ
ΑΝΑΓΚΗ...

...ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ ΕΛΠΙΖΕΙ
ΟΤΙ ΘΑ ΜΕΤΑΔΟΣΕΤΕ ΕΙΣ
ΕΥΡΥΤΑΤΟΝ ΚΥΚΛΟΝ
ΠΙΣΤΟΝ...

ΟΥΑΟΥ!
ΘΑ ΓΙΝΕ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟ-
ΠΟΣ!

...ΚΑΙ ΔΗ ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΑΠΗΤΟΤΑΤΑ
ΑΥΤΟΥ ΤΕΚΝΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΕΚΝΟΥ
ΠΟΥ ΑΥΤΑ ΑΓΑΠΟΥΝ...

!

ΕΝΤΑΞΕΙ, ΝΑ ΤΟΝ ΚΑΝΕ
ΤΟΝ ΚΑΤΣΙΦΑΡΑ ΔΕΣΠΟΤΗ, ΑΛΛΑ
ΔΕΝ ΠΕΡΙΜΕΝΑ ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΕΙΧΕ
ΤΟΣΟ ΑΧΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΤΑΤΟΣ!

ΧΙ ΧΙ

Η πρωθυπουργική υγεία και η έφεση του «άρχειν»

Η ΑΥΛΑΙΑ των εορτασμών, στην Πάτμο, έπεσε –Τρίτη απόγευμα– εσπευσμένα, όπως εσπευσμένη (και αιφνιδιαστική) ήταν η αναχώρηση του πρωθυπουργού για την Αθήνα, μέσω Σάμου. Και καθώς η ταραχή στο άμεσο πρωθυπουργικό περιβάλλον ήταν έκδηλη («Τα πρόσωπα τι σοβαρά που έγιναν!») και η ερμηνεία περί «ελαφράς τροφικής δηλητηρίασεως» όχι τόσο πειστική, τα σενάρια, ως την άφιξη του κ. Α. Παπανδρέου στην Εκάλη, έπαιρναν και έδιναν.

ΤΕΛΟΣ καλό, όμως, όλα καλά! Η ΕΤ-1, στις 3 το μεσημέρι της Τετάρτης, ανακοίνωνε (σχεδόν τελετουργικά) ότι «η υγεία του πρωθυπουργού έχει αποκατασταθεί πλήρως» και ότι ο πρωθυπουργός «θα δεχθεί τον υπουργό Υγείας κ. Δ. Κρεμαστινό και τον υπουργό Τύπου κ. Τ. Χυτήρη... Παράμενει γεγονός ότι, όταν το «Φάλκον», το πρωθυπουργικό αεροπλάνο, προσγειώθηκε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού (το βράδυ της Τρίτης) ο κ. Χυτήρης αισθάνθηκε την ανάγκη να νουθετήσει (πολύ διακριτικά –είναι αλήθεια– τους δημοσιογράφους: «Ο πρωθυπουργός είναι εντάξει», είπε... Υπήρξαν, όμως, από την πλευρά μερικών συναδέλφων σας υπερβολές. Και αυτό δεν είναι σωστό. Πρέπει να υπάρχει μέτρο στις μεταδόσεις μας», κ.λπ. (Το «μέτρο» που έλειπε ήταν, κατά την εκτίμηση του υπουργού Τύπου, τα «ενδεχόμενα» στα οποία είχαν αναφερθεί τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, ένα από τα οποία ήταν και η πληροφορία για «ενδεχόμενη εισαγωγή του κ. Παπανδρέου σε νοσοκομείο της Σάμου ή στο Γενικό Κρατικό Αθηνών»).

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ: ΟΤΑΝ ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΖΗΤΟΥΝ «ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ»

ΓΙΑΤΙ, όμως, η ερμηνεία περί «ελαφράς τροφικής δηλητηρίασεως» δεν έγινε αμέσως αποδεκτή από τους δημοσιογράφους; Και είχε δίκαιο, άραγε, ο υπερυπουργός κ. Α. Τσοχατζόπουλος που έπνεε μένεα εναντίον εκείνων που έχουν ως αποστολή να

δοκιμάζουν το φαγητό του πρωθυπουργού («dégustateurs», τους λένε οι Γάλλοι), πριν από τον πρωθυπουργό; Βέβαιο είναι ότι, με την παρέα του πρωθυπουργού, που γευμάτισε, το βράδυ της Κυριακής, στην ταβέρνα «Αρχοντικό» της Πάτμου, μια από τις καλύτερες ταβέρνες του νησιού, «δοκιμαστής» δεν υπήρχε... Κατά τον υπουργό Τύπου κ. Χυτήρη, πιθανή αιτία της «τροφικής δηλητηρίασεως» του πρωθυπουργού ήταν το «πατέ» που έφαγε στην ταβέρνα. Αλλά κατά τον ιδιοκτήτη της ταβέρνας, «πατέ» δεν έφαγε ο πρωθυπουργός. Για τον απλούστατο λόγο ότι «το κατάστημά μας ουδέποτε σερβίρει πατέ»... Αλλά οι «πάντοτε δύσπιστοι δημοσιογράφοι» είχαν και άλλους λόγους να είναι επιφυλακτικοί απέναντι στην εκδοχή περί «ελαφράς (ή παρατεταμένης) δηλητηρίασεως». Τον Δεκέμβριο του 1993, ο πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου βρίσκεται στις Βρυξέλλες, για τη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παρακάθεται στο επίσημο δείπνο που παρέθεσε, προς τιμή των Ευρωπαίων ηγετών, ο βασιλιάς Αλβέρτος... Την επομένη, ο υπουργός Υγείας κ. Κρεμαστινός ανακοινώνει ότι ο πρωθυπουργός υπέστη «ελαφρά τροφική δηλητηρίαση» και, ως εκ τούτου, αδυνατεί να παραστεί, την επομένη, στις εργασίες της συνόδου! Φυσικά έγινε ο χαμός... Ο Μέγας Αυλάρχης του Αλβέρτου, με επιστολή που απευθύνει στην Ελληνική Πρεσβεία των Βρυξελλών, ζητεί «διευκρινίσεις» –ακριβέστερα «επιβεβαίωση» ότι, πράγματι, ο εξοχότατος πρωθυπουργός της Ελλάδας υπέστη «ελαφρά τροφική δηλητηρίαση», λόγω της συμμετοχής του στο δείπνο των ανακτόρων... Η συνέχεια είναι απίθανη: Η Ελληνική Πρεσβεία διαβεβαιώνει ότι η «ελαφρά δηλητηρίαση» του πρωθυπουργού οφείλεται σε «έδεσμα» (πατέ; σουβλάκι;) που εγεύθη ο πρωθυπουργός «εκτός των ανακτόρων»! Και η γελοιοποίησή μας –η γελοιοποίηση της Ελλάδας δεν είχε τελειωμό. Ακόμα και

ο αρχιμάγειρας του Αλβέρτου, έμπορής και παραβιάζοντας κάθε πρωτόκολλο, είχε μεταβεί στο ξενοδοχείο όπου νυκτιάζει ο κ. Παπανδρέου, για να ζητήσει «γήσεις»!...

ΠΟΙΟΣ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΗ «ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ»;

ΣΤΙΣ επισημάνσεις αυτές δεν υπήρξε οποιαδήποτε ευτράπελη διάθεση. Ο πρωθυπουργός μας νοσεί. Και στην κατάσταση που βρίσκεται η υγεία του, ακόμα ελαφρότερη «τροφική δηλητηρίαση» (πραγματική ή όχι) μπορεί να δημιουργήσει πρόσθετα –σοβαρά ή ολιγότερα– προβλήματα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι για την «περιπέτεια της Πάτμου» ευθύνεται η πρωθυπουργική σύζυγος, η Διμήτρα Λιάνη, η οποία «επέμενε για την παρουσία του πρωθυπουργού στον εορτασμό», παρά το ότι είχε προγραμματισμένο από πολύ καιρό και το οποίο, για πραγμαμάτων, θα περιόριζε τα περιλαμβανόμενα της αντοχής του. Όμως το πρόβλημα, ασφαλώς, βαθύτερο και κρισιμότερο έγκειται στην κοινή παραδοχή ότι η υγεία του πρωθυπουργού δε επιτρέπει να ασκεί –στο βαθμό που απαιτείται, ως εκ της ιδιότητάς του, να ασκεί καθήκοντά του. Υπάρχει, βέβαια, θρώπινη πλευρά, η ανθρώπινη αδυναμία έφεση του «άρχειν»... Όπως υπάρχει αυτογνωσία. Είναι δυνατόν ο κ. Παπανδρέου να μην κατανοεί ότι η παραμονή του στην εξουσία δεν βοηθά τον τόπο, ούτε το κόμμα (το κόμμα, ίδιος ίδρυσε, ούτε τη δική του υστέρια; Είναι δυνατόν να μην αντιλαμβάνεται ότι, για όλους, έρχεται, κάποτε, η «ώρα απόσυρσης» και ότι η ώρα αυτή «ήγγηκε»; Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ μπορεί να υπηκοοσύνη όλων μας. Και μπορεί να πιστοποιήσει (μέσα στο ΠΑΣΟΚ) να πιστοποιήσει ακόμα ότι «είναι σε θέση να δώσει με τη... Μαγιόρκα ή αλλαχού, με την έ...

οι 14 ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης «συντηρητικοί», ενώ αυτός –μόνος... – «προοδευτικός»! Αλλά εξαγίου είδους αυτού, έπαψαν πλέον να ν. Άλλωστε είναι κοινός τόπος ότι, πνευτικό επίπεδο, το ΠΑΣΟΚ ακοτην ίδια (ή σχεδόν την ίδια) πολιτι- Νέας Δημοκρατίας, ενώ σε ευρω- επίπεδο, η πολιτική και των 15 κυ- των είναι η ίδια ή σχεδόν η ίδια, ες επιμέρους διαφοροποιήσεις ή συ- εις συμφερόντων.

Α ΤΑΥΤΑ, ορισμένα (μεσαία ή κα-) στελέχη του ΠΑΣΟΚ εξακολου- υποστηρίζουν ότι «αν δεν υπήρχε η α, με τις πολιτικές φιλοδοξίες της, ο ουργός θα είχε αποσυρθεί, αφού λύσει, προηγουμένως, το θέμα της ής»... Αλλά και αν υποθεθεί ότι έτσι α πράγματα, η ευθύνη δεν μπορεί α βαρύνει τον πρωθυπουργό και από το εκλογικό σώμα, συνέβαλαν άνοδο του κ. Παπανδρέου στην ουργία, εν πλήρει γνώσει ότι η κα- η της υγείας του ήταν επισφαλής.

Α ΤΑ ΑΛΛΑ, ασφαλώς και υπάρχει λήμνητρας», στο βαθμό που προωθεί ιτικές της φιλοδοξίες, στηριζόμενη ξ αντανάκλασεως θέση του συζύγου υθυπουργού». Και φυσικά υπάρχει με όλη αυτή τη θλιβερή στρατιά ών και υφυπουργών, που –χωρίς

ντροπή– σπεύδουν, κάθε φορά, να «πλαι- σιώσουν» τις λογής πολιτικές ή... θεολογι- κές ή πολιτιστικές (;) «σορτίτες» της.

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙ και η γνωστή χυδαιό- τητα γύρω από το θέμα «φωτογραφιών», στην οποία έμελλε να παρέμβει και ο κατά κανόνα φειδωλός σε δηλώσεις υπουργός Επικρατείας παρά τω πρωθυπουργώ κ. Κ. Α. Λιβάνης. Στη σχετική ερώτηση του δη- μοσιογράφου, απάντησε λέγοντας πως «θα πρέπει να ξανακοιτάξουμε όλοι τον εαυτό μας». Και στο «όλοι» περιέλαβε και το κυ- βερνών κόμμα. Κάτι περίπου σαν το «είμε- θα όλοι εγκληματίες» («nous sommes tous des assassins»), με την έννοια ότι την Αυ- ριανή (αλλά και την «ηθική» της, την ιταμό- τητά της, τη χυδαιότητά της, την ιζηματική υποκουλτούρα της...), τη φτιάξαμε από κοινού όλοι, άρα κοινή και η ευθύνη. Ο κ. Λιβάνης απέφυγε τις εξειδικεύσεις. Δια- φορετικά, θα έπρεπε να θυμίσει την εκτί- μηση του κ. Παπανδρέου για την Αυριανή («είναι πρότυπο ανεξάρτητης εφημερί- δας»), ότι δεκάδες βουλευτές του ΠΑΣΟΚ στηρίζονταν, για την επανεκλογή τους, στην εύνοια της εφημερίδας αυτής, ότι ο κ. Παπανδρέου (ή, έστω, ο κ. Λαλιώ- της) είχε παραδώσει στην Αυριανή την άθλια εκείνη φωτογραφία που ενεφάνιζε τον κ. Μητσοτάκη «γκεσταπίτη», ότι δεν υπήρχε πολιτικός αντίπαλος του ΠΑΣΟΚ (από τον πρώην πρωθυπουργό κ. Γ. Ράλλη

ώς τον Λεωνίδα Κύρκο ή τον Χαρίλαο Φλωράκη ή τη Μαρία Δαμανάκη...) που να μη γνώρισε τη διαβολή, τη λάσπη, την ιτα- μότητα αυτού του υψηλού «μοντέλου» του κ. Παπανδρέου... Τελικά φαίνεται ότι, πα- ρά τα όσα υποστηρίζει ο Ιωάννης στην Αποκάλυψή του, δεύτερη παρουσία δεν υπάρχει, και όλα εδώ πληρώνονται.

Η ΝΕΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΡΑΜΠΙΝ - ΑΡΑΦΑΤ

ΣΤΟ «ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ» που επι- σκοπούμε, δεν μπορεί να μη σημειώσει κα- νείς –μεταξύ άλλων– το κλείσιμο του Πα- νεπιστημίου και του Πολυτεχνείου της Κρήτης (λείπουν και τα χρήματα και οι δι- δάσκοντες) και την εξαγγελία του υπουρ- γού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσε- ων κ. Τζουμάκα ότι θα φροντίσει ώστε η κατώτατη σύνταξη του ΙΚΑ να ισούται με το 80% του κατώτατου μισθού της συλλογι- κής σύμβασης. (Φυσικά η εξαγγελία ση- μαίνει μερικές εκατοντάδες δισεκατομμύ- ρια, για την εξεύρεση των οποίων ο νέος υπουργός δεν είπε τίποτε για το πώς και το από πού θα εξοικονομηθούν. Γι' αυτό και δεν ενημέρωσε καθόλου τους οικονομι- κούς υπουργούς!)

ΕΝΑ ΑΛΛΟ γεγονός είναι η σημερινή απάντηση του υπουργού Εξωτερικών κ. Κ. Παπούλια με τον Τούρκο ομόλογό του κ. Ερντάλ Ινονού (ευτυχώς η κρίση στην Τουρκία μάς απάλλαξε από την προετοι- μασία «ατζέντας»), ενώ, παρά την «εν- διάμεση» συμφωνία μας με την ΠΓΔΜ, τί- ποτε δεν προχωρεί ακόμη! Αυτό που μας βασανίζει είναι η εκκρεμότητα γύρω από το όνομα και πώς ακριβώς θα είναι ο ήλιος που θα αντικαταστήσει τον ήλιο της Βεργί- νας. Μόνο που όλοι οι άλλοι σπεύδουν να υπογράψουν μνημόνια συνεργασίας και τακτικούς διαλόγους με τα Σκόπια, ενώ εμείς (η κυβέρνηση) μελετά ακόμα τις δη- λώσεις... Σαμαρά ή Έβερετ.

«ΤΟ» ΓΕΓΟΝΟΣ του «Δεκαπενθημέ- ρου», πάντως, είναι, ασφαλώς, η συμφωνία Ράμπιν - Αραφάτ για την επέκταση της πα- λαιστινιακής αυτονομίας στη Δυτική Όχθη, συμφωνία που ανοίγει ακόμη πε- ρισσότερο το δρόμο για τη δημιουργία πα- λαιστινιακού κράτους. Η συμφωνία –δή- λωσε ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Γιτζάκ Ράμπιν– σημαίνει «το τέλος της ψευδαί- σθησης για ένα μεγαλύτερο Ισραήλ». Στό- χος μας, πρόσθεσε, «είναι ένα κράτος του Ισραήλ, ένα εβραϊκό κράτος, που θα έχει δίπλα του μια παλαιστινιακή οντότητα που δεν θα είναι υπό τον έλεγχό μας». Δήλωση πραγματικά ιστορική. Και ευρύτερα διδα- κτική.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙ ΕΣΕΙΣ

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ

Τι συνέβη στην Πάτμο; Περπατούσε ή πετούσε ο πρωθυπουργός; Μπορούσε να ανεβεί τα σκαλοπάτια ο πρωθυπουργός; Γιατί φτιάχθηκε ειδική μπάρα για την προσπέλαση μόνο του πρωθυπουργικού αυτοκινήτου στο χώρο της προσκυνήσεως; Τι έφαγε ο πρωθυπουργός; Από τι ασθένησε ο πρωθυπουργός; Μπορούσε να κατεβεί τα σκαλοπάτια του αεροπλάνου ο πρωθυπουργός;

Τέτοια και άλλα ερωτήματα δονούσαν τους τηλεοπτικούς αιθέρες την περασμένη Τρίτη το βράδυ, όταν αποκαλύφθηκε ότι ο πρωθυπουργός ησθένησεν και ανεχώρησεν προς άγνωστον κατεύθυνσιν, αφήνοντας σύζυλους αρχιερείς, ιερείς, πολιτική ηγεσία και άλλους ευκλείς προσκεκλημένους στην Πάτμο. Τελικώς, τα ερωτηματικά απαντήθηκαν διά στόματος υπουργού Τύπου. Ο πρωθυπουργός πάει καλύτερα, συνήλθε και θα επιστρέψει στην Εκάλη. Αύριο μια νέα μέρα αρχίζει..

Ναι, αλλά πέρασαν περισσότερες από επτακόσιες μέρες στις οποίες έχουμε μεν πρωθυπουργό, τύποις δε πρωθυπουργεύει. Στο διάστημα αυτό έγιναν πολλά – και δεν έγιναν ακόμα περισσότερα. Δείτε μόνο τι συμβαίνει τις τελευταίες ημέρες. Η συμβολή του εθνικού ασθενούς στην ευρωπαϊκή ιδέα και ταυτόχρονα στην προάσπιση των εθνικών συμφερόντων, με την αφορμή της συνόδου στη Μαγιόρκα, ήταν ανύπαρκτη. Τα ναυπηγεία της Ελευσίνας μόνο με θαύμα της Μεγαλόχαρης (στην οποία, τελευταία, ο τύποις πρωθυπουργός συχνά αναθέτει τα πολιτικά του καθήκοντα) θα σωθούν. Την περασμένη Τρίτη συζητιόταν το όνομα της γειτονικής χώρας που την αποκαλούμε FYROM αλλά το δημόσιο ενδιαφέρον είχε ολωσδιόλου μετατοπισθεί στα του ανοσοποιητικού συστήματος του ιδίου... Φτάσαμε τα πολιτικά ενδιαφέροντα των πολιτών αυτής της χώρας να περιστρέφονται γύρω από τις ιατρικές ανακοινώσεις και τα συμβούλια των συνεργατών του κ. Κρεμαστινού.

Παρ' όλα αυτά, δεν κουνιέται φύλλο. Ο εθνικός ασθενής δεν σέβεται όχι μόνο τον εαυτό του και τη θέση του αλλά ούτε τη χώρα. Γαντζωμένος πάνω στην ανάπηρη εξουσία του, επιμένει να παριστάνει τον πρωθυπουργό και να ταλαιπωρεί τους πολίτες, υποβιβασθέντες σε τηλεθεατές – μαζί με όλους τους συνυπεύθυνους του ΠΑΣΟΚ.

Το 1981, ένα σύνθημα δονούσε τον πασοκικό λαϊκισμό: «Θέλουμε πρωθυπουργό που μπορεί να πει το ρω»! Φυσικά, ήταν ένας ιδανικός τρόπος για να έλθει στο επίκεντρο ένα ελάττωμα στην προφορά του κ. Γ. Ράλλη και να αποκομισθούν πολιτικά οφέλη. Σήμερα, ο νυν πρωθυπουργός μπορεί να πει το ρω, όμως δεν μπορεί να ανταποκριθεί ακόμη και σε στοιχειώδη καθήκοντα που εκ των πραγμάτων οφείλει να διεκπεραιώνει. Είναι ασθενής – και συμπονούμε κάθε ασθενή και κάθε ανήμπορο άνθρωπο. Οι ασθενείς, όμως, συνήθως οικουρούν. Και πάντως δεν φέρουν τη ζωή στο μέτρο της καταστάσεώς τους. Πολύ περισσότερο: δεν πρωθυπουργεύουν. Αν μάλιστα τύχει να είναι πρωθυπουργοί κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, αποχωρούν – δίνοντας τη δυνατότητα στην πολιτική να ασχοληθεί με τα πραγματικά προβλήματα των πολιτών κι όχι να περιστρέφεται γύρω από το προσωπικό πρόβλημα του πρώτου πολίτη.

Ο εθνικός ασθενής συμβαίνει να είναι πρωθυπουργός. Να είναι έστω πρωθυπουργεύων. Βεβαίως, με το σεβασμό προς τους θεσμούς που τον διακρίνει, μας εσυνήθισε «απλώς να προεδρεύει». Ούτε αυτό είναι σε θέση πλέον να κάνει. Αφού δεν διαθέτει τη γενναιότητα ο ίδιος να το παραδεχτεί, μήπως πρέπει να του το υπενθυμίσουν όσοι, από συμπολίτευση κι αντιπολίτευση, διαθέτουν τουλάχιστον το πολιτικό ανάστημα που να τους επιτρέπει να το πράξουν;

Η.Κ.-Μ.Β.

ΚΕΡΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

Κι εκεί που πολλοί από «μας» έδ –και εγγράφως– να πιστεύουν ότι παιδευτικά μας πράγματα θα έμπαιναν νέα τροχιά, ήρθε η επίσημη έναρξη της ακαδημαϊκής χρονιάς. Στην ώρα και υλική εκατό τοις εκατό. Με τις αστικές της απαιτήσεις που δεν φοβόμαστε να εκθέσουν οποιαδήποτε υπουργική νολογία.

Για επανασχεδιασμό της εκπαίδευσής μας και στις τρεις βαθμίδες ετοιμάσαν λουπόν με γενναίες συνδρομές λείπει άλλων– του Β' πακέτου Ντελταχύρρυθμες –όχι όμως και καλοσμένες– αλλαγές, κατά τις επιταγές των χνοκρατών του ΟΟΣΑ. Και μας πείσαν... λουκέτα στο Πανεπιστήμιο και Πολυτεχνείο Κρήτης, και μπόλικοι υποψήφιοι θυροσφαιριστές.

Ειρωνεία, αλήθεια! Οι πρυτανικές του Πανεπιστημίου που έφερε στη σιότητα το σκάνδαλο των υπερτιμολογών των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων και που βρίσκεται στην πραγματικότητα πίσω από τις προτάσεις του υπουργού «εδώ και τώρα» εφαρμογή του συστήματος βιβλιοκάρτας, διώκονται ως εγκληματίες για οφειλές προς το Δημόσιο. Νέα φιλόδοξα σχέδια θα ετίθεντο σε εφαρμογή, χωρίς οι εμπνευστές τους να σε θέση να ξοφλήσουν πέντε ψωροαποδείξεις!

Το λυπηρό σε όλα αυτά είναι ότι επιβεβαιώνεται η αλήθεια των –κατά λέξη– αχώνευτων ρητών. Όπου, λοιπόν, ακούς πολλά κεράσια κράτα μικρόν. Και πρέπει σίγουρα να προσέχεις τις υπογραφές σου – αυτό τουλάχιστον στον πιο στενό (αριστερό) μικρό μας.

ΜΙΚΡΟΨΥΧΙΕΣ...

Η Χίλντα Γκεβέρα, κόρη του θρυλικού Τσε, έφυγε στις 8 Σεπτεμβρίου στα 37 χρόνια από όγκο στον εγκέφαλο. Ηταν κοινωνιολόγος και έζησε όλη τη ζωή στην Κούβα. «Η επανάσταση γέλεγε. Εκείνη πάντως έφυγε νέα. Κι ντέλ δεν πήγε στην κηδεία της.

Τρεις ημέρες πριν από τον θάνατο της Χίλντα έφυγε, στις 5 Σεπτεμβρίου, ο Δημήτρης Φωλόπουλος, ο «κόκκινος» μαρξος Περιστερίου. Στην πάνδημη κηδεία του παρευρέθησαν και εκπαιδευτικοί όλων των κομμάτων, όλων των παλιών, με εξαίρεση το ΚΚΕ.

Πώς να σχολιάσουμε τα ήθη αυτά που θα δημιουργούσαν τον «νέου τύπου πολίτη»;

ΑΦΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η Λιλή Ζωγράφου ομίλησε από και τηλεοράσεως γαι την Καλόφη-τη Κυρία, αποκαλώντας την Αθα-της Αγράμπελης. Πολλούς ικανο-αυτή η παρέμβασις μιας συγγραφέ-πολιτικά πράγματα και ο δηκτικός της. Ως εκώ όλα καλά. Γιατί μετά-καμε ότι η ίδια είχε προ 5 ετών κά-ια θυελλώδη "παρέμβαση", μι-έξω από τα δόντια" για την κ. ιρετ Παπανδρέου και χαρακτηρί-ην εμμέσως πλην σαφώς πόρνη. Ο-οιπόν με το πρόβλημά του. Και της-ράφου ως φαίνεται το πρόβλημα-ι αυτή η εξαχρείωσις και ο ευτελι-ζούμε, ούτε καν μια απο τις πηγές-ίδιος οκ. Παπανδρέου, αλλά οι-νυν συζυγοί του. Έτσι συμβαίνει-τους συγγραφείς! Προσεγγίζουν-ά τα κοινωνικά φαινόμενα, απομο-την λεπτομέρεια, την ανατέμνουν,-ιάλλουν μεγεθύνοντας την και την-ύουν σε μείζον θέμα, λησμονώ-τα άλλα. γι' αυτό κάθε τόσο αυξά-μή του χαρτιού, που θα' λεγε κι ο-του Ηλία.

Ε. Α.

ΙΡΧΗΣ

εγόμενο Σκοπιανό συνεχίζουν να-ι πάντες και αποτελεί μian ανοι-ή την οποίαν προκαλέσαμε μάλ-ι μας πρωτοστατούντων διαφό-γκεφάλων εθνικιστών και καπη-οι οι συντελεστές αυτού του θεά-παραλόγου πάντως αισθάνθηκαν-κην να μιλήσουν, να υποστηρί-απόψεις τους ή αν τις αναθεωρή-ας μόνον δεν ομίλησε ακόμη. ρχης. Ούτε καν με χρησμό. Κου-εκρική σιωπή από τον ευαίσθητο Μακεδονία μας "εθνάρχη". Να-με άραγε ότι δεν μπορεί να ψελλί-από το... κλάμα; Ότι το "δάκρυ-ρχη" μετα από τις τελευταίες εξε-τετράπη σε βουβό κλάμα; Ή να-με ότι δεν θυμάται ούτε το ονομά-ι μάλλον της Μακεδονίας; Κι ανο-είναι κακίες δικές μας, μήπως-υποθέσουμε ότι εκείνο το "δάκρυ-ρχη" ήταν απλώς ένας δακρύβρε-μός που τον παρεξηγήσαμε; Μην-αδάκι στον φωτογραφικό φακό-υπώθηκε στην εικόνα του εθνάρ-κι όλοι αυτοι που εθνάρχη τον-ισαν, δεν έχουν σήμερα την ανά-ς χρησμού από τον ιδιον; Τόσο-λησμονήσανε τον εθνάρχη, ενώ-ακόμη εν ζωή;

Μ. Β.

ΜΕΤ-ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΑ

Ξεφούσκωσε τελικά η εθνικιστική επιχειρηματολογία στην πολιτική μας ζωή των τελευταίων τεσσάρων χρόνων;

Σε μια περίοδο ιδεολογικής κρίσης χρησιμοποιήθηκε από τους πολιτικούς για την προβολή τους και τον εξευτελισμό τους. Δημιούργησε κόμμα, ανέδειξε αρχηγούς, τροφοδότησε το φαντασιακό των ψηφοφόρων με πατριωτισμούς και χριστιανικές κορώνες. Επέτεινε τον οικονομικό μαρασμό των συνοριακών πόλεων της Βόρειας Ελλάδας. Και η διεθνής απομόνωσή ήταν μοιραία.

Οι καιροί όμως αλλάζουν και δεν μας ρωτούν. Η είσοδος της FYROM στο Συμβούλιο της Ευρώπης είναι πλέον σίγουρη.

Ο Μιλόσεβιτς καλλιεργεί το καινούργιο του προφίλ καταργώντας τον όρο εθνικισμό από το λεξιλόγιο των σερβικών μίντια. Η «ενδιάμεση» συμφωνία πριν δέκα μέρες στη Νέα Υόρκη είναι η αρχή για να μπει στο συρτάρι η εθνικιστική έξαρση. Ο Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης και οι επιχειρηματίες της πόλης πανηγυρίζουν με την προοπτική άρσης του εμπάργκο και υπερθεματίζουν την επανέναρξη των εμπορικών συναλλαγών με τους βόρειους γείτονές μας. Δεν είχαν φωνή πριν τρία χρόνια όταν εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες διαδήλωναν στην πόλη τους «στα όπλα, στα όπλα να πάρουμε τα Σκόπια»; Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Φλώρινας, ύστε-

ρα από τρεις αναβολές, κήρυξε απαράδεκτη την ποινική δίωξη του Χρ. Σιδηρόπουλου που «τόλμησε» να μιλήσει για την καταπίεση της μακεδονικής μειονότητας στην Κοπεγχάγη το 1991.

Ποιο θα είναι το επόμενο χαρτί των πολιτικών; Και κυρίως της Αριστεράς, που εγκλωβίστηκε κι αυτή ως ένα βαθμό στο παιχνίδι της υποκρισίας και του εθνικισμού;

Α.Κ.

ΣΥΓΚΛΥΣΗ ΙΔΕΩΝ

Επειδή επισημαίνονται κατά κόρον ότι η περιπέτεια των ναυπηγείων είναι κακός οιωνός για τη σύγκλιση της οικονομίας μας και τη σύγκλιση της ελληνικής παραγωγικής ψαλίδας, ίσως μια έκτακτη σύγκλιση

όλων των κοινωνικών τάξεων με πρωτοβουλία του ΣΕΒ, της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών της ΑΔΕΔΥ, της ΓΣΕΕ και της ΠΑΣΕΓΕΣ να είναι πλέον αναπόφευκτη.

Προτείνεται να την αναλάβει ο ΣΕΒ, που έχει πάρει κριτική θέση από το πρώτο σάλπισμα της Σύγκλισης. Ας μην ξεχνάμε την ενστικτώδη ρήση του προέδρου του ΣΕΒ Ιάσωνος Στράτου στα ραδιόφωνα στις 22 Ιουνίου 1994:

«Το θετικό στοιχείο του Προγράμματος Σύγκλισης είναι ότι επιδιώκει τη σύγκλιση η οποία είναι απαραίτητη για να συγκλίνει η χώρα μας. Εμείς θα προτιμούσαμε την αναπτυξιακή διάσταση».

Και εμείς την ανάπτυξη θα προτιμούσαμε.

Σ. Κ.

ΑΕΤΟΣ!

Θαυμάστε αξιοπρέπεια επιστήμον γνωστός καρδιοχειρουργός κ. Σ. Σ. εδήλωσε για τον κ. Α. Παπανδρέου:

«Ο πρωθυπουργός είναι αετός καθ' έναν κεραυνό».

Καλά, οι άλλοι υπήκοοι να λείχουν, καταλαβαίνουμε. Ο κ. Σπύρου τι αν έχει;

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ

Αποφασισμένος να φέρει νέο νόμο την κοινωνική ασφάλιση δηλώνει ο υγός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαύων Στέφανος Τζουμάκας. Από την κιόλας ημέρα που εγκαταστάθηκε αναβαθμισμένο υπουργείο, ξεκαθότι αφού «η δημιουργία ενός νέου αστικού συστήματος» προβλέπεται σι εκλογικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ, απιστώσει απόκλιση απ' αυτό, «θα δει κάνει».

Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, στις γενικές κατευθύνσεις του σχεδίου που επεξεργάζεται ο Σ. Τζουμάκας περιλαμβάνονται:

- Η ενοποίηση των περίπου 350 αστικών ταμείων κύριας κι επικασφάλισης σε επτά βασικά ταμεία.

- Ο διαχωρισμός των κλάδων υγειανυτόχρονη μεταφορά τους σταδια Εθνικό Σύστημα Υγείας.

- Η χορήγηση μακροπρόθεσμα «εξ σύνταξης» σε όλο το λαό «σύμφωνα δυνατότητες της οικονομίας». Έως εφαρμοσθεί, θα χορηγείται η «κύρια σιακή σύνταξη», η οποία θα χρηματοται και από εισφορές του κράτους.

- Η διατήρηση των ορίων συνταξισι στα 65 έτη για τους άνδρες και για τις γυναίκες καθώς και της 35ετ γενική αρχή.

- Η αναμόρφωση των προσυνταξικών καθεστώτων.

- Η αύξηση της ασφαλιστικής εστων αγροτών (πιθανολογείται ότι θστοιχεί στο 1/3 του ημερομισθίου τοι δίκευτου εργάτη) και

- Ο επανακαθορισμός των κριτηρίτη χορήγηση των αναπηρικών συντι και για το χαρακτηρισμό επαγγέλως βαρέων και ανθυγιεινών.

Όλα αυτά, όμως, προϋποθέτουν, αναφέρεται και στο πρόγραμμα ΠΑΣΟΚ, «σταθερότητα, πολιτική θαναζήτηση της κοινωνικής συναίνεσ εφαρμογή του κοινωνικού και ανθρωκού οράματος» του κόμματος.

ΜΙΑ ΓΙΟΡΤΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΗΜΕΡΑ...

Άφθονες ευκαιρίες για διασκέδαση προσφέρει στους πολίτες όλων των ηλικιών η τριήμερη γιορτή του **ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ** που αρχίζουν σήμερα, Παρασκευή 29/9, και συνεχίζονται αύριο Σάββατο 30/9 και την Κυριακή 1/10/95, στο Δημοτικό άλσος (Μεσογειών 96 - δίπλα στη σχολή Χωροφυλακής).

Στις εκδηλώσεις θα προβληθούν θέματα για την προστασία του περιβάλλοντος (θα πάρουν μέρος οι οργανώσεις της **GREEN-PEACE**, της **Νέας Οικολογίας**, η **Ευώνυ-**

μος Οικολογική Βιβλιοθήκη με έκδοση 600 οικολογικών περιοδικών), για το ρατσισμό (θα συμμετάσχει η **Διεθνής Αρνηστιά**, η **SOS ρατσισμός** κ.ά), για τα προβλήματα των ναρκωτικών και του AIDS κ.λπ.

Παράλληλα θα οργανωθούν τέσσερις συζητήσεις στρογγυλής τράπεζας με θέματα: *Η Αριστερά στην Ευρώπη, Μέσα Ενημέρωσης και πολίτες, Ρατσισμός, Εθνικές Μειονότητες.*

Οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις περιλαμβάνουν:

Την Παρασκευή 29 Σεπτεμβρίου:

7.30 μ.μ. Συναυλία του **Νίκου Τουλιάτου** και του κουαρτέτου **ΗΧΟΔΡΑΣΗ** σε τζαζ ρυθμούς.

9 μ.μ. Μικρά ρεσιτάλ με έργα του **Μίκη Θεοδωράκη**. Τραγουδούν: **Γ. Θωμόπουλος, Α. Καλογιάννης, Α. Κηληδόνης, Β. Λέκκας, Μ. Μητσιάς, Π. Πανδής.**

11 μ.μ. Ο **Τάκης Μπαρμπέρης** και το κουιντέτο του σε τζαζ επεισόδια. Συμμετέχει με το κλαρίνο του ο **Πετρολούκας Χαλκιάς.**

11.30 μ.μ. Γλέντι με τον **Μπάμπη Τσέρτο** και τον **Ν. Καραγιάννη.**

Το Σάββατο 30 Σεπτεμβρίου:

7 μ.μ. Συναυλία ροκ μουσικής.

8 μ.μ. Ο **Δ. Παναγόπουλος** σε μπλουζ και ροκ διαδρομές.

10 μ.μ. Συναυλία του **Δ. Τσακνή** και του **Α. Μαχαιρίτσα.**

11.30 Ρεμπέτικα και λαϊκά τραγούδια με τον **Γ. Ξηνάρη.**

Κυριακή 1 Οκτωβρίου:

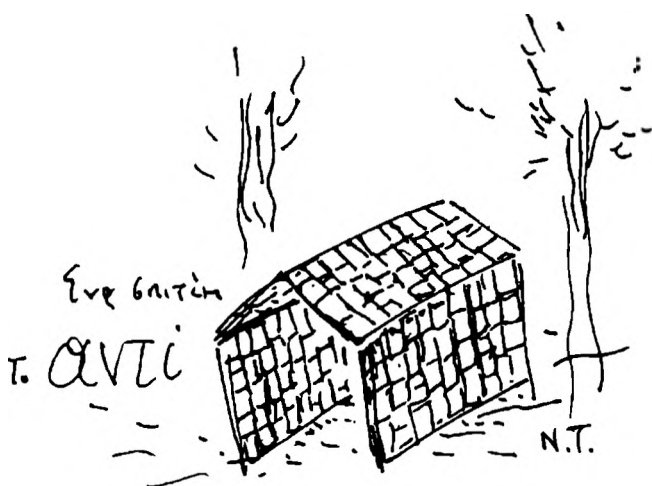
8.30 μ.μ. Μουσική βραδιά με τον **Γιώργο Νταλάρα**. Συμμετέχει η **Αναστασία Μουτσάτσου.**

10 μ.μ. Συναυλία του **Διονύση Σαββόπουλου.**

Συμμετέχει η **Μελίνα Κανά.**

Η είσοδος για όλες τις εκδηλώσεις είναι 500 δρχ.

ΣΤΗ Γιορτή προσκλήθηκε και το **ΑΝΤΙ**. Σκεφθήκαμε και ξανασκεφθήκαμε πώς θα συμμετάσχουμε. Τελικά υιοθετήσαμε την ιδέα του φίλου γλύπτη **Νίκου Τρανού** και στήσαμε -ή χτίσαμε!- ένα μικρό σπιτάκι με παλιά τεύχη του περιοδικού. Η βροχή να το φυλάει!

ΣΥΜΠΟΣΙΟ: ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Παρασκευή 6 έως Κυριακή 8 Οκτωβρίου 1995
Αίθουσα Διαλέξεων Ινστιτούτου Γκαίτε (Ομήρου 14-16, τηλ.: 36 08111)

Οργάνωση: Περιοδικό Αντί και Ινστιτούτο Γκαίτε

GOETHE-INSTITUT

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

• 10 Έναρξη του συνεδρίου.
• Αρχτήρια ομιλία από εκπρόσωπο του περιοδικού Αντί.
• Πρεσβευτής από τον διευθυντή του Ινστιτούτου Γκαίτε κ.
• Γιούντερ Κένεν.
• Πρεσβευτής από εκπρόσωπο της Αντιπροσωπείας της
• Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αθήνα.
• ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΜΑΖΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
• ΑΙΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (17.30 - 19.00)
• Πρόεδρος: Γιώργος Κοντογιώργης
• Σπύρος Αλιβιζάτος: *Η ραδιοτηλεοπτική απορρύθμιση στην
• Ελλάδα. Εμπειρίες και διδάγματα, 1975-1995.*
• Γεώργιος Πλέσσου: *ΜΜΕ και δικαιώματα του πολίτη.*
• Γιάννης Χρυσοστομίδης: *Παρελθόν και Παρόν στα ΜΜΕ.*
• ΕΥΓΚΕΝΤΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΖΙΚΩΝ
• ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (19.15 - 21.00)
• Πρόεδρος: Πασαλάρης: *Το φεουδαρχικό καθεστώς στα
• ελληνικά ΜΜΕ.*
• Σπύρος Κυριαζίδης: *Τα διαπλεκόμενα συμφέροντα με ονόματα
• αριθμούς.*
• Σπύρος Λεάνδρος: *Η θέση και ο ρόλος των ΜΜΕ στην υπό
• κρίση μορφή. Κοινωνία της Πληροφορίας. Η ελληνική
• περίπτωση.*
• Σπύρος Μίχνης: *"Γκαζέτα Βιμπόρκα": Η έκρηξη του Τύπου. Το
• κοινωνικό παράδειγμα.*

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

• ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΛΟΓΟΥ (10.00 - 14.00)
• Πρόεδρος: Δημήτρης Δημητράκος
• Σπύρος Πατίλης: *Ο "Μικρός Τύπος" σαν εναλλακτικό Μέσο.*
• Σπύρος Πετραλιά: *Ο δημοσιογράφος και τα όρια της
• ελευθέριας του.*
• Σπύρος Πέτεφ: *Τηλεκρατία και Πολίτες.*
• Σπύρος Βιέλ Βερνέ: *Ο Έντυπος Λόγος και τα νέα Πολυμέσα.*
Διάλειμμα

- Μίρτσα Ντινέσκου: *Το παράδειγμα ενός πολιτικού εντύπου
στην σημερινή Ρουμανία*
- Σνεζάνα Μιλνιόγιεβιτς: *Κοινωνία των Πληροφοριών και
Κοινωνική Μετάβαση: Η περίπτωση της Σερβίας.*
- Τιμ Σούτερ: *Η Τηλεόραση στη Βρετανία.*
- Λουτσιάνα Καστελίνα: *Τα ΜΜΕ στην προοπτική του
Κυβερνοχώρου.*

Δ. ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΓΙΑ ΤΑ ΜΜΕ (17.00 - 18.45)

Πρόεδρος: Δημήτρης Χαραλάμπης

- Συμμετέχουν οι: Ν. Αλιβιζάτος, Α. Μίχνης, Ντ. Βερνέ, Τ.
Σούτερ, Α. Πλέσσου.

Διάλειμμα

Ε. Ο ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΑΖΙΚΩΝ
ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (19.00 - 21.00)

- Παντελής Τζωρτζάκης: *Το δίκτυο Internet στην Ελλάδα.
Δυνατότητες, Προοπτικές.*
- Μωυσής Μπουντουρίδης: *Ιντερνέτ, Κοινωνία και Πολιτική.*
- Γκούντερ Φόγιερ: *Netnews and the World Wide Web.*
- Ραούλ Ρόχας: *Οι Λεωφόροι των Πληροφοριών: Ανάπτυξη και
Προοπτικές.*

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΣΤ. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (10.30 - 12.00)

Πρόεδρος: Μωυσής Μπουντουρίδης

- Δημήτρης Σκούφης: *Το σχέδιο του Μέλλοντος για τον
Κυβερνοχώρο.*
- Άντυ Μύλερ-Μαγκούν: *Η κοινωνία των Πληροφοριών.*
- Τζουστ Φλιντ: *Το πείραμα του Αμβούργου.*

Διάλειμμα

Ζ. ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ (12.15 - 14.00)

Συμμετέχουν οι: Λ. Καστελίνα, Ρ. Ρόχας, Δ. Σκούφης, Στ.
Ορφανουδάκης, Τζ. Φλιντ, Γκ. Φόγιερ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ: ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Οι Συμμετοχές

LUCIANA CASTELINA

Δημοσιογράφος, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού και ΜΜΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Υπήρξε διευθύντρια των περιοδικών: Nuova Generazione, εβδομαδιαίου οργάνου της Ομοσπονδίας Κομμουνιστικής Νεολαίας, Il Manifesto, Pace E Guerra και της Liberazione. Εξελέγη βουλευτής του κόμματος Προλεταριακής Ενότητας το 1973, το 1979 και το 1983. Από το 1979 εκλέγεται στο Ευρωκοινοβούλιο. Υπήρξε μέλος του Π.Γ. του PDUP, του PCI και της Fondazione Comunista.

MIRCEA DINESCU

Ποιητής. Διευθυντής της εβδομαδιαίας εφημερίδας Academia Catavencu. Πρόεδρος του Ιδρύματος για την προαγωγή της Γερμανικής Λογοτεχνίας στη Ρουμανία και διευθυντής του εκδοτικού οίκου «Seara». Γεννήθηκε στη Ρουμανία το 1950. Σπούδασε στη Σχολή Δημοσιογραφίας του Βουκουρεστίου και το 1971 πήρε το βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου ποιητή για τη συλλογή του *Επίκληση του Κανενός*. Έκτοτε εξέδωσε πολλές συλλογές με τελευταίες (1990) *Ο έμπορος Ρεμπώ* και *Ο Θάνατος διαβάσει*. Συλλογές του έχουν μεταφραστεί στα γερμανικά, γαλλικά, αγγλικά, ρωσικά και σε άλλες γλώσσες. Το 1989 πήρε το Διεθνές Ποιητικό Βραβείο και δύο χρόνια μετά, το Πανεπιστήμιο του Augsburg του έδωσε τον τίτλο του Honorary Citizen. Από το 1989 ως το 1994 ήταν πρόεδρος της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων.

GUNTER FEUER

Σπούδασε Φυσική στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου και εξεπόνησε διατριβή στη Θεωρητική Φυσική και τα Μαθηματικά. Σπούδασε επίσης Computer Science στο Hagen. Μετά σύντομης θητείας στο Space Institute του Βερολίνου, διορίστηκε διευθυντής των Συστημάτων Πληροφορικής στο Ινστιτούτο Computer Science του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου όπου εί-

ναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό και τη λειτουργία Συστημάτων Πληροφορικής και Δικτύων.

JOOST FLINT

Συνιδρυτής και διευθυντής του Digital City του Άμστερνταμ, ενός πρωτοποριακού δικτύου -για το οποίο θα **κάμει αναφορά** στην ανακοίνωσή του- και **συγγραφέας** βιβλίου για τη μέθοδο δημιουργίας μιας Digital City.

ANDY MUELLER-MAGUHN

Σύμβουλος στα Ηλεκτρονικά Μέσα. Γεννήθηκε το 1971 στο Αμβούργο και το 1992 αποφοίτησε από το Technical Grammar School της πόλης του. Υπήρξε εμψυχωτής του Chaos Communication Congress (1993)· το 1994 ίδρυσε ένα γραφείο του CCC στο Βερολίνο. Έχει ασχοληθεί και έχει δώσει πολλές διαλέξεις για θέματα προστασίας και ασφάλειας δεδομένων καθώς και για τις συνέπειες των Ηλεκτρονικών Μέσων στην κοινωνία.

ADAM MICHNIK

Αρχισυντάκτης της Gazeta Wyborcza της Βαρσοβίας, συνιδρυτής -μαζί με τον Γιατσεκ Κουρόν- του KOR το 1977, ακτιβιστής της «Αλληλεγγύης», βουλευτής στο πρώτο μετακομμουνιστικό Κοινοβούλιο (1989-91). Τη δεκαετία του '80 έμεινε συνολικά 6 χρόνια σε πολωνικές φυλακές για αντικαθεστωτική δράση. Σειρά άρθρων του έχουν δημοσιευτεί σε εφημερίδες και περιοδικά όπως: *Der Spiegel*, *Le Monde*, *Liberation*, *Lettres International*, *New York Review of Books*, *Washington Post* κ.α.

Ο Άνταμ Μίχνικ έχει λάβει τιμητική διδακτορική διάκριση από το New School for Social Research και από το Πανεπιστήμιο της Μινεζότα το βραβείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Robert F. Kennedy, το 1986 το Βραβείο Ελευθερίας του γαλλικού PEN CLUB και το 1982 το βραβείο Jurzykowski. Το 1989 επελέγη ως ο άνθρωπος της χρονιάς από το La Vie και το 1991 πήρε το βραβείο Shofar.

Μεταξύ των βιβλίων του περιλαμβάνονται: *Η*

Σκιά των Ξεχασμένων Προγόνων, Εκκλιση, Αριστερά, Διάλογος, Από την Ιστορία της Πολωνίας και Η Δεύτερη Επανάσταση.

SNJEZANA MILIVOJEVIC

Αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα των Επιστημών του Πανεπιστημίου του Βελιγραδίου, επισκέπτρια καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο του Amherst (ΗΠΑ) και ουνγκοσλαβικό Ινστιτούτο Δημοσιογραφίας και πρώην πολιτική ανταποκρίτρια της μερίδας *Politika Ekspres*. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου το 1971, έλαβε το MA από το Ινστιτούτο Κοινωνικών Σπουδών στην Ολλανδία το 1986 και το PhD από το Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου το 1991. Ανταποκρίτρια του *European Journal of Communications* και μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής στο Novinarstvo και το Radijske Studije. Έχει γράψει σειρά άρθρων για θέματα πολιτικής εκλογικής καμπάνιας, παγάνδας, κοινωνιολογίας των ΜΜΕ. Συγγραφέας του *Ekranizacija Izbora*.

TODOR PETEV

Κοσμήτορας στη Σχολή Δημοσιογραφίας και Μαζικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου της Σόφιας.

Πήρε διδακτορικό δίπλωμα στην Κοινωνιολογία από το Ινστιτούτο Κοινωνιολογίας της Σόφιας το 1974. Αμέσως άρχισε την μακροχρόνια σταδιοδρομία ως ερευνητής στο Ινστιτούτο και σήμερα είναι βοηθός καθηγητής στο Τμήμα Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Σόφιας.

Έχει δημοσιεύσει πληθώρα άρθρων σε εθνικά και διεθνή περιοδικά της Βρετανίας, Γαλλίας, Ουγγαρίας, Πολωνίας και της πρώην ΕΣΣΔ.

Είναι Πρόεδρος της Ερευνητικής Επιτροπής για τη Μαζική Επικοινωνία της Βουλγαρίας, μέλος της Εθνικής Κοινωνιολογικής Ένωσης, μέλος της Εθνικής Ομοσπονδίας για την Επεξεργασία Πληροφοριών και του Οργανισμού Κοινωνικών Επιστημών.

Το Συμπόσιο γίνεται με την ευγενική χορηγία

GABRIEL PLESU

με το 1948 στο Βουκουρέστι. Το άνωσε τις σπουδές του στην Ιστορία της Τέχνης. Από το 1975 ως το σκεται με υποτροφία Humbolt στη και δίνει διαλέξεις για τη ρουμανική και τη φιλοσοφία του πολιτισμού. έλαβε το τίτλο του δόκτορα με την του "Το αίσθημα για τη Φύση στον κό Πολιτισμό". Ενώ συνέχιζε την ική του σταδιοδρομία, το 1989 εξο- ε ένα χωριό στη Β. Μολδαβία. Γίνε- ργός πολιτισμού στην πρώτη δημο- κυβέρνηση της Ρουμανίας (1990- 992 αρχίζει την έκδοση της εβδομα- ημερίδας Dilema. Το 1994 ανακη- πρύτανης του New Europe College. όσει 7 βιβλία μεταξύ των οποίων τα Moralia, Francesco Guardi κ.ά. έχουν δημοσιευτεί σε πολλά επι- ή περιοδικά

DJAS

ς της Computer Science στο Πανε- Martin Luther στη Halle. Πήρε το ου στα Μαθηματικά από το Τεχνι- ιστήμιο του Μεξικού το 1980, πα- τη διδακτορική του διατριβή στα κά στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο λίνου και την Υψηλότητα στην Science στο ίδιο Πανεπιστήμιο. ερευνητικό του πεδίο είναι η Τε- μοσύνη, αλλά δημοσίευσε πολλά νω στα Δίκτυα και τις Λεωφόρους οφοριών. Υπήρξε επίσης ερευνη- Hardware Technology του Πολυτε- Βερολίνου (1986-89) και στο Τμή- iter Science του Ελεύθερου Πανε- του Βερολίνου (1989-94).

ER

ικής των εβδομαδιαίων και των ογραμμάτων του BBC από το 1984 θέσεις, όπως παραγωγός θεατρι- εκπομπών, υπεύθυνος για τα ντο- παραγωγός της εκπομπής επικαι- ewsnight. Τα τελευταία τρία χρό- ήμβουλος του Διευθυντή Ραδιοφω- η μελλοντική στρατηγική του Ρα- του BBC και υπήρξε μέλος της Δι- Ομάδας της Τηλεόρασης. Το συντονιστής από την πλευρά του ημόσια συζήτηση για τη μελλοντι- του Οργανισμού. Σήμερα είναι για τα θέματα επικαιρότητας στο

Ραδιόφωνο και την Τηλεόραση του BBC. Πριν προσληφθεί στο BBC, ο Tim Suter δί- δαξε Αγγλική Φιλολογία και Θέατρο στο Rugby School και στο Κολλέγιο του Ήιτον.

DANIEL VERNET

Δημοσιογράφος. Ο Ντ. Βερνέ είναι σήμερα διευθυντής Διεθνών Σχέσεων της εφημερίδας Le Monde. Έχει επισκεφθεί επανειλημμένα την Ελλάδα και έχει αρθρογραφήσει για τη χώρα μας.

ΝΙΚΟΣ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

Ο Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου διδάσκει και δίκαιο του Τύ- που και της ραδιοτηλεόρασης. Στα έργα του περιλαμβάνεται και η μελέτη Κράτος και ρα- διοτηλεόραση. Η θεσμική διάσταση (1986). Υπήρξε μέλος της πρώτης σύνθεσης του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεοράσεως (1989-1990).

ΝΙΚΟΣ ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ

Ο Νίκος Κυριαζίδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1921. Πρωτοδούλεψε ως δημοσιογράφος στον ελληνοϊταλικό πόλεμο στο United Press. Πήρε μέρος στην Αντίσταση και δούλεψε στον Τύπο της Κατοχής. Το 1945 εργάστηκε στο «Ριζοσπάστη». Ελειψε στο εξωτερικό και, όταν επέστρεψε, το 1961, ξανάπιασε δουλειά στη «Μεσημβρινή». Αργότερα ερ- γάστηκε στην «Ακρόπολη» και, με το τέλος της δικτατορίας, ανέλαβε τη διεύ-

θυνση του εβδομαδιαίου περιοδικού «Ταχυ- δρόμος». Διατέλεσε διευθυντής της «Κυρια- κάτικης Ελευθεροτυπίας», του «Ελεύθερου Τύπου» και για βραχύ διάστημα ήταν εκδό- της του περιοδικού «Χρόνος».

Χρημάτισε πολιτικός σχολιαστής της ET1 το 1992-93. Σήμερα, είναι σύμβουλος έκδοσης και αρθρογράφος του «Τύπου της Κυριακής» και του «Ελεύθερου Τύπου». Εχει ασχοληθεί με τα οικονομικά του Τύπου, σε άρθρα στα περιοδικά «Αντί» και «Media View» ενώ έχει εκδώσει και πολλά βιβλία.

ΝΙΚΟΣ ΛΕΑΝΔΡΟΣ

Ο Νίκος Λεάνδρος σπούδασε οικονομικά στο Λονδίνο και στο Μάντσεστερ (Salford Unibersity), όπου και ανακηρύχθηκε διδά- κτωρ των οικονομικών επιστημών το 1989. Έχει δουλέψει ως λέκτορας στο Salford University και ως οικονομικός σύμβουλος επιχειρήσεων. Σήμερα εργάζεται στη διεύ- θυνση Οικονομικών Μελετών της Τράπεζας της Ελλάδος, ενώ παράλληλα είναι επιστημο- νικός συνεργάτης στο Πάντειο Πανεπιστή- μιο (τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ). Είναι συγγραφέας της μονογραφίας Μαζικά Έντυ- πα Επικοινωνίας στην Ελλάδα - Οικονομικές και Γεχνολογικές Προσεγγίσεις, που εκδόθη- κε το 1992. Επίσης, έχει δημοσιεύσει σημα- ντικό αριθμό άρθρων σε επιστημονικά πε- ριοδικά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

ΜΩΥΣΗΣ Α. ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΙΑΔΗΣ

Γεννήθηκε στην Ξάνθη. Πήρε το δίπλωμα

προσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αθήνα • BBDO GROUP
ΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ • ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ • BOLD • SPOT THOMSON • ΚΕΔΡΟΣ

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

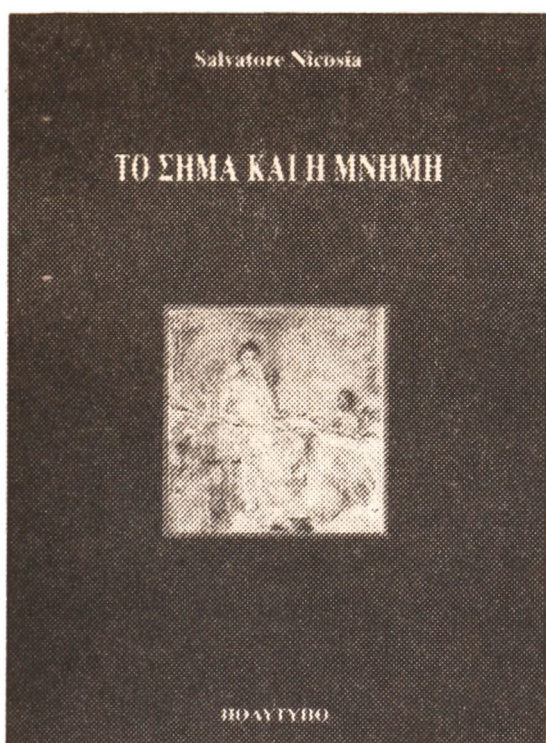
Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που
διάσώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα
από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Εκτενής εισαγωγή του ελληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις
ἐπιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή διακονίζει τό
ὄνομα καί τήν ταυτότητα ἑνός ἀτόμου,
μαρτυρεῖ τόν τρόπο πού ἔζησε καί
πέθανε, χαράζει τήν παρουσία του στή
μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό,
ἠθικό παράδειγμα καί τοῦ ξαναδίνει τή
μοναδική μορφή ὑπαρξῆς πού μπορεῖ νά
συνεχίζει ἀκόμα καί μετά τό θάνατο.

Ἐκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Χημικού Μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο το 1973. Από το 1974 ως το 1978 έκανε μεταπτυχιακές σπουδές σε Εφαρμοσμένα Μαθηματικά στο Τμήμα Μηχανικής του Πανεπιστημίου Johns Hopkins της Βαλτιμόρης ων ΗΠΑ και πήρε το Διδακτορικό Δίπλωμα (Ph. D.) το 1978.

Το 1980 διετέλεσε ερευνητής στο Ινστιτούτο Μαθηματικών του Πανεπιστημίου της Φλωρεντίας στην Ιταλία και το 1981-82 ερευνητής στο Εργαστήριο Αριθμητικής Ανάλυσης του δον Πανεπιστημίου του Παρισιού (Pierre et Marie Curie) στη Γαλλία. Από το 1982 διδάσκει στην Πολυτεχνική Σχολή του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (ΔΠΘ) στην Ξάνθη, όπου το 1989 εκλέχθηκε Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών. Το 1992-93 ήταν Επισκέπτης Καθηγητής στο Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου της Καλιφορνίας των ΗΠΑ στο Irvine.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

Ο καθηγητής Στ. Ορφανουδάκης είναι κάτοχος Ph.D του Πανεπιστημίου Dartmouth των ΗΠΑ (1973). Από το 1975 ως το 1991 ήταν καθηγητής Ακτινολογίας και Ηλεκτρολόγων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Yale. Σήμερα είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας και καθηγητής του Τμήματος Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ο Στ. Ορφανουδάκης διαθέτει σημαντική ακαδημαϊκή και ερευνητική εμπειρία στις ακόλουθες περιοχές: μηχανική όραση, ρομποτική, παράλληλη επεξεργασία εικόνων, πληροφορική στην υγεία, ανάλυση και ευφυή διαχείριση εικόνων. Είναι επικεφαλής της ομάδας Μηχανικής Όρασης και Ρομποτικής του ΙΠ-ΙΤΕ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΑΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1947. Σπούδασε Νομικά και Φιλολογία (Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων. Σήμερα εργάζεται ως φιλόλογος στη Δημόσια Εκπαίδευση. Ποιητικές συλλογές του έχουν εκδοθεί από το 1970. Η συλλογή *Ταξίδια στην ίδια πόλη* αποτελεί σύνοψη της ποιητικής του δουλειάς. Είναι επίσης συνιδρυτής και συνεκδότης του περιοδικού/κασέτα *Νήσος· μουσική και ποίηση* (1984-85) και του λογοτεχνικού-κριτικού περιοδικού *Κριτική και Κείμενα* (1984-85). Από το 1986 είναι εκδότης του λογοτεχνικού περιοδικού *Πλανόδιον*.

ΦΑΝΗ ΠΕΤΡΑΛΙΑ

Η Φανή Πετραλιά γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Πύργο της Ηλείας. Τελείωσε την Ελβετική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και εργάστηκε επαγγελματικά στα περιοδικά "Γυναίκα" και "Ταχυδρόμος" στις εφημερίδες "Ελευθεροτυπία" και "Τα Νέα" στην Ε.Ρ.Τ.

Από το 1988 εκλέγεται μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΣΗΕΑ.

ΔΗΜ. ΣΚΟΥΦΗΣ

Ο Δημήτρης Σκούφης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953 και σπούδασε Ηλεκτρολόγος Μηχανικός στο Πανεπιστήμιο Πατρών όπου αποφοίτησε το 1976. Εργάστηκε επανέκαπέντε χρόνια ως στέλεχος στη βιομηχανία και κατόπιν ως ελεύθερος επαγγελματίας στον τομέα της μεταγλώττισης προώνητισμικού στην ελληνική γλώσσα. Από το 1990 είναι γλωσσικός σύμβουλος της Microsoft World Product Group-Ireland. Έχει εκδώσει τις ελληνικές εκδόσεις των προϊόντων της εταιρείας. Αρθρογραφεί στο περιοδικό «Αντί» και σε άλλα που σχετίζονται με το INTERNET και την Κοινωνία των Πληροφοριών.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στην Πόμπια Ηρακλείου. Σπούδασε στη Βιομηχανική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης και στη συνέχεια μετεκπαίδευσε στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές στο Brooklyn College των ΗΠΑ. Συμμετείχε στο Διεθνές Επιτροπές του Δικτύου ΕΕ και του RIPE. Είναι συντονιστής του Εθνικού και διευθυντής του Forthnet στο Ινστιτούτο Έρευνας και Τεχνολογίας στο Ηράκλειο.

ΣΟΦΙΑΝΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣ

Γεννήθηκε το 1922 στο Κάιρο. Αρχικά ασχολήθηκε με τη μουσικογραφική του σταδιοδρομία στον κινηματογράφο, στην Αίγυπτο. Από το 1952 ως το 1961 ήταν διευθυντής της εφημερίδας *Αλ-Ναφίς* του Καΐρου. Στη συνέχεια ήρθε στην Ελλάδα και εργάστηκε στις εφημερίδες *Ελευθεροτυπία* και *Αυγή* μετά την πτώση της δικτατορίας. Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας είχε εξοριστεί στο Παρθέρι της Κρήτης. Διετέλεσε διευθυντής της *Αυγής* για χρόνια. Σήμερα διατηρεί στήλη στην *Κυριακή* και το Πολιτικό Δεκαήμερο στο περιοδικό *Αντί*, με το οποίο συνδέεται από μια εικοσαετία. Έχει διδάξει στο Τμήμα Μέσων Επικοινωνίας και στην Ενημέρωση του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει εκδώσει το βιβλίο *Ελεύθερα και κατάλυπτα* (1987).

Η Μάγια Μόργκενστερν στην Αθήνα

Η ηθοποιός Μάγια Μόργκενστερν, πρωταγωνίστρια
 άλλων- του **Θ. Αγγελόπουλου** στο *Βλέμμα του*
έα, θα έρθει στην Αθήνα το προσεχές Σάββατο για να
 πιάσει δυο θεατρικά έργα. (Το *Αντί* στο τεύχος 553 της
 94 είχε ένα εκτενές αφιέρωμα στην ηθοποιό.)
 αστάσεις θα αρχίσουν την Κυριακή 8 Οκτωβρίου
 που ολοκληρώνονται οι εργασίες του διεθνούς
 ίου που οργανώνουν το περιοδικό *ΑΝΤΙ* και το
 ίτο Γκαίτε για τα «Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας και
 ερνοχώρο»- και θα διαρκέσουν ως τις 12 Οκτωβρίου.
 προ «Αποθήκη» (Σαρρή 40 και Ωγύγου,
 ουργείο), η Μ. Μόργκενστερν θα παρουσιάσει τη *Λόλα*
 με κλιμάκιο του Εβραϊκού Θεάτρου του
 ρεστίου και μια θεατρική διασκευή της *Κυρίας με τις*
 ς του Αλεξάνδρου Δουμά-υιού με κλιμάκιο του
 έατρου του Βουκουρεστίου.
 ι Μπλάου είχαν την τύχη οι Αθηναίοι να τη χαρούν
 ν Μάιο στο θέατρο «Σφενδόνη» και φέτος την άνοιξη
 αλονικείς στο φεστιβάλ της Άν- ξης που οργάνωσε η

Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης». Στις παραστάσεις της
 Λόλα Μπλάου θα συνοδεύσει τη Μ. Μόργκενστερν στο πιάνο
 ο **Andrei Madescu**. Παραστάσεις της *Λόλας Μπλάου* θα
 δοθούν την Τρίτη 10, την Τετάρτη 11 και την Πέμπτη 12
 Οκτωβρίου.

Η Κυρία με τις Καμέλιες παρουσιάστηκε φέτος την άνοιξη στο
 Βουκουρέστι και είχε ενθουσιαστικές κριτικές από τον
 ρουμάνικο Τύπο. Μαζί με τη Μ. Μόργκενστερν θα
 εμφανιστούν ο ηθοποιός **Marius Iosif Capota** και ο χορευτής
Razvan Mazilu, ενώ ο κιθαρίστας **Attila Weiberg** θα
 ερμηνεύσει τη μουσική της **Dorina Crisan-Rusu**. Η
 χορογραφία και η σκηνοθεσία είναι του **Razvan Mazilu**, με τη
 βοήθεια και την καθοδήγηση του σκηνοθέτη **Victor Ioan**
Frunze. *Η Κυρία με τις καμέλιες* θα παίζεται την Κυριακή 8
 και τη Δευτέρα 9 Οκτωβρίου.

Επειδή ο αριθμός των παραστάσεων θα είναι περιορισμένος,
 όσοι ενδιαφέρονται να τις παρακολουθήσουν, θα πρέπει να
 επικοινωνήσουν για κρατήσεις θέσεων με το περιοδικό ή το
 ταμείο του θεάτρου «Αποθήκη» (τηλ.: 32 53 153).

Οι ελληνικές αγκυλώσεις

του Σωτήρη Ντάλη

Σε αρνητικό κλίμα, το οποίο διαμορφώθηκε από τις διαφορετικές θέσεις των Δεκαπέντε για τη Διακυβερνητική του 1996, πραγματοποιήθηκε η άτυπη σύνοδος κορυφής στη Μαγιόρκα, στις 22 και 23 Σεπτεμβρίου. Οι ευρωπαίοι ηγέτες με πρωτοβουλία της ισπανικής προεδρίας κλήθηκαν στη Μαγιόρκα να συζητήσουν τη διαμόρφωση ενός πλαισίου «κοινών οραματισμών» ενόψει της Διακυβερνητικής

Οι Δεκαπέντε και ο πρόεδρος της Επιτροπής «απομονώθηκαν» στο ισπανικό νησί και για περίπου δέκα ώρες συζητήσαν για όλα τα κοινοτικά θέματα, χωρίς τους περιορισμούς μιας τυπικής κοινοτικής διαδικασίας. Στη συνάντηση δεν υπήρξε ημερήσια διάταξη ούτε και κείμενο επίσημων συμπερασμάτων. Επρόκειτο για ανεπίσημο «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» σε μια σειρά θεμάτων που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η διεύρυνση της Ε.Ε., το θέμα του «βέτο» σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), η συνεργασία των κρατών-μελών στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, οι διακινήσεις κεφαλαίων από παράνομες δραστηριότητες, η αντιμετώπιση των ναρκωτικών και η τρομοκρατία είναι μερικά από τα θέματα που κυριάρχησαν στη διήμερη συνάντηση της Μαγιόρκας.

Το αγκάθι της συνάντησης ήταν το θέμα της ομοφωνίας. Αν και αποτελεί πλέον κοινή πεποίθηση ότι το «βέτο» δεν πρέπει στο μέλλον να αποτρέπει αποφάσεις κοινοτικού χαρακτήρα, αρκετά κράτη είναι της άποψης ότι πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει σε θέματα που αφορούν αυστηρά στην προάσπιση καίριων εθνικών συμφερόντων. Στο θέμα αυτό η άποψη του βρετανού πρωθυπουργού **Τζων Μαίητσορ** ήταν ξεκάθαρη: η κοινή εξωτερική πολιτική της Ένωσης δεν πρέπει να είναι «εξωτερική πολιτική της πλειοψηφίας», οι δε αποφάσεις στον τομέα αυτόν πρέπει να συνεχίσουν να υπόκεινται σε «βέτο».

Φιλοδοξία της συνάντησης της Μαγιόρκας ήταν να φωτίσει το σκοτεινό μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από την ανταλλαγή απόψεων για το έργο και το ρόλο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996, η οποία θα αναζητήσει έναν νέο θεσμικό μανδύα για να βελτιώσει τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Ήδη, η Ομάδα Προβληματισμού που προετοιμάζει τη Διακυβερνητική έχει καταλήξει σε μια ενδιάμεση έκθεση προόδου, καταγράφοντας τις θέσεις των χωρών-μελών στα υπό συζήτηση θέματα.

Οι ως σήμερα συζητήσεις στην Ομάδα Προβληματισμού φαίνεται να καταλήγουν στην ανάδειξη δύο τάσεων. Από τη μία πλευρά συσπειρώνονται κυρίως οι μεγάλες χώρες που θεωρούν ότι είναι ορθότερο να πορευτούν προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του διακυβερνητικού χαρακτήρα της Ε.Ε. με την παράλληλη διαμόρφωση πολλών ταχυτήτων. Κι από την άλλη, παρακολουθούμε την προσπάθεια κυρίως των μικρότερων χωρών να πορευθούν σε μια υπερεθνικού χαρακτήρα Ε.Ε.

Δεν χωράει αμφιβολία ότι η Ένωση βρίσκεται σε μια εναλλακτική διαδικασία προσαρμογής στα νέα δεδομένα και συνθήκες που ούρνησε το τέλος του ψυχρού πολέμου και της ενοποίησης της ηπείρου και στα δεδομένα και συνθήκες που δημιουργεί η επανάσταση των τεχνολογιών, των νέων τεχνολογιών παγκοσμιοποίησης των αγορών, των οικονομικών δραστηριοτήτων (βλ. Π. Ιωακειμίδης, *Οικονομική Ταχυδρόμος*, 7.9.95).

Έχοντας πλήρη εικόνα αυτού του πλαισίου εντός του οποίου η Ε.Ε. επιδιώκει τη συνολικότερη προσαρμογή της, η νέα προεδρία με τη σύνοδο της Μαγιόρκας επιχείρησε να ξαναθέσει τη συζήτηση στην ενοποιητική διαδικασία.

Όλοι οι ευρωπαίοι ηγέτες, πλην του γερμανού, διατύπωσαν ευθαρσώς τις απόψεις τους, θετικές ή αρνητικές, για την ενοποίηση. Η διαδικασία και την ανάδειξη της κοινής θέσης σε μια αξιόπιστη πολιτική δύναμη, ο **Α. Παπανδρέου** δήλωσε ότι «δεν είναι αυτή η υπόθεση στη Μαγιόρκα», καταγράφοντας άλλη μια φορά το διευθυντήριο ρόλο της Ε.Ε., όπως είχε πράξει και στις Κάτω Χώρες.

Κατά τα άλλα, η Ελλάδα, πλήρως ενταγμένη στην Ε.Ε. εδώ και δεκαπέντε χρόνια, πρέπει να προσαρμοσθεί στα νέα δεδομένα της μεταψυχροπολεμικής εποχής. Όσο προσαρμογή αυτή, για να έχει ευτύχει, απαιτεί την εγκατάλειψη ορισμένων αγκυλώσεων του παρελθόντος όπως εκφράζονται πολύ συχνά από τον ελληνικό πολιτικό λόγο του προπολεμικού μας.

VÄINÖ LINNA

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ένα αντιπολεμικό μυθιστόρημα

Ο Άγνωστος στρατιώτης του Βάινο Λίννα γράφτηκε το 1954 και αναφέρεται στον λεγόμενο επεκτατικό πόλεμο ανάμεσα στη Φινλανδία και τη Σοβιετική Ένωση (1941-1944). Θεωρείται το ευαγγέλιο της φινλανδικής λογοτεχνίας κι έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες σ' ολόκληρο τον κόσμο. Ο συγγραφέας πολέμησε ο ίδιος σ' αυτόν τον πόλεμο, νέος είκοσι χρόνων, κι έζησε από κοντά τα γεγονότα που περιγράφει. Η θέση του απέναντι στον πόλεμο είναι κριτική. Με χιούμορ και ρεαλισμό εναντιώνεται σε κάθε προπαγάνδα, σε κάθε εθνικισμό, σε κάθε πατριδοκαπηλεία, συνθέτοντας ένα αντιπολεμικό μυθιστόρημα που ήδη κατατάσσεται ανά-

μεσα στα κλασσικά του εικοστού αιώνα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

Η τιμή της αξιοπρέπειας των στελεχών

του Τάσου Παπιά

Έξι μήνες «μαγείρευε» τον ανασχηματισμό ο πρωθυπουργός και τελικώς του προέκυψε ένα «άνοσι πιάτο, το οποίο δεν ικανοποίησε τις γαστριμαργικές απαιτήσεις κανενός. Ούτε «φτερά» ούτε «κουτιά» διαθέτει το κυβερνητικό σκάφος. Την περίοδο αυτή ο πρωθυπουργός είχε ανάγκη κάποιων εντυπωσιακών κινήσεων, ώστε να διασκεδάσει τις άσχημες εντυπώσεις που έχουν δημιουργήσει η αδυναμία του συντονίσει, η υπερδραστηριότητα της συζύγου του, αλλά και τα χτυπήματα των εσωκομματικών αντιπάλων του. Όσοι εξακολουθούσαν να πιστεύουν στις μαγικές ικανότητες του αρχηγού πρέπει απογοητεύθηκαν. Πρώτη φορά στην ιστορία του ΠΑΣΟΚ ο ιδρυτής του εισέπραξε τόσες αρνήσεις.

Παλιότερα η περιρρέουσα δυσаре-σκεια εκάμπτετο με μια υπουργική καρέκλα. Σήμερα οι «ιθαγενείς» αγνοούν επιδεικτικά τα χρωματιστά καθρεφτάκια του φύλαρχου. Θέτουν όρους, διαπραγματεύονται υπουργεία, διαμηνύουν προθέσεις, ζητούν εγγυήσεις. Ο γενάρχης -τι κατάντια!- τα συζητά όλα αυτά. Κάποτε δεν δεχόταν μύγα στο σπαθί του. Οι καιροί όμως άλλαξαν. Η τιμή της αξιοπρέπειας των στελεχών ανέβηκε στα ύψη. Ναι, να πουλήσουν το τομάρι τους, αλλά τουλάχιστον να το πουλήσουν ακριβά!

Τρεις φορές επικοινωνήσε τηλεφωνικά ο Α. Παπανδρέου με τη Β. Παπανδρέου για να την πείσει να μπει στην κυβέρνηση. Δεν τα κατάφερε. Έντεκα τηλεφωνήματα έγιναν μεταξύ του Άκη Τσοχατζόπουλου και του Χάρη Καστανίδη και μόλις στο «παρά πέντε» υποχώρησε ο κ. Καστανίδης και αφού προηγουμένως ο γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ αναγκάστηκε να μεταφέρει τη θερμή παράκληση του προέδρου προς τον εκπρόσωπο της ομάδας των «7». «Κρατάει ο πρόεδρος το μοτοσυκλετιστή με τη λίστα των ονομάτων για να αποφασίσουν Χάρη», είπε ο Α. Τσοχατζόπουλος στον συντοπίτη του βουλευτή και σημερινό αναπληρωτή υπουργό Εσωτερικών. Με μισή καρδιά -η δυστυχία του που έγινε υπουργός αποτυπωνόταν στο πρόσωπό του, όπως έδειχναν όλες οι φωτογραφίες- δέχτηκε ο Χ.

Καστανίδης και αφού είχε εξασφαλίσει, όπως διατείνεται ο ίδιος, κάποιους όρους προσωπικής λειτουργίας.

Έφτασε στο σημείο αυτός ο πάλαι ποτέ μονάρχης του ΠΑΣΟΚ να πάρει τηλέφωνο τον βουλευτή Αχαΐας Α. Φούρα για να του ζητήσει συγγνώμη, επειδή ενώ είχε τη διάθεση να τον βάλει στην κυβέρνηση έκανε πίσω μετά το βέτο που άσκησε ο υιός του, Γ. Παπανδρέου.

Αλλά μήπως και η διαδικασία παράδοσης - παραλαβής των υπουργείων ήταν λιγότερο τραυματική για τον Α. Παπανδρέου; Οι Σ. Πεπονής και Γ. Ρωμαίος δημοσίως εξέφρα-

σαν την ενόχλησή τους που υποχρεώθηκαν να αλλάξουν υπουργείο, ενώ οι Θ. Τσίπρας και Γ. Α. Μαγκάκης αποχώρησαν ντας αιχμές για ύπαρξη κυκλωμάτων εξουσίας.

Ο ανασχηματισμός, αντί να λύσει ματα, γέννησε κι άλλα. Στους συστημικούς διαφωνούντες προστέθηκαν και εκείνοι οι ατυχείς χειρισμοί του πρωθυπουργού «τσαλάκωσαν» την οποία περηφάνια είχε απομείνει από την εικοσάχρονη διακυβέρνησή τους με τον σουλτανικό νοοταρχηγό.

χυτή η κωμωδία περί τον ανασχηματισμό έδειξε με κραυγαλέο τρόπο τη δύναμη του ΠΑΣΟΚ, η οποία οφείλεται στη μακινή συρρίκνωση της επιρροής και της δύναμης του ιδρυτή του. Τόσα χρόνια το «Κίνημα της Αλλαγής» πορευόταν με επιτυχία στην ευφυΐα, τη διορατικότητα, τη δύναμη και την κατασταλτική πρακτική Παπανδρέου.

Ο άνθρωποι αγιογράφοι του, αυτοί που στο τέλος αποθέωσαν τον «τσαμπουκά» και «αυτοκρατορία» του, που «θεωρητικοποίησαν» θαγίασαν τις απολυταρχικές επιδόσεις, σήμερα που το έλλειμμα σε όλα τα επίπεδα είναι προφανές, αδυνατούν να καλύψουν εναλλακτική λύση. Η κρίση σε συνδυασμό με την απουσία ηγετικού πολιτικού λόγου μεγεθύνουν τις αδυναμίες, διευρύνουν τα χάσματα, αποδιοργανώνουν τον κομματικό ιστό και επιτρέπουν την πετυχημένη φυγόκεντρωση τάσεων.

Όλα αυτά όπου η δημοκρατική λειτουργία καθεστώς και όχι ευκαιριακή επιτυχία που η συλλογικότητα στη λήψη των αποφάσεων είναι αδιαπραγμάτευτη συνθήκη, η ανάδειξη των στελεχών είναι υπόθεση του κομματικού δυναμικού και όχι του αρχηγού, όπου ο καταλογισμός των ευθυνών προκύπτει ύστερα από εξαγωγή και χωρίς σκοπιμότητες συζήτηση, η αξιολόγηση «εγώ» αποσύρεται για λογαριασμό του πληθυντικού της, στα κόμματα όπου, η μετάβαση από το ένα ηγετικό πρόσωπο στο άλλο γίνεται ομαλά. Στο ΠΑΣΟΚ όπου όλα τα προαναφερθέντα είναι εικόνα, οι κλυδωνισμοί θα είναι με διάρκεια και ίσως καταστροφικοί. Οι συνθέσεις των διαφορετικών δυνάμεων δεν υπάρχουν. Διαδικασίες εκλογής σπανίως αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια. Και το παραμικρότερο ζήτημα να μετεξελιχθεί, λόγω της διάχυτης αμφισβήσεως και των αλληλέπλληλων δικών των δυνάμεων που «διεξάγονται», σε μείζον πρόβλημα και να οδηγήσει τις αντιμαχόμενες δυνάμεις του ηγετικού απαρτά σε πολωτιστικές στάσεις. Ήδη, οι πιο τολμηροί σχεδιασμοί στρατηγική τους χωρίς να θεωρούνται την ενότητα του κόμματος.

Όχι πάντως και μερικοί που τρέφουν ελπίδες. Όταν κορυφαίο στέλεχος της κίνησης «4» ρωτήθηκε από το Αντί γιατί δεν πήγε με τον πιο επίσημο τρόπο το ζήτημα; διευθυντικής επάρκειας του Α. Παπανδρέου, έδωσε την εξής αφοπλιστική απάντηση: «Δεν έχει ακόμα ωριμάσει στη συνείδηση των μελών και των οπαδών του το ζήτημα». Με τέτοιου τύπου «ανάλυση», δεν μπορεί κανείς γιατί ο Α. Παπανδρέου έζησε τόσα χρόνια χωρίς αντίπαλο...

ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΕΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ

Ο ρόλος της σύγχρονης Αριστεράς στο υπό διαμόρφωση νέο πολιτικό σκηνικό, οι σχέσεις της με τα πολιτικά ρεύματα και τις τάσεις που διαπερνούν το ΠΑΣΟΚ, καθώς και η προοπτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα βρεθούν στο επίκεντρο των συζητήσεων και αντιπαραθέσεων, κατά τη διάρκεια των διαδικασιών, στο 2ο τακτικό συνέδριο του Συνασπισμού.

Η απάντηση που θα δοθεί στο ερώτημα: «Μας ενδιαφέρει το διαμορφούμενο νέο πολιτικό σκηνικό και πώς παρεμβαίνουμε σ' αυτό;». Θα προσδιορίσει τη φυσιογνωμία και την πολιτική του ΣΥΝ καθώς και το ρόλο του στη νέα περίοδο.

Δύο οπτικές έχουν κάνει την εμφάνισή τους και ήδη εκφράζονται στο χώρο του ΣΥΝ, και αυτές είναι που θα δώσουν τον τόνο της αντιπαράθεσης και της σύγκρουσης. Η πρώτη εκφράζεται από την ομάδα του «Αριστερού Ρεύματος» και έχει αναφορές σε μια ορισμένου τύπου ευρωπαϊκή Αριστερά και κυρίως στη κομμουνιστική επανίδρυση στην Ιταλία. Η Αριστερά δεν έχει λόγο να λάβει μέρος στο νέο διαμορφούμενο σκηνικό, καθώς σήμερα οι συσχετισμοί είναι εις βάρος της και οι νεοφιλελεύθερες ιδέες κυριαρχούν, ενώ ελλοχεύουν και στο χώρο της τα στελέχη του αριστερού ρεύματος. Οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες δεν ευνοούν την παρέμβαση της σύγχρονης Αριστεράς για τη συγκρότηση ενός νέου μπλοκ εξουσίας. Ο ρόλος της για τα επόμενα χρόνια είναι αυτός της σκληρής και ισχυρής κοινωνικής και πολιτικής αντιπολίτευσης. Εξάλλου, προσθέτουν, οι διεργασίες στο χώρο του ΠΑΣΟΚ δεν μας αφορούν από τη στιγμή που δεν οδηγούν σε ουσιαστική ρήξη με την κυβερνητική πολιτική. Στο ερώτημα εάν ο ΣΥΝ θα συμβάλει στον απεγκλωβισμό δυνάμεων προτείνοντας λύσεις σε προοδευτική κατεύθυνση και σε κυβερνητικό επίπεδο απαντούν ότι οποιαδήποτε τέτοιου είδους συζήτηση βοηθάει στην ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ σε μια στιγμή, όπως αναφέρουν, που το κυβερνών κόμμα βρίσκεται σε διαδικασία φθοράς και οι πολίτες το εγκαταλείπουν. Πάντως εκφράζονται διαφορετικές εκτιμήσεις, σ' ό,τι αφορά την απολυτότητα της θέσης, καθώς ορισμένα στελέχη υπογραμμίζουν ότι πολλά θα εξαρτηθούν από τις εξελίξεις στο χώρο του ΠΑΣΟΚ.

Στην αντίπερα όχθη, βρίσκεται η οπτική της ομάδας της «Κεντροαριστεράς» που στο κρίσιμο ερώτημα απαντά ως εξής: «Είναι δική μας υπόθεση να πάρουν οι εξελίξεις το σωστό περιεχόμενο και πρέπει ο ΣΥΝ να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του νέου πολιτικού σκηνικού». Ανιχνεύοντας με διαφορετική αντίληψη το γίγνεσθαι, θεωρούν ότι αποτελεί πολιτική αναγκαιότητα η παρέμβαση στις διεργασίες, στο χώρο που σήμερα εκφράζει το ΠΑΣΟΚ, προκειμένου να μετατοπισθεί το κέντρο βάρους της πολιτικής ζωής σε προοδευτική κατεύθυνση. Τα στελέχη αυτής της λογικής βλέπουν να παίξει ρόλο ο ΣΥΝ και σε κυβερνητικό επίπεδο αλλά σε μια διαφορετική συγκυρία και προβάλλουν κυρίως τα προγραμματικά στοιχεία μιας συνεργασίας προκειμένου να διαμορφωθεί ένα προοδευτικό μπλοκ εξουσίας.

Ωστόσο, με διαφορετικό τρόπο προσεγγίζουν τις διεργασίες στο κυβερνών κόμμα. Ορισμένοι δέλουν να συμβάλουν, από τώρα, στη διευκόλυνση των προγραμματικών αναζητήσεων και των κοινών πολιτικών προσανατολισμών με τα ρεύματα που διαπερνούν το ΠΑΣΟΚ, προκειμένου να ιχνηλατηθεί η κοινή, όπως αναφέρουν, προγραμματική βάση. Άλλοι εκτιμούν ότι η ρευστότητα στο τοπίο του ΠΑΣΟΚ επιβάλλει, προς το παρόν, επιφυλακτικότητα, αλλά συμφωνούν στο ότι πρέπει να δημιουργούνται οι προγραμματικές και πολιτικές προϋποθέσεις για να απελευθερωθούν δυνάμεις από το κυβερνών κόμμα, οι οποίες θα αξιοποιηθούν σε μια προοδευτική κατεύθυνση.

Οι δύο οπτικές για την πολιτική του ΣΥΝ έχουν τις παραμέτρους και στα ζητήματα τα οποία αφορούν την ευρωπαϊκή προοπτική και την οικονομική πολιτική.

Στον τομέα της οικονομίας το Αριστερό Ρεύμα, συνεπές στη λογική της κοινωνικής και πολιτικής αντιπολίτευσης, προωθεί ένα πρόγραμμα λαϊκών διεκδικήσεων προκειμένου να αντιμετωπισθεί το κόστος από την εφαρμογή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Αντιθέτως, η «Κεντροαριστερά» κάνει λόγο για την έκφραση ενός προγράμματος προοδευτικού εκσυγχρονισμού της χώρας που θα έχει βραχυπρόθεσμα κοινωνικό κόστος αλλά μακροπρόθεσμα θα εξυπηρετεί τα συμφέροντα των λαϊκών κοινωνικών ομάδων.

Στο θέμα της Ενωμένης Ευρώπης ήδη παρουσιάστηκαν οι διαφορετικές απόψεις καθώς οι του Αριστερού Ρεύματος εκφράζουν το σκεπτικισμό τους για το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, με αποτέλεσμα να απορρίπτουν την υπάρχουσα συμφωνία Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και την ομοσπονδιακή μορφή της Ευρώπης του 21ου αιώνα. Τα στελέχη της Κεντροαριστεράς θεωρούνται αναφανδόν ευρωπαϊστές, υποστηρίζοντας την πολιτική και οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης, ενώ στο πλευρό του τάσσονται και στελέχη από την Ανανεωτική Πρωτοβουλία.

Η «Ανανεωτική Πρωτοβουλία» (Δ. Χατζησωκράτης, Θ. Μαργαρίτης) κινείται στον ενδιάμεσο χώρο και οι απόψεις της προσεγγίζουν αυτές της Κεντροαριστεράς για το ρόλο του ΣΥΝ στο πολιτικό γίγνεσθαι, ενώ σε ορισμένα ζητήματα τακτικής έχει κοινές θέσεις με στελέχη από το Αριστερό Ρεύμα.

Στο συνέδριο του ΣΥΝ θα τεθεί προς απάντηση το ερώτημα που ταλανίζει την ανανεωτική Αριστερά, οπότε τίθεται θέμα διαμόρφωσης ενός νέου πολιτικού σκηνικού και απεγκλωβισμού δυνάμεων από το χώρο του ΠΑΣΟΚ. «Ποιος είναι ο ρόλος και οι σχέσεις της σύγχρονης Αριστεράς με το πολιτικό γίγνεσθαι και τις διεργασίες στο κυβερνών κόμμα;».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΜΕΝΩΝ

Στοιμεταξυ ο υπουργος
παραιτηθηκε

και ενας νεος υπουργος
που λεει τωρα

Λοιπον κυριες και κυριοι,

Ειναι η τελευταια σας
ευκαιρια.

Ειναι ενταξει, ακυλ αυτη θα
ειναι η τελευταια φορα.

Θμως τιποτα δεν ε

Ειναι η τελευταια σας
ευκαιρια.

Ειναι η τελευταια σας
ευκαιρια.

Ειναι η τελευταια σας
ευκαιρια.

Ειναι η τελευταια σας
ευκαιρια.

Ποιος θα τολμήσει να προφέρει την λέξη **κάθαρη**; Έχει κανείς το σθένος; Έχει άραγε κανείς το σθένος να φωνάξει «Εξω οι κύνες και οι φαρμακοί και οι πόρνοι και οι φονείς και οι ειδωλολάτραι και πας φιλών και ποιών το ψεύδος», για να χρησιμοποιήσουμε την **Αποκάλυψη** παρ' ότι πολλοί την ανεκάλυψαν εσχάτως και είναι πλέον του συρμού;

Ενώπιον εξακοσίων (600) δημοσιογράφων ένας από τους μεγαλύτερους σύγχρονους φιλέλληνες, ο Επίτροπος κ. **Καρλ Βαν Μιρτ**, στις 12/9 μίλησε για το θέμα τών ναυπηγείων και περιέγραψε με γλαφυρότατον τρόπον τους φαιδρούς και ανεύθυνους χειρισμούς της κυβέρνησης, προκαλώντας τους καγχασμούς και γέλωτες έως δακρύων όλων των ακροατών του, λες και παρακολουθούσαν κάποιο σπουδαίο σόου. Αυτή την εικόνα μετέφεραν την επομένη στις εφημερίδες και στα κανάλια τους οι ξένοι δημοσιογράφοι, όχι όμως για την άθλια αυτή κυβέρνηση, μα για την χώρα μας. Πριν από ένα μήνα η φωτογραφία της Ευσεβεστάτης Αθανασίας της Εκάλης με την γονυκλισία στην Τήνο έκανε τον γύρο της υψηλίου: δεν υπάρχει έντυπο σε κάποια γωνιά της Γης που να μην την εδημοσίευσε.

Περιμέναμε να δούμε αν τουλάχιστον στην περίπτωση του Επιτρόπου κάποιο πολιτικό κόμμα θα αντιδράσει. Όλοι αντέδρασαν βεβαίως, αλλ' ως ασκοί πεφουσημένοι καταγγέλλοντας τον Επίτροπο ως ανθέλληνα κ.λπ. γνωστά! Ο κ. **Έμπερτ** μάλιστα ζήτησε από την Θεσσαλονίκη εντονότερη καταγγελία, ενώ όλα τα μέλη της ευρωκοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ, από τον «εκσυγχρονιστή» κ. Αυγερινό έως τον Γ. Κατηφόρη, συνυπέγραψαν διαμαρτυρία προς τον Επίτροπο. Και ο φιλέλλην επίτροπος, ως άλλος Πικάσο, απήντησε: «Εγώ απλώς περιέγραψα την κατάσταση. Αν κάποιος διασύρει την Ελλάδα, είναι η κυβέρνησή της, είναι αυτοί που την εκπροσωπούν».

Απέτυχε ως φαίνεται και ο Επίτροπος να συγκινήσει τους Έλληνες που έχουν συνηθίσει να ζουν με τον εξευτελισμό τους. Ακριβώς σαν

τους ψωριάρηδες παλαιότερα που συνήθιζαν να ζουν με το πιάμα τους και ανακουφίζονταν αρκούμενοι στο να ξύονται και σουν. Κι αν καμιά φορά ματώσουν, ε! κομπάζουν, γαυριστέρα, ως εθνικώς υπερήφανοι, ξύνοντας, ξύνοντας ξεχνώντας τα **χάχανα**, αυτοί οι **ανακαγχασμοί**, οι **σαρδόνιοι γέλωτες**, **παράδοσις στην διεθνή χλεύη**, αυτός ο **διασυρμός στο ευρωπαϊκό βούλιο** δείχνουν το μέγεθος του **εξευτελισμού** μας, ο οποίος **σλαμβάνει πλέον διαστάσεις εθνικής τραγωδίας** και αποτελεί **μεγαλύτερο εθνικό θέμα**. Κι εμείς απλώς παρακολουθούμε τωσάν να μην μας αφορά είτε –ακόμη χειρότερα– θεωρώντας ποιοι που τους χαρακτηρίζουμε «ανθέλληνες» συνωμοτούν εναντίον μας. Οι ολίγοι ευαίσθητοι και σκεπτόμενοι, κάνοντας τις πισιόδοξες σκέψεις, περιορίζονται σ' έναν βουβό κλαυσιγέλωτα να αντιδράσουν. «*Εγενήθημεν όνειδος τοις γείτοσιν ημῶν κτηρισμός και χλευασμός τοις κύκλω ημών*» (Ψαλμ. οη' 4).

Θα το επαναλάβουμε: το μέγιστο εθνικό θέμα σήμερα είναι ο **εξευτελισμός** και η μόνη υγιής αντίδρασις θα ήταν ένα **Αξιοπρέπεια**. Γίνεται όμως να κινηθούν αναξιοπρεπείς άνθρωποι που έχουν συνηθίσει ως φυσικόν τον εξευτελισμό τους/μας; Μπορούμε να περιμένουμε απ' αυτό το **πλαγκτόν των νοούμενων**, απ' αυτό το **κουρελοπρολεταριάτο της επίσημης κάποιου φως, κάποια κίνηση**; Δεν φαίνεται πιθανόν. Και ξεν η **ψυχή** μας από της **ακηδίας** των. Ευτυχώς που μας εξείσεν ένας φωτεινός νυγμός, μια λάμψις του εωσφόρου, του μεγάλου **λέλληνα Βαν Μιρτ**.

Ποιοι θα τολμήσουν;

Μην διαφεύγει από κανέναν μας ότι και περί σου πρόκειται μύθος (*de falula narratum*).

Περί ημών και υμών πρόκειται.

Μανώλης Βασιλειάδης

ΕΥΤΥΧΩΣ ΠΟΥ ΞΑΝΑΚΥΒΕΡΝΗΣΕ!

υπό Ερμανουήλ Απροσάρμοστου

πρόσφατες ασχημίες τού κ. Α. Παπανδρέου και της Αυλής του, και κυρίως η απίστευτη ιστορία και σκηνοθεσία τής Πάμμου με την χρησιμοποίηση της κατάστασης της υγείας του, οχρεώνουν –με όλον τον σεβασμό προς τους νεκρούς και όταν είναι ζωντανοί, όπως γράψαμε προσφάτως¹– να ασχοληθούμε (υ γράφοντας όμως σε παρελθόντα χρόνο).

Απ' όλα θα θέσουμε μερικά ερωτήματα:

Είναι το κόστος του καθημερινού διεθνούς εξευτελισμού μας;

Θα τολμήσει να μιλήσει για τα όρια του δυσφημουμένου (!) μού καθώς συγγέεται με την κοινή αλητεία; Εκεί φθάσαμε!

–έστω και μεμονωμένα προς το παρόν– θα τολμήσει να μιλήσει, όπως ο Γιώργος Βότσης (δείτε το άρθρο του «Αποκάλυψη η και καμποτίνων», *Ελευθεροτυπία*, 25 Σεπτεμβρίου);

Θα τολμήσει να πει ότι η φωτογραφία τής Ευσεβεστάτης στην εικόνα της εθνικής χυδαιότητας και του διεθνούς διαμας, επ' ουδενί συγκρινόμενη με τις κιτς πορνοφωτογραφίες ριανής, εσωτερικής κυρίως καταναλώσεως και “οικογενειακόποινά υποθέσεως μεταξύ του πατριάρχη του αυριανισμού πάλαι ποτέ οργάνου του;

Είναι δηλαδή η εικόνα του μεγαλυτέρου ίσως σκανδάλου που τιμάται σε οικονομικά μεγέθη;

Θα τολμήσει να μιλήσει για τον Μπρέζνιεφ της εποχής μας, το τριτοκοσμικό άχθος και άγος και όνειδος;

Θα τολμήσει να προφέρει λέξεις που ούτε ο Πατριάρχης, ανεχόμενος τον εξευτελισμό και αυτής της Ορθοδόξου πίας «προγενύμενος της χαράς της συναντήσεως» που την τελικώς όλη· κι οι λεκέδες φαίνονται δυστυχώς πολύ στο μαύας αξιοπρεπής ιερεύς ή διάκος θα έπραττε περισσότερα για στασία τής Εκκλησίας και του δικού του κύρους...

Θα τολμήσει να θίξει όλα αυτά τα αγλαΐσματα του δημοσίου τότους “δανειστές” έως το άνθος αραβοσίτου Αθανασόπου· τ' τον Λαμπράκη έως την Ρούλα, την Μπέμπα, τον Κατσιφάρα ους γυφτογιάπηδες;

Θα μιλήσει γι' αυτό το θέατρο ανδρεικέλων και θλιβερών όρων σ' αυτήν την κακόγουστη κωμικοτραγωδία;

Χει τέτοιος υψίπολις άνθρωπος να ομιλήσει;

Χουν άνθρωποι που θα αντισταθούν στους υψηλούς προστά· ν αυτών οι οποίοι σαν τα αδηφάγα όρνεα λεηλατούν και αδί· όντες θα συλήσουν ακόμη και το πτώμα της ελληνικής οικο· (κι από πίσω τους θα τσιμπολογούν τα κοράκια του “πολιτι· της “τέχνης” των “γραμμάτων”);

Χουν άνθρωποι να αντισταθούν σ' όλα αυτά;

ή όλο το πλαγκτόν ενέσκηψε αυτές τις ημέρες στην “Αποκά· του Ιωάννου, αποφεύγομε να αναφερθούμε σ' αυτήν, αλλ' ν' ακουστούν οι φωνές της αξιοπρέπειας ακούστε την φωνή υσίου Ιερομονάχου²:

ο μάγουλό (του) εξερνούσε σάγριο, το οποίο ήταν πότε ζωντα· πότε πονιδιασμένο και μαραμένο...

α μάτια του) εστριφογυρίζανε εδώ κι εκεί γυρεύοντας το κακό· ρίσκανε κι όπου δεν ήτουν.

Και μες στα μάτια (του) άστραφτε έναν κάποιον τί που σ' έκανε να στοχασθείς ότι η τρελάδα είναι ή είναι λίγο που (τον) άφησε ή κοντεύ· ει να τον κυτριμίσει.

Και τούτη ήταν η κατοικιά της ψυχής του της πονηρής και της αμαρ· τωλής.

Και εφάνερωνε την πονηρία και μιλώντας και σιωπώντας...

Ο φθόνος, το μίσος, η υποψία, η ψευτιά τού τραβούσαν τα σωθικά...

Ευτυχώς που επανεξελέγη! Ευτυχώς. Διότι του εδόθη η ευκαιρία της μόνης ίσως εθνικής προσφοράς του: Να αφήσει την πραγματική εικόνα του στην Ιστορία και στον ελληνικό λαό, τον οποίον ήταν επι· δέξιος να χωρίζει (και να φανατίζει) σαν το Χάρο³. Αυτός που θα μπορούσε να κάνει τόσα, αφού είχε ένα μοναδικό προνόμιο εν σχέ· σει με όλους τους άλλους πολιτικούς:

«Ποιος άλλος σοφιστής τ' αξιώθηκεν αυτά; – / κατά που θέλει και κατά που κάμνει / οι Έλληνες (οι Έλληνες!) να τον ακολουθούν / μήτε να κρίνουν ή να συζητούν, / μήτε να εκλέγουν πια, ν' ακολουθούμε μό· νο»⁴.

Όμως αυτός υπήρξεν αδιάφορος για κείνο που λέμε δημόσιο ή εθνικό συμφέρον, ανίκανος, αδίστακτος, δόλιος, μοχθηρός και ιδιο· τελής. Εκμεταλλεύθηκε τους πάντες και τα πάντα – ακόμη και την κατάσταση της υγείας του–, υπέθαλψε ό,τι πιο ταπεινό και αχρείο· ήσκησε με τον πιο φαύλο και πρόστυχο τρόπο την εξουσία του, χωρίς κανόνες και όρους (γι' αυτό άλλωστε αυτός και οι συνεργοί του δεν “πιάνονται από πουθενά”: ούτοι νόμον μη έχοντες εαυτοίς εισι νό· μος)⁵: εχρησιμοποίησε πρωτοφανείς μεθόδους με κυρίαρχο τον ευ· τελισμό αξιών και θεσμών και τον πολιτικό κανιβαλισμό· εχρησιμο· ποίησε και επέβαλε έως και λούμπεν στοιχεία σε υψηλές κρατικές θέσεις· είπε αμύθητα ψεύδη, μετήλθε πάσαν δολιότητα (τάφος ανε· ωγμένος ο λάρυγξ αυτού)⁶: διέστρεψε και διέφθειρε πάσαν αρχήν, αξίαν, ακόμη και τις λέξεις οι οποίες στο στόμα του έχασαν το νόημά τους, διότι ως έλεγε –ενθυμείσθε;– και το σύνθημα του ΠΑΣΟΚ: «Η ζωή είναι μαγκιά»· εθεώρησε την Ελλάδα ιδιοκτησία του και εαυτόν “θεσμόν” (ο “τρελός τού ΠΑΣΟΚ” το απέδωσε με τον πιο παραστα· τικό τρόπο: «Πάνω απ' όλα η Ελλάδα. Πάνω απ' όλα το ΠΑΣΟΚ. Πά· νω απ' όλα ο Ανδρέας Παπανδρέου. (...) Εμείς δεν λογοδοτούμε σε κα· νέναν»).

Επιζούσε πάντοτε των ιδεών και των ψευδών του, ο άχραντος και αδιαπραγμάτευτος και υπερήφανος ηγέτης, ο “θεσμός” και εγκαλ· λώπισμα του πολιτεύματος, το ρόδον το εκατόφυλλον του “σοσιαλι· σμού”, ο από μηχανής αθώος, το κύδιστον σύμβολον και μέτρον της νεωτέρας ηθικής. Ευτυχώς που επανεξελέγη λοιπόν. Και γιατί έτσι μόνον υπάρχει ελπίδα να εννοήσουμε τι μας συνέβη κατά την μεταπο· λιτευτική περίοδο, αφού επέπρωτο να φθάσαμε έως τον βυθό για να καταλάβομε, αν καταλάβομε.

(Κι αφήστε το πλαγκτόν να ασχολείται με την ...Μιμή Του. Το πρό· βλημα είναι αλλού! Ανατινάξτε την κοινή λογική ήταν το χαρμόσυνο σύνθημα που διάβασα σήμερα το πρωί σε κάποιον τοίχο...)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αντί, τ. 585. 2. Διον. Σολωμός, *Η Γυναίκα της Ζάκυνθος*. 3. όπ. π.

4. Κ. Π. Καβάφης, *Ηρώδης Αττικός*. 5. Προς Ρωμαίους, β' 14. 6. Ψαλμ. ε' 10.

ΟΙ ΓΥΜΝΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ Τ

του Ηλία Κανέλλη

Εδώ και καμιά δεκαπενταριά μέρες, ο περί την κ. **Δήμητρα Λιάνη** δημοσιογραφικός θόρυβος διανθίστηκε με ένα καινούργιο ντεσού. Με την επίμονη, καθημερινή δημοσίευση από την εφημερίδα *Αυριανή* πρωτοσέλιδων φωτογραφιών που εικονίζουν τη σύζυγο του πρωθυπουργού γυμνή. Οι αντιδράσεις υπήρξαν πολλές – αλλά και η κυκλοφορία της εφημερίδας ανέβηκε αρκετά. Η ίδια η κ. Λιάνη αντέδρασε έντονα και, με δήλωσή της, αναρωτήθηκε πώς έφτασαν στα χέρια της εφημερίδας οι φωτογραφίες, πόσα χρήματα πλήρωσαν για να τις εξασφαλίσουν και πού αποσκοπεί η δημοσίευσή τους. Η εφημερίδα, με το ιδιότυπο ύφος που τη διακρίνει, απάντησε ότι δεν έχει πληρώσει δεκάρα, άφησε περιέργους υπαινιγμούς συσχετίζοντας την πηγή των γυμνών με την πηγή της γνωστής πια (κατασκευασμένης, όπως είχε δηλώσει ο εκδότης της εφημερίδας κ. Γ. Κουρής) φωτογραφίας από την κατοχή, με τον κ. Μητσοτάκη εν μέσω δύο Γερμανών, και διευκρίνισε ότι σκοπός της είναι να αποτρέψει την περαιτέρω είσοδο της κ. Λιάνη στη δημόσια ζωή του τόπου...

Η εφημερίδα, «επιχειρηματολογώντας», επισήμανε και το γεγονός ότι η κ. Λιάνη προσπαθεί να εκμεταλλευτεί το περιρρέον θρησκευτικό αίσθημα, δημοσιεύοντας παράλληλα με τα γυμνά της πρωθυπουργικής συζύγου και άλλες φωτογραφίες από σταυροπροσκυνήματα καθώς και την πασίγνωστη πια γονυκλισία της στην Τήνο, όπου δήθεν πήγε για να προσευχηθεί αλλά κουβάλησε μαζί της και τα μέσα ενημέρωσης. Με την ευκαιρία των εορτών της Πάτμου, μάλιστα, η εφημερίδα επιχειρεί να προβοκάρει τη διάχυτη θρησκοληψία που καλλιεργείται στο περιβάλλον της κ. Λιάνη και, απευθυνόμενη προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο, έκανε συνεχείς εκκλήσεις για παρέμβασή του. Την Παρασκευή, 22/9, η *Αυριανή* επιμένει ότι ο πατριάρχης, τελικά, παρενέβη, ζητώντας με επιστολές του προς τον πρωθυπουργό να μην παρενρευθεί η κ. Λιάνη στις εκδηλώσεις για τα 1.900 χρόνια από τη συγγραφή της Αποκαλύψεως. Με πρώτο τίτλο «*Να μην πάει η Μιμή στην Πάτμο*», η εφημερίδα τονίζει ότι «*την έχουν στημένη στη Δήμητρα οι ξένοι δημοσιογράφοι και οι εχθροί της Ορθοδοξίας και υπάρχει κίνδυνος να μας εξευτελίσει όλους*».

Ο συνδυασμός της συνεχούς δημοσίευσης γυμνών φωτογραφιών της κ. Λιάνη με την επιμονή της τελευταίας να προκαλεί την πολιτική και τη θεσμική τάξη κάνοντας φαιδρές δηλώσεις (με άκρον άωτον εκείνες περί των γραμματοσήμων που έχουν θέμα την Αποκάλυψη – «*το γράμμα του σήματος ή το σήμα του γραμματος*»), κινητοποιώντας σε κάθε της μετακίνηση κουστωδία υπουργών και παίζοντας, είτε μόνη της είτε μέσω προσώπων του περιβάλλοντός της, το παιχνίδι «της γάτας και του ποντικιού» γύρω από το αν θα πολιτευθεί ή όχι, ωστόσο, προκάλεσε αντιδράσεις, πολλές από τις οποίες δεν τις ανέμενε η εφημερίδα του Ταύρου. Ο εκδότης της και οι συνεργάτες του, πάντως, δεν πτοήθηκαν. Αντίθετα, απάντησαν με το γνωστό ύφος. Για την καταδικαστική ανακοίνωση της ΕΣΗΕΑ, η *Αυριανή* φάνηκε έκπληκτη επειδή, όπως επισήμανε σε άρθρο της, κι άλλες φορές έχει κάνει

τρομακτικές χοντράδες σε βάρος της προσωπικής ζωής πο χωρίς να υπάρξει η ίδια αντιμετώπιση και ευαισθησία. Για επίσης καταδικαστική ανακοίνωση του κ. Εβερτ και ΟΝΝΕΔ, δεν αρκέστηκε σε λοιδορίες, προχώρησε σε υπαμούς και σε έμμεσες απειλές. Στις 19/9, στη δεύτερη σελίδα έμμετρο καθημερινό χρονο(χυδαιο)γράφημα, απειλούσε Εβερτ υπαινισσόμενη πτυχές της δικής του προσωπικής. Τέλος, στις καταδικαστικές αιχμές για τη δημοσιογραφία από πρόσωπα του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης, η *Αυριανή* απόλυτο κυνισμό, υπενθύμιζε ότι πάντα έτσι ασκούσε το τούργημα της ενημέρωσης κι ότι γι' αυτήν ακριβώς την... πτα της δημοσιογραφίας της, γι' αυτές τις (ή για ανάλογες) δους σπύλωσης της ιδιωτικής ζωής προσώπων, αντιπάλων πέρυσι του ΠΑΣΟΚ, ο ίδιος ο σημερινός πρωθυπουργός της απονείμει εύσημα – «*πρόκειται για υπόδειγμα αντικειμ δημοσιογραφίας*», είχε δηλώσει ο κ. Α. Παπανδρέου!

«ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ» ΠΡΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗΝ

Φυσικά και το «υπόδειγμα» αυτής της δημοσιογραφίας, δι εύοντας τις προσωπικές φωτογραφίες της κ. Λιάνη, γίνεται σβλητικό. Προσβάλλει, ωστόσο, περισσότερο κι από την ιδ κ. Λιάνη και τον πρωθυπουργό, τη νοημοσύνη ενός ολόκ λαού αλλά και την τάξη των πραγμάτων μιας θεσμισμένης κρατίας.

Όσον αφορά την ιδιωτική ζωή της πρωθυπουργικής συ ταιριάζει απολύτως το «όπως στρώσεις θα κοιμηθείς». Η νη στηρίζει απολύτως τη δημόσια εικόνα της στον τρόπο οποίο θα την επιβάλουν τα ΜΜΕ. Τον τελευταίο καιρό, τρίβουσα με τα της πολιτικής, προσπαθεί χονδροειδώς να λει μια διττή εικόνα. Αφενός εμφανίζεται ως πιστή χρισ που προάγει την Ορθοδοξία και υποδεικνύει την υποταγή θείους κανόνες· αφετέρου συμπεριφέρεται ως προστάτις τ χνών και του πολιτισμού, πηγαίνοντας στο Μέγαρο (Αθην Θεσσαλονίκης), κάνοντας δηλώσεις περί της σημασίας τ ελληνικά πολιτιστικά πράγματα, φροντίζοντας για την πολ κή υποδομή στην ιδιαίτερη πατρίδα της (με τον τρόπο ποι ντισε, βλ. και *ΑΝΤΙ* τχ. 584), συμμετέχοντας στις εκδηλώσ Πάτμου για την Αποκάλυψη κ.λπ. Ο συνδυασμός «*κουλτο και «θεοσέβειας*» και η περιφορά τους διά των ΜΜΕ, την συμβουλεύει, αρκούν για την εξασφάλιση μιας δημόσιας νας. Η κ. Λιάνη, όμως, ούτε κουλτούρα διαθέτει (αν διέθεθι θα την επεδείκνυε κατ' αυτόν τον γελοίο τρόπο) ούτε θεοσ (αν διέθετε, δεν θα τη διατυμπάνιζε απ' τα κανάλια με σ προσκυνήματα και γονυκλισίες). Απλώς, οι σύμβουλοι Λιάνη γνωρίζουν άριστα ότι μ' αυτά τα εφόδια μπορεί ν σεγγίσει μέσα από τους κοινούς τόπους όσο το δυνατόν με τερο μέρος της κοινής γνώμης, κερδίζοντας τη συμπάθεια στην «*κουλτούρα*» τήν προσεγγίζει μια αυλή καλλιτεχνό σταρ που, εμμέσως, της δανείζουν λίγη από τη δημόσια τους (από την κ. Παππά μέχρι τον κ. Βουτσινά, από τον κ. Π

ΙΟΔΕΙΓΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ!

έχει τον κ. Λαζόπουλο). Χάρη στη «θεοσέβεια», εξαργυ-
ται οι κοινοί τόποι που χρόνια τώρα καλλιεργούνται από
υμένους αλλά και από τα θεσμισμένα πολιτικά κόμματα –
τόποι που συγκλίνουν σε μια χυδαία λατρεία των «συμβό-
λων ορθοδόξου πίστεως» και αναδεικνύουν σε κυρίαρχο
έναν ιδιότυπο εθνοκεντρικό φονταμενταλισμό.

την εικόνα που γίνεται προσπάθεια να χτισθεί με τα πιο ευ-
νολικά, η κ. Λιάνη μεταμορφώνει σε «ιδεολογία» και σε
«κή». Αυτή τη «μαγική εικόνα χωρίς εικόνα», που ρίχνει
ραβδωτά και ιδεολογία και πολιτική, μεταχειρίζεται για να
λέει-πολιτική καριέρα. «Με τον λαϊκισμό διά των ΜΜΕ»,
χρυσή να είναι το σύνθημα της πολιτικής της στρατηγικής.
Οι «πληγωμένοι» από την «αχαριστία» του κ. Παπανδρέ-
υθνοι της εφημερίδας του Τάυρου θέλουν εκδίκηση – και
την πάρουν, κραδαίνουν τα αφο-
ρά επιχειρήματα της χυδαιότητας.
Χατεύονται στον κοινό σκοπό, αντί-
ν αντιστρατεύονται εκεί που αυτός
πεί: στον κοινό λόγο, στον μέσο
την κοινή γνώμη. Η κοινοτοπία της
η βρίσκει αντίπαλο στην κοινοτο-
μότητα.

ωτοφανής λαϊκισμός του περιβάλ-
της πρωθυπουργικής συζύγου και
ΜΕ που τον εκτρέφουν είναι αντά-
ς αυριανικής χυδαιότητας: άλλω-
α νάματα του αυριανισμού βαπτί-
ο «πολιτικός λόγος» του ΠΑΣΟΚ,
δοί και τα στελέχη του οποίου τώ-
κοντας μ' ανοιχτό το στόμα, παρα-
ούν τα καμώματα της κ. Λιάνη. Ας
μαρτύρηται, λοιπόν, για τις φωτο-
ς με τις γυμνές της πόζες η σύζυγος
ωθυπουργού. Όταν η χυδαιότητα
ο βασικό πολιτικό όπλο του πολιτι-
ρου που τώρα ετοιμάζεται να φιλο-
ι (και πάντως ανέχεται αν δεν ευ-
αι την ίδια, τη χυδαιότητα θα μεταχειριστεί το τμήμα εκεί-
τολιτικού της χώρου που έχει αποσκιρτήσει. Αν το καλοδεί
από τις ίδιες αρχές διαπνέεται.

ΕΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΘΕΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΟΛΩΝ

ις γυμνές φωτογραφίες μέχρι τη γονυκλισία της συζύγου
υθυπουργού στην Τήνο, από το κιτς του ιδιότυπου αυρια-
φους μέχρι το κιτς των «κουλτουριάρικων» αποφθεγμά-
ς κ. Λιάνη στη Φλώρινα και στην Πάτμο, ένας βασικός
νώνει τα, εκ πρώτης όψεως, ανόμοια: η επιθυμία να
τούν οι πολιτικές εξελίξεις στο όνομα αλλότριων προς την
ή μέσων.

Ποια είναι τα μέσα της πολιτικής; Οι κοινωνικές δυνάμεις, οι
κοινωνικές αντιθέσεις και συγκρούσεις, η παράμετρος ιδεολο-
γία. Σε ποιο μέσο προσφεύγει η κ. Λιάνη; Στην εικόνα της, την
ψευδή εικόνα που κατασκευάζεται ερήμην των πραγματικών
κοινωνικών δεδομένων. Σ' αυτή την εικόνα επενδύονται τα πιο
σαθρά υλικά, τα πιο κοινοτόπα ιδεολογήματα. Η κ. Λιάνη, με
τον τρόπο της, περιφρονεί οποιονδήποτε ξεφεύγει από τον κοινό
νο. Γι' αυτό και έχει γίνει ο περίγελως οποιουδήποτε σέβεται
τον εαυτό του – όχι φυσικά επειδή «την επιβουλεύονται και τη
ζηλεύουν».

Σε ποια μέσα προσφεύγει η Αυριανή; Στη σκανδαλοθηρία μέσω
μιας άλλης εικόνας της κ. Λιάνη, που πλάσθηκε όταν η ίδια δεν
είχε ακόμα φαντασθεί πως κάποτε θα διεκδικούσε δημόσια οφί-
τσια. Η χρήση από την Αυριανή αυτής της εικόνας, υποστηρίζε-
ται από τους ίδιους κοινούς τόπους,

από τις ίδιες πτυχές του μαζικού ασυ-
νεϊδητου – αντεστραμμένες. Τη θρη-
σκοληψία, την ηθικολογία, τις «πέραν
της πολιτικής» πολιτικές μεθοδεύσεις.
Και η Αυριανή, την Ορθοδοξία επικα-
λείται και την πατρίδα και την ηθική.
Και ανασύρει από το παρελθόν αυθά-
δεις εικόνες που δεν λαμβάνουν υπόψη
τους ούτε Ορθοδοξία ούτε πατρίδα ούτε
«ηθικές αρχές». Αυτό είναι όλο.
Αλλά αυτό είναι κι εκείνο που πιάνει.
Διότι επίσης απευθύνεται στο συλλογι-
κό ασυνείδητο. Με ένα επιπλέον πλεο-
νέκτημα: ότι τα γυμνά μπορούν να κα-
ταρρίψουν στην κοινή γνώμη την εικόνα
του ηθικού κοριτσιού – κι αν αυτό συμ-
βεί, θα συμπαρασύρει τα υπόλοιπα δο-
μικά στοιχεία της δημόσιας εικόνας που
εκείνη επιχειρεί να κατασκευάσει για
τον εαυτό της.

Όπως και να εξελιχθεί αυτή η ιστορία,
στην περίπτωση της διένεξης της Αυρια-

νής με την κ. Λιάνη, εκείνο που ανεπανόρθωτα θα πληγεί είναι
(άλλη μια φορά) ο πολιτικός λόγος. Ο αγώνας για τις εντυπώ-
σεις, ούτως ή άλλως, θα είναι πάντα βρώμικος, χωρίς αρχές, κα-
κόγουστος, χυδαίος – και σε βάρος της πολιτικής. Η βαρβαρότη-
τα, δυστυχώς, δεν είναι προνόμιο της μιας μόνο πλευράς. Αντί-
θετα, η βαρβαρότητα και των δύο πλευρών είναι επεξεργασμένη
στο ίδιο εργαστήριο: στο εκτροφείο του πασοκικού λαϊκισμού
που, κοντά μια δεκαπενταετία, είχε αιχμή του δόρατος την αυ-
ριανική χυδαιότητα (τι αιχμή του δόρατος; η Εφημερίδα της Κυ-
βερνήσεως ήταν!).

Καιρός, τώρα, η ίδια χυδαιότητα να γυρίσει μπούμερανγκ. Αυ-
τά συμβαίνουν, όμως, στους χώρους που ασκείται η... έγκυρη δη-
μοσιογραφία – και η... έντιμη πολιτική!

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Αφού έκανε τη «χοντρή» δουλειά, το πολυνομοσχέδιο κυρίως για τον Τύπο, ο **Ευάγγελος Βενιζέλος** αποσύρθηκε για τα πιο... ήρεμα νερά των συγκοινωνιών (σε μέρες, είναι αλήθεια, επιδείνωσης της ταιλαιπωρίας όσων μετακινούνται με λεωφορεία στην περιοχή της πρωτεύουσας). Στη θέση του, ο **Τηλέμαχος Χυτήρης** του στενού πρωθυπουργικού περιβάλλοντος (θυμάται κανείς τις ποιητικές του εξάρσεις;), πρόλαβε να δώσει δείγμα γραφής από την Πάτμο, όταν η σκληρή πραγματικότητα ανάγκαζε τον -κατά Γιαννόπουλον- Χυτήριο να προσαρμόζει την ενημέρωσή του με το πέρασμα του χρόνου. Υφυπουργός, με καθήκοντα κυβερνητικού εκπροσώπου και κύρια αρμοδιότητα την καθημερινή ενημέρωση των δημοσιογράφων, στο νέο σχήμα, κρατά ο **Νίκος Αθανασάκης**.

• Φθινόπωρο, τα κεφάλια μέσα για τον ελληνικό Τύπο, αλλά και χαρτοπόλεμο συνεχία. Πρώτη κίνηση, η νέα διαμάχη του παραδοσιακού Συγκροτήματος Λαμπράκη με την *Ελευθεροτυπία*, με αφορμή τις αγγελίες. Την προπερασμένη Δευτέρα, η *Ελευθεροτυπία* ξεκίνησε να δημοσιεύει ένθετο με μικρές αγγελίες δωρεάν. Το Συγκρότημα Λαμπράκη, ωστόσο, ήταν επί ποδός πολέμου και απάντησε αμέσως στον αιφνιδιασμό, με αντίστοιχο καθημερινό ένθετο στα *Νέα*. Το Συγκρότημα Λαμπράκη δίνει απεγνωσμένο αγώνα για να επανακτήσει την χαμένη θέση του εφόσον η *Ελευθεροτυπία* με τη *Χρυσή Ευκαιρία*, για πρώτη φορά χτύπησε το παρα-

ΜΙΚΡΟΙ

Σε δύο -εμφανή τουλάχιστον- στρατόπεδα χωρίστηκαν οι επιβήτορες της λεγόμενης τέταρτης εξουσίας. Στις 5 Σεπτεμβρίου, οι αυτοαποκαλούμενοι «μικροί» στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης **Δημήτρης Ρίζος, Γιώργος Κουρής, Γιάννης Αλαφούζος** και **Φώτης Μανούσης**, ανακοίνωσαν, κατά τη διάρκεια συνέντευξης Τύπου, ότι συστήνουν την «Ένωση Ανεξαρτήτων Μέσων Ενημέρωσης». Επιχειρώντας να εξηγήσει τους λόγους, που τους οδήγησαν, σε αυτή την «αμυντική» -όπως τη χαρακτήρισαν- «κίνηση», ο Δ. Ρίζος είπε: «Μας ενώνει η ανάγκη να επιβιώσουμε... Οι εφημερίδες έγιναν σούπερ μάρκετ. Οι «μεγάλοι» αρνήθηκαν να σταματήσουν οι προσφορές. Και η απειλή ήταν: Ή εξαγοράζετε ή εξαφανίζεστε». Η επισημοποίηση της σύγκρουσης (!) των εκδοτών-καναλαρχών συνοδεύτηκε και από καταγγελίες περί «κατευθυνόμενης πολυφωνίας», που καταρρίπτουν τις θεωρίες ακόμη κι εκείνων -των ελαχίστων- που εντάσσουν αβίαστα την κρίση αξιοπιστίας του Τύπου στη γενικότερη κρίση της κοινωνίας. «Τα ΜΜΕ χρησιμοποιούνται ως επέκταση των δημοσίων σχέσεων για προώθηση συμφερόντων...», ανέφερε ο Γ. Αλαφούζος, «δείχνοντας» ως «μεγάλους» τον **Βαρδή Βαρδινογιάννη**, τον **Χρήστο Λαμπράκη** κι εμμέσως τον **Σωκράτη Κόκκαλη** (ιδιοκτήτη του Φλας 9.61). Μας πληροφόρησε, ακόμη, ότι ο **Κίτσος Τεγόπουλος** (εκδότης της *Ελευθεροτυπίας*) «τα βρίσκει από τον Βαρδινογιάννη τα λεφτά». Επιπλέον, ο Γ. Αλαφούζος ισχυρίστηκε ότι άνθρωποι της τέως *Μεσημβρινής* (ιδιοκτησίας Θόδωρου Βαρδινογιάννη) προσπάθησαν, ανεπιτυχώς, να κλείσουν την *Καθημερινή*, εξαγοράζοντας στελέχη της. Οι τέσσερις «μικροί» έκαναν λόγο και για «εγκλήματα κατά του Δημοσίου που καλύπτονται...», «για νόμους που περνούν στα σκοτεινά» και για «συνωμοσία σιωπής». Αναφερόμενοι στον περίφημο νόμο του Ευάγγελου Βενιζέλου, που αφορά τα ΜΜΕ, αποφάνθηκαν ότι «έγινε σε συνεννόηση με ορισμένους και στα μέτρα των μεγάλων».

Βαριές κουβέντες από ανθρώπους που γνωρίζουν... από μέσα τα τεκταινόμενα και οι οποίες έρχονται να στη-

ρίζουν την επικρατούσα -στη λαϊκή βάση- άποψη. Ο **Ανδριανόπουλος** ανάγλυφα εξέφρασε προ ημερών και ο υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων **Στέφανος Τζουμάκας** «Ένα μέρος των επιχειρηματιών ζει και τρέφεται από δημόσιο τομέα», είπε χαρακτηριστικά. Όλοι πλέον, τον Κ. Μητσοτάκη και τον Α. Παπανδρέου μέχρι το Πάγκαλο και τον Α. Ανδριανόπουλο μιλούν -έτσι γενικά και αορίστως όμως- για «διαπλεκόμενα συμφέροντα». Κανείς, ωστόσο, δεν έχει το απαραίτητο πολιτικό ανάστημα και την ειλικρίνεια να ονοματίσει, παραθέτοντας αποδεικτικά στοιχεία, «ποιος έκανε και τι...». Μετά όμως το έκαναν οι 4 «μικροί»; Ούτε καν μπόρεσαν να εξηγήσουν με πειδώ, ποιοι είναι οι στόχοι τους. Ροιορίστηκαν μόνο στο να τους βαφτίσουν προκατάκτως «διαφανείς» και «ξεκάθαρους» και να μιλήσουν «άμυνα απέναντι στον αδέμιτο ανταγωνισμό». Οι δραριότητες της «κίνησης» που συγκροτήσατε θα περστούν μόνο στο χώρο των ΜΜΕ; Αποβλέπετε σε έργο δημοσίου; Στην πίτα του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης Βροχής ερωτήσεων από τους δημοσιογράφους. «Μα είναι η δουλειά μας», απάντησε ο Δ. Ρίζος. Ναι, αλλά ο Γ. Αλαφούζος είναι ταυτοχρόνως και εφοπλιστής. Ο Φ. Μανούσης είναι και ιδιοκτήτης εργαστηρίου δακτυλογραφίας. Ενδεχομένως, η αλήθεια να κρύβεται από τη φράση «το θέμα είναι να τα βρούμε μεταξύ ("μικροί" και "μεγάλοι") για το καλό όλων μας», που στόμισε κάποια στιγμή -ίσως άδελά του- ο Γ. Κόκκαλης. Άντε μετά να πιστέψεις πως παρά τη «συμμαχία» το καθένας από τους τέσσερις θα διατηρεί την αυτοτέλει του, το ήθος και το ύφος του, όπως επισήμανε ο Δ. Ρίζος. Και πώς να ερμηνεύσεις εκείνο το μειδίαμα του Γ. Κόκκαλη στο άκουσμα της ρήσης «θα προωθήσουμε τη δημοσιογραφική δεοντολογία» που είπε ένας εκ των τριών «ενοικιοφύλων» του; Την επομένη κιόλας, ο ιδιοκτήτης του Συγκροτήματος του Ταύρου έσπευσε να τον διαψεύσει δημοσιεύοντας στην *Αυριανή* ακόμη μια φωτογραφία που παρουσίαζε γυμνή τη σύζυγο του πρωθυπουργού Δώρα Λιάνη-Παπανδρέου.

δοσιακό προπύργιο των αγγελιών. Αν η δεύτερη κίνηση της «Ε» αποβεί λανθασμένη θα βάλει ξανά τα *Νέα* στο παιχνίδι των αγγελιών και της κυκλοφορίας. Ίδομεν.

• Αλήθεια, τι γίνεται με το συγκρότημα Βελλίδη της Θεσσα-

λονίκης, που εκδίδει τα δύο ημερήσια φύλλα της πόλης, τη *Μακεδονία* και τη *Θεσσαλονίκη*; Φήμες που έφεραν το συγκρότημα να έχει σοβαρά οικονομικά προβλήματα επιβεβαιώθηκαν με το παραπάνω. Μάλιστα, το Βελλίδειο Ίδρυ-

μα, στο χώρο του οποίου χρόνια έχουν οργανωθεί τέτοιες πολιτιστικές εκδηλώσεις, έκλεισε και στη θέση που λειτουργήσει (ενδέχεται να έχει αρχίσει τη λειτουργία του εμπορικό κατάστημα ζαχαρείας). Ωστόσο, τις τελευταίες

ς εφημερίδες του συ-
ατος υπάρχουν σοβα-
κατατάξεις ενώ όλα
σαν η κρίση να μην
ίρξει ποτέ. Ο **Κώστας**
; στους τρεις υπευθύ-
Πολιτιστικής Πρωτεύ-
996, εδώ και μερικές
ιες εμφανίζεται ως
ος έκδοσης και των
μερίδων ενώ κυοφο-
αλλαγές όχι μόνο στη
ν φύλλων αλλά και
ράνιση και στην τεχνι-
ομή τους.

δείτε μια σύμπτωση,
σύμπτωση... Όλα αυτά
την ίδια στιγμή που
ός υπουργού Πολιτι-
δίδεται στην κ. **Βελλί-**
γή δυόμισι δισ. δραχ-
κατευθείαν επιδότηση
ΠΟ στο «θεσμό» του
ου Μουσικής Θεσσαλο-
αρουσία του πρωθυ-
της συζύγου του αλ-
του κ. **Χρήστου Λα-**
εκπροσώπου του ίδι-
μού» και του αθηναϊ-
στοιχου Μεγάρου.

παρόν, το *Αντί* αρκεί-
α διαπιστώσει τις συ-
; Επειδή, όμως, το θέ-
διαπλοκής πολιτικής
μερόντων του Τύπου
ιούς» που ξεπερνούν
λύ το όριο της απλής
εινής καλλιτεχνικής
ιότητας υποκρύπτει
κλήξεις, σκοπεύει να
ει βαθύτερα το θέμα.
ας ότι δεν θα χρεια-
ρεθεί προ εκπλήξεων,

ελπίζοντας ότι οι συμπτώσεις
θα παραμείνουν συμπτώσεις...

• Στην κουπονομαχία των
ημερών, να μη μας διαφύγει η
πραγματικά προσοδοφόρα
ιδέα του **Δημήτρη Ρίζου**, ο
οποίος αποφάσισε να μοιράζει
από την εφημερίδα του, τον
Αδέσμευτο Τύπο, κινητά τηλέ-
φωνα. Το γεγονός υπερτετρα-
πλασίασε την κυκλοφορία του,
έδωσε μάλιστα τη δυνατότητα
στους επιτελείς της εφημερί-
δας να αυξήσουν χωρίς απώ-
λειες την τιμή της, από 150 σε
200 δραχ. Πέρα από τις όποιες
παρατηρήσεις μπορούν να γί-
νουν, για τα status symbols των
νέων καιρών που διανύουμε,
το γεγονός αναζωπύρωσε την
παλιά διαμάχη του *Αδέσμευ-*
του με τον *Ελεύθερο Τύπο*.
Πολλές από τις αλληλοκατηγο-
ρίες που εκτοξεύονται υπερ-
βαίνουν τα εσκαμμένα της πο-
λεμικής. Τα νέα κι από αυτό το
μέτωπο αναμένονται με αυξη-
μένο ενδιαφέρον.

• Εκτός από το *Μετρό*, την έκ-
δοση του οποίου αναγγείλαμε
στο προηγούμενο τεύχος, κι
άλλα περιοδικά παίρνουν την
άγουσα για το περίπτερο. Το
πρώτο (κυκλοφόρησε το πρώ-
το τεύχος του) είναι αμιγώς
μουσικό με κύριο αντικείμενο
την ελληνική μουσική και το
τραγούδι, λέγεται *Δίφωνο* και
εκδίδεται από την ίδια επιχεί-
ρηση που εκδίδει το *Ποπ και*
Ροκ. Το δεύτερο ονομάζεται
Οxygen και φιλοδοξεί να είναι
μια «περιπλάνηση σε τόπους,

γνώσεις και εξελίξεις». Θα δί-
νει έμφαση στην πρωτότυπη
φωτογραφία και την καλή ανα-
παραγωγή της, το πρώτο τεύ-
χος του θα κυκλοφορήσει στις
αρχές Νοεμβρίου, εκδότης του
είναι ο **Αντώνης Παυλίδης** και
αρχισυντάκτης του ο **Κώστας**
Λουκόπουλος.

• Επί τη ευκαιρία, να σημειώ-
σουμε την επανεμφάνιση του
περιοδικού *Ιδεοδρόμιο*. Εκδί-
δεται πάντα από τον **Λεωνίδα**
Χρηστάκη, φιλοδοξεί να βγαί-
νει ανελλιπώς κάθε μήνα και,
στο εκδοτικό σημείωμα, «τα
ρίχνει» γενικώς στα διάφορα
έντυπα που γενικώς τα αποκα-
λούμε «του life style».

• Στην πολιτική είναι αφιερω-
μένο το φθινοπωρινό τεύχος
του περιοδικού *Σύναξη*, που
κυκλοφορεί αυτές τις μέρες.
«Σε καιρούς πολιτικής κρίσης
—σημειώνουν οι εκδότες του—
και ποικίλων αδιεξόδων, με το

τεύχος αυτό η *Σύναξη* προσπα-
θεί να διασταυρώσει τις σημε-
ρινές αναζητήσεις με μια πα-
ράδοση που οι δυνατότητές της
ξεπερνούν το πρόσκαιρο και το
εφήμερο». Στο τεύχος συνερ-
γάζονται: θεολόγος **Γιάννης**
Τσερεβελάκης, Θεόδωρος **Ζιά-**
κας, Βασίλης **Ξυδιάς** (κοινοτι-
σμός), **Σωτήρης Γουνελάς**,
Σάββας Αγουρίδης. Απαντούν
σε ερωτήματα του περιοδικού
ο **Στέλιος Παπαθεμελής** και ο
Αλέκος Αλαβάνος. Ο **Πέτρος**
Γιατζάκης γράφει για την έν-
νοια της αλλοτρίωσης και ο νο-
μικός **Κώστας Χριστοδούλου**
μελετά τις σχέσεις εκκλησίας
και κράτους.

• Μετά το συνέδριο για τα
ΜΜΕ και τις παραστάσεις με
τη **Μάγια Μόργκενστερν**, ποια
άλλη μεγάλη πρωτοβουλία
ετοιμάζεται να πάρει το *Αντί*;
Αναμείνате ακόμα λίγες μέ-
ρες...

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- Ομαδικής Ψυχοθεραπείας
- Δυναμικής της Οικογένειας
- Κοινωνικής Ψυχιατρικής
- Δυναμικής Ψυχιατρικής
- Ψυχολογικών Αξιολογήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

• ΣΥΜΠΟΣΙΑ • ΣΥΝΕΔΡΙΑ • ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ • ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΕΣ

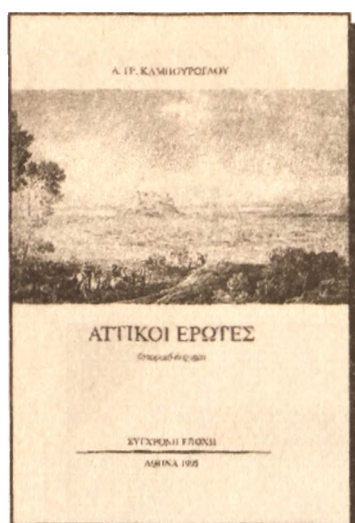
Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980 - 644.5140

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

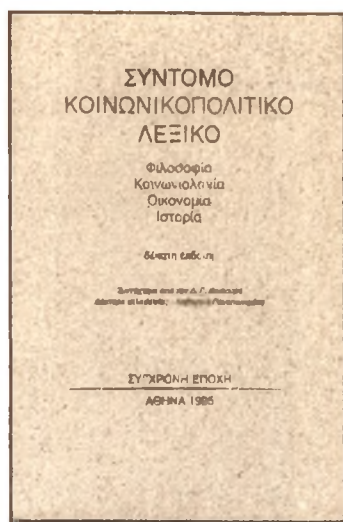

Τζακ Λόντον
Ολόχρυσο φαράγγι

Δ.Γρ. Καμπούρογλου
Αττικοί έρωτες

(Συντάχτηκε
από τον Δ.Γ. Κασιούρα)
**Σύντομο
κοινωνικοπολιτικό
λεξικό**

Β. Αποστολόπουλου
**Το χρονικό μιας εποποιίας
Ο ΔΣΕ στη Ρούμελη**
(Με 5 έγχρωμους χάρτες)
Προλογίζει ο Χ. Φλωράκης

Ζ. Βαλάση
Τα δώρα του αγέρα
Την έκδοση σχεδίασε,
ζωγράφισε και επιμελήθηκε
η Εύα Μελά

Ρ. Ρώτα
Οι άρχοντες του μύλου
Παραμύθι για μεγάλα παιδιά
Με έξι εικόνες της Ζιζής Μακρή

Γ. Θεοφίλη
Ο ΒΑΣΣΑΡΑΣ
Πινελιές και θύμησες απ' το χωριό μου

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕΒΕ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 3820835 Fax: 3813354

Βιβλιοπωλεία:

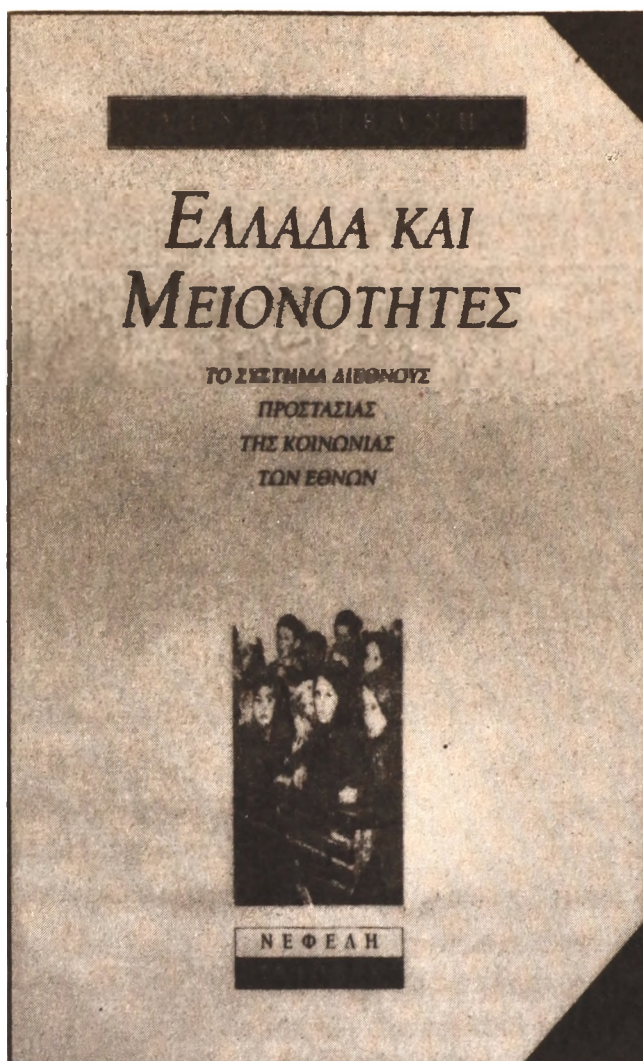
1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 3829835, 3829814

2. Θεσσαλονίκη, Μενελάου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 283810, 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 38090

ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ

Το σύστημα διεθνούς προστασίας της Κοινωνίας των Εθνών

Στο βιβλίο αυτό αναλύονται συνολικά και με την αναγκαία επιστημονική απόσταση τα μειονοτικά προβλήματα της Ελλάδας και ο τρόπος που διαπλέκονται αυτά με την βαλκανική εξωτερική της πολιτική.

Εξετάζονται αναλυτικά η προέλευση και η προσπάθεια ενσωμάτωσης στον εθνικό κορμό μειονοτικών ομάδων όπως οι Τσάμηδες, οι Σλαβόφωνοι, οι Μουσουλμάνοι της Θράκης και οι Κουτσόβλαχοι. Εξετάζεται επίσης η πορεία του Ελληνισμού που ζούσε στην Κωνσταντινούπολη, την Αλβανία, τη Γιουγκοσλαβία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία.

Ένα βιβλίο απαραίτητο για την κατανόηση αυτού του επίμαχου προβλήματος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ. 3607744

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Η ειρήνη αργεί

Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί υπέγραψαν στις 27 του μήνα στον Λευκό Οίκο τη νέα συμφωνία για τη διεύρυνση της παλαιστινιακής αυτοδιοίκησης στη Δυτική Όχθη. Πρόκειται για ένα ογκώδες πακέτο 460 σημείων, με επιμέρους λεπτομέρειες και ρήτρες που σταδιακά ανατρέπουν την ειδυλλιακή εικόνα που μπορούσε να σχηματίσει κανείς για τη δυτική όχθη της συμφωνίας.

Η αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Δυτική Όχθη θα είναι σταδιακή, η παλαιστινιακή αυτοδιοίκηση θα λειτουργεί μόνο στο 30% του εδάφους της Δυτικής Όχθης που κατέλαβαν οι Ισραηλινοί το 1967. Οι παλαιστινιακές αρχές θα έχουν και εξουσία μόνο σε επτά μεγάλες πόλεις, 450 μικρότερες πόλεις και χωριά. Οι Ισραηλινοί διατηρούν τον πρώτο λόγο σε ό,τι αφορά ζητήματα ασφαλείας.

Η πράξη η εφαρμογή αυτού του περίπλοκου «παραγγέλματος» θα αποδειχθεί πολύ δύσκολη. Οι αμερικανικές αρχές δεν θα ξέρει κανείς αν θα υπακούσει και στο πρόσταγμα τίνος

Οι έποικοι
χάνουν
την πίστη
τους στην
ειρηνευτική
διαδικασία.

όταν τον σταματήσουν στο δρόμο για εξακρίβωση στοιχείων. Και πολλά άλλα που δεν είναι του παρόντος να τα αναφέρουμε.

Το σημαντικότερο όμως είναι ότι οι άνθρωποι που ζουν σε αυτές τις περιοχές, Παλαιστίνιοι και Εβραίοι έποικοι, χάνουν σιγά σιγά την πίστη τους στην ειρηνευτική διαδικασία. Μετά τη νέα συμφωνία οι Εβραίοι έποικοι ετοιμάζονται να περάσουν στην αντεπίθεση καθώς αισθάνονται ότι το εβραϊκό κράτος τους εγκαταλείπει. Τα βίαια επεισόδια πληθαίνουν στις πόλεις της Δυτικής Όχθης και μερικές φορές φαίνεται ότι δεν απέχουμε καθόλου από την εποχή που ο Εβραίος έποικος Μπαρούκ Χολστάιν σκότωσε εν ψυχρώ δεκάδες Παλαιστινίους που προσεύχονταν στον Τάφο των Πατριαρχών.

Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ασφάλεια την πορεία των γεγονότων, αλλά το βέβαιο είναι ότι η ειρήνη είναι ακόμα μακριά, γιατί προς το παρόν μένει στους χάρτες και στις ογκώδεις συμφωνίες που υπογράφουν οι ηγέτες, ενώ απέχει πολύ από τις προσδοκίες των δύο λαών που καλούνται να την εφαρμόσουν.

Ζητείται ...

του Αλή Ταρτάνογλου

Κανείς μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα δεν φανταζόταν ότι ο Ντενίζ Μπαϊκάλ και το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα θα αποχωρούσαν από τον κυβερνητικό συνασπισμό. Μετά και την άρνηση του Μεσούτ Γιλμάζ να συνεργαστεί με την Τανσού Τσιλλέρ, η τουρκάλα πρωθυπουργός, προκειμένου να ανανεώσει τη θητεία της, βρέθηκε στην ανάγκη να στραφεί στα μικρά κόμματα.

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολούθησε η τουρκική κοινή γνώμη την κατάληξη του Συνεδρίου του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (ΡΛΚ) και την –αναμενόμενη– σχεδόν ολοκληρωτική επικράτηση του Ντενίζ Μπαϊκάλ. Άγνωστες ήταν ωστόσο οι συνέπειες της επικράτησης αυτής στον κυβερνητικό συνασπισμό... Τόσο οι σύνεδροι όσο και τα απλά μέλη του κόμματος εξέφρασαν με σαφήνεια την άποψή τους να αποχωρήσει το ΡΛΚ από τον κυβερνητικό συνασπισμό. Επίσης ήταν γνωστό ότι η σκέψη αυτή απασχολούσε τον ίδιο τον Μπαϊκάλ εδώ και αρκετό καιρό. Ωστόσο, στην ομιλία του στο Συνέδριο ο Μπαϊκάλ τόνισε ότι «ανεξάρτητα από οτιδήποτε άλλο, χρήσιμο είναι να γίνει μια τελευταία προσπάθεια. Εάν υπάρξει η δυνατότητα μιας γόνιμης συνεργασίας, πρέπει να αξιοποιηθεί». Την Τετάρτη 20 Οκτωβρίου έκοβε κάθε σχέση με την Τανσού Τσιλλέρ.

Την ίδια εκείνη ημέρα, 200.000 περίπου εργάτες του ευρύτερου δημόσιου τομέα –εκτιμάται ότι θα ξεπεράσουν τις 350.000 στα τέλη Οκτωβρίου– ξεκινούσαν απεργία. Από τα παράθυρα του πρωθυπουργικού γραφείου όπου η Τσιλλέρ συναντούσε τον Μπαϊκάλ έφταναν οι φωνές τους καθώς διαδήλωναν στους δρόμους της Άγκυρας. Στη συνάντηση αυτή, ο Μπαϊκάλ φέρεται ότι έθεσε στην Τσιλλέρ το σύνολο των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Τουρκία: την άνιση κατανομή του εθνικού εισοδήματος (το 60% αντιστοιχεί στο 20% του πληθυσμού και το 40% στο υπόλοιπο 80%)· τον «ανορθολογισμό» του προγράμ-

ματος ιδιωτικοποιήσεων: να πουλάς μια επιχείρηση 1,5 τρισεκατ. λίρες τη στιγμή που αξίζει 10 τρισεκατ. ή να υπακούς στις επιταγές του ΔΝΤ: (πάγωμα των επενδύσεων και άρα πάγωμα της παραγωγής)· την απελευθέρωση των επιτοκίων, με αποτέλεσμα να προτιμούν οι βιομήχανοι να «παίζουν» στην αγορά χρήματος αντί να κάνουν επενδύσεις χρησιμοποιώντας δάνεια με πολύ υψηλά επιτόκια. Κι ενώ ο πληθωρισμός φτάνει το 90%, οι αυξήσεις στους μισθούς των εργαζομένων είναι της τάξης του 5,4%.

Στην πολιτική σκηνή της χώρας, οι εθνικο-φασίστες και οι φονταμενταλιστές ισλαμιστές έχουν αυξήσει σημαντικά την επιρροή τους. Οι ηγέτες τους δηλώνουν δημοσίως ότι έχουν τη δύναμη να ηγηθούν στην Τουρκία. Σχεδόν το 50% των περιφερειαρχών και των δημάρχων –οι οποίοι κατέχουν σημαντικότερη θέση στην τουρκική διοίκηση– μαζί με τις δυνάμεις ασφαλείας (αστυνομία) και περισσότερους από τους μισούς συνολικά εκπαιδευτικούς είναι ισλαμιστές. Υπολογίσιμος αριθμός ισλαμιστών βρίσκεται επίσης στο χώρο της δικαιοσύνης.

Από μian άποψη, η συνάντηση του Μπαϊκάλ με την Τσιλλέρ δεν μπορούσε παρά να οδηγηθεί σε αδιέξοδο. Η κ. Τσιλλέρ δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να πείσει το κόμμα της να αποδεχτεί τις προτάσεις του Μπαϊκάλ, δεδομένων των αντιθέσεων που υπάρχουν στο εσωτερικό του κόμματος. Ο πρόεδρος Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, που είναι κι ο ιδρυτής του κόμματος, εν συνεχεία ο Χουζαμεττίν Σιντορούκ, ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος, αλλά και πολλοί

βουλευτές, δεν συμφωνούν με την πολιτική της Τσιλλέρ σε διάφορους τομείς. Στον οικονομικό και ειδικότερα στο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, προτιμούν μια πιο κιστική πολιτική. Στην εξωτερική πολιτική, ενοχλούνται από τη φιλοαμερικανική πολιτική της κ. Τσιλλέρ. Οι ίδιοι κύκλοι που ζητούν βασικά συνεργασία με το μα της Μητέρας Πατρίδας του Με Γιλμάζ.

Αλλά ούτε και ο Μπαϊκάλ θα μπορούσε να εξηγήσει στους δικούς του ότι θα χιζαν να συμμετέχουν στον συνασπισμό χωρίς να έχει γίνει δεκτός κανένας τους όρους που έθεταν. Επιχειρηματικοί κύκλοι της Ιστανμπούλ και άνθρωποι Τύπου κατηγορούν τον Μπαϊκάλ για διακοπή της συνεργασίας του με την Τσιλλέρ τη στιγμή που η χώρα έχει σοβαρά προβλήματα να αντιμετωπίσει, όπως το Κουρδικό, την Τελωνειακή Ένωση με την Ευρώπη, το Βόρειο Ιράκ, τον αγωγό πετρελαίου στον Καύκασο, τον εκδημοκρατισμό κ.ά. Η κατάσταση αυτή δεν φαίνεται να αλλάζει, να δημιουργεί προβλήματα στα οποία ο Μπαϊκάλ, οι στελέχη, τους εκλεγμένους αντιπρόσωπους και τους απλούς οπαδούς του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος. Οι τελευταίες δημοσκοποπήσεις δείχνουν ότι το κόμμα του Μπαϊκάλ συγκεντρώνει το 10% στις προτιμήσεις του κόσμου, ενώ πριν λίγο καιρό δεν ξεπερνούσε το 10%. Παρ' όλα αυτά, κατά τη διάρκεια της συνεργασίας με το Κόμμα του Ορθού Δρόμου, το ΡΛΚ τακινήθηκε αισθητά από την ιδεολογική και πολιτική του ταυτότητα κι αυτό ούργησε αρνητικές αντιδράσεις στο εσωτερικό του κόμματος. Διότι η πολιτική

έρ για τις ιδιωτικοποιήσεις ή η ρωσή της με τις επιταγές του μπόρεσαν να επιβληθούν και πο ΡΑΚ. Και μπορεί οι επιχει- ρικοί κύκλοι να επικροτούν την κή αυτή, αλλά οι μάζες των ερ- ένων που την υφίστανται αν δριμεία κριτική στο ΡΑΚ. ση λοιπόν του Ρεπουμπλικανι- αϊκού Κόμματος είναι σαφής. άζεται για τις προσεχείς (πρό- ή όχι) εκλογές από αντιπολιτευτική Έχει εκλείψει επίσης η δυνατότητα γασίας με τον Μεσούτ Γιλμάζ. Οι του έθεσε το Κόμμα του Ορθού Δρό- αν η αλλαγή του νόμου για τα κόμ- και του εκλογικού νόμου, η διενέρ- ρώρων εκλογών, όχι αργότερα από άριο 1996 και, το πιο σημαντικό, ο εισμός από το υπουργικό συμβούλιο πιλλέρ και του Γιλμάζ. Αντιθέτως, η έρ επιθυμούσε να διενεργηθούν οι ές τον Ιούνιο του 1996 και δεν ήταν

σε καμία περίπτωση διατεθειμένη να μεί- νει έξω από την κυβέρνηση.

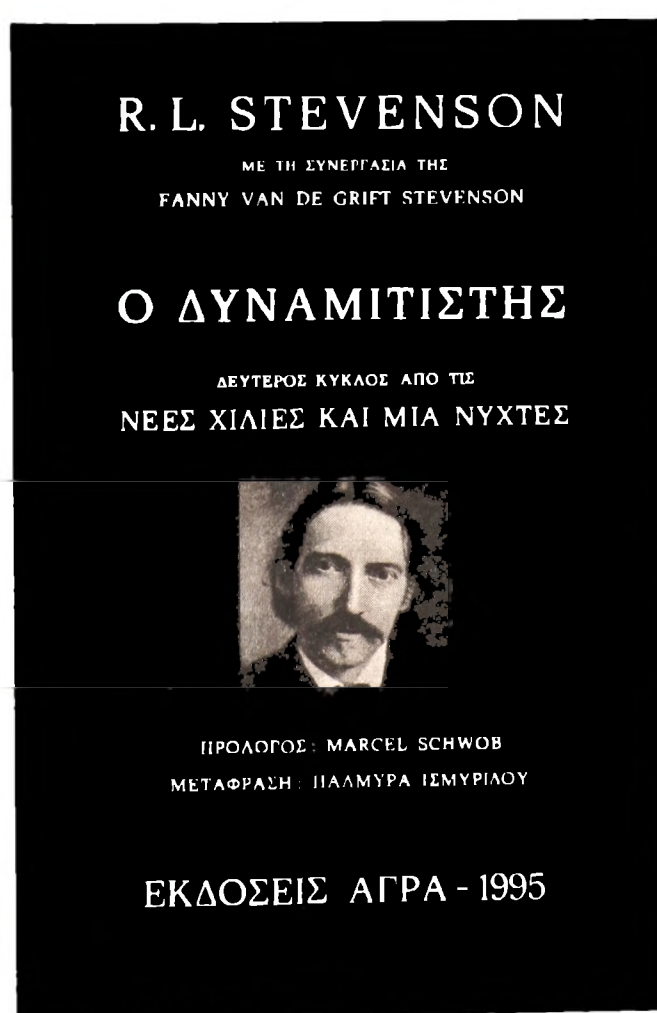
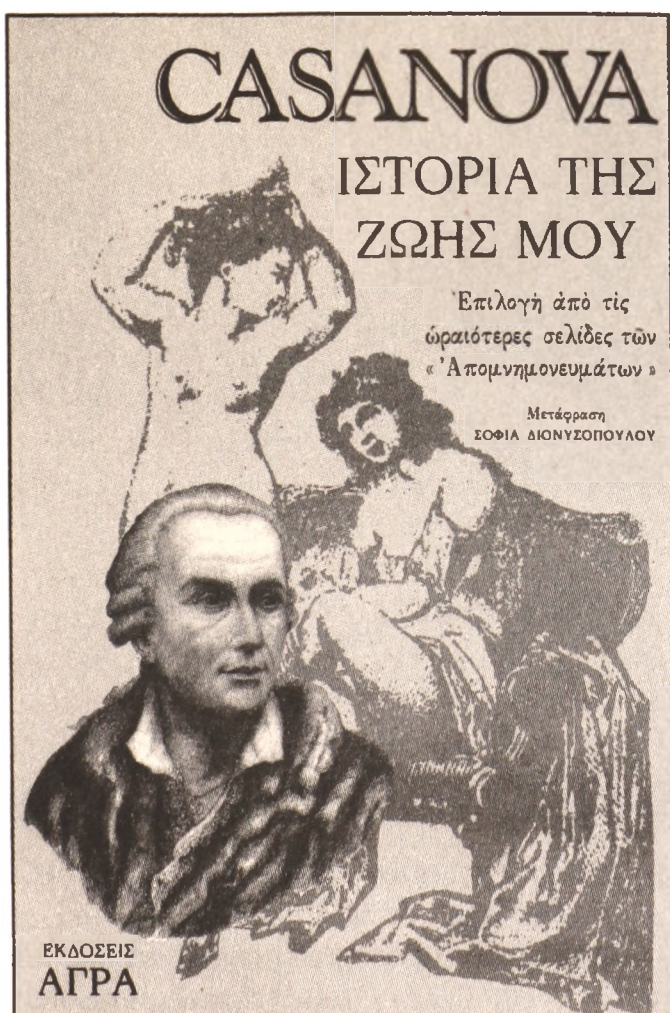
Τετάρτη βράδυ, την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, υπήρχαν δύο εναλλα- κτικές λύσεις για την Τανσού Τσιλλέρ: είτε ένας νέος συνασπισμός με τα μικρά κόμ- ματα που απομένουν είτε μια κυβέρνηση μειοψηφίας που θα έχει τη στήριξη αυτών των μικρών κομμάτων. [Το Κόμμα του Ορθού Δρόμου έχει 182 έδρες και μπορεί να φτάσει τις 205 (σε σύνολο 450). Σύμφω- να με τον εσωτερικό κανονισμό του τουρ-

κικού κοινοβουλίου, δεν απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία για την ψήφο εμπιστοσύνης. Αρκεί να δώσει την έγκρισή της η πλειοψηφία των παρευ- ρισκομένων βουλευτών.]

Το δεύτερο ενδεχόμενο φαίνεται και το πιθανότερο, αφού και τα μικρά κόμματα δεν είναι ιδιαίτερα πρόθυμα να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Τσιλλέρ θα μπορέσει να επιβάλει πιο εύκολα τις επιμέρους πολιτικές επιλογές της. Όμως δεδομένου ότι τα μικρά κόμματα είναι 7, φαίνεται δύσκολο να μπορέσει η Τουρκία να αντιμετωπίσει τα προβλήματά της με ένα τέτοιο υπουργικό συμβούλιο. Από την άλλη πλευρά, κανένα από τα υπάρχοντα κόμματα δεν είναι σε θέση να κερδίσει αυ- τοδύναμα τις εκλογές, αφού, σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις, κανένα δεν συ- γκεντρώνει πάνω από 20%. Έτσι ο τουρκι- κός λαός πρέπει να συνηθίσει στην ιδέα των κυβερνήσεων συνεργασίας...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Πέρα από τη σαρία και τον αστικό κώδικα

της Ελένης Κολλιοπούλου

Πόσες άραγε συνδιασκέψεις, συμβάσεις, συστάσεις, διακηρύξεις ή “πλατφόρμες δράσης” θα χρειαστούν ακόμα για να εφαρμοστούν οι ομολογημένες αλήθειες της Διεθνούς Χάρτας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ; Οι αρχές της ισότητας, των ίσων ευκαιριών, της μη διάκρισης, της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, ήταν ο πυρήνας για τη σύνταξη συνθηκών χιλιάδων σελίδων για την προστασία των κοινωνικά περιθωριοποιημένων: γυναικών, παιδιών, μαύρων, προσφύγων, απάτριδων, ανέργων, φυλακισμένων, βασανισμένων, σκλάβων

Ποια ήταν η εξέλιξη του φεμινιστικού κινήματος μέσα από τα κείμενα στην διάρκεια της πενήνταχρονης σχεδόν πορείας του διεθνούς οργανισμού; Πολλές χώρες ακόμα αρνούνται να υιοθετήσουν την σχετική εσωτερική νομοθεσία που θα εξασφαλίζει την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων. Αλλά και στις περιπτώσεις που η ισότητα και ο σεβασμός της ελευθερίας των γυναικών αποτελούν προμετωπίδα στα Συντάγματα των κρατών, στην πράξη η εφαρμογή τους είναι κενό γράμμα. Άκαμπτες κοινωνικές δομές και αναχρονιστικές ιδεολογίες εμποδίζουν την τήρησή τους.

Παρ' όλα αυτά, αντιπροσωπείες από περισσότερες από 180 χώρες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της 4ης Διεθνούς Διασκέψεως για τη Γυναίκα, στο Πεκίνο. Μετά το Μεξικό (1975), τη Στοκχόλμη (1980), το Ναϊρόμπι (1985), οι γυναίκες διαπιστώνουν την καθυστέρηση των κρατών να σεβαστούν στοιχειώδη δικαιώματά τους.

Μερικές γυναικείες οργανώσεις αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στη συνδιάσκεψη καταγγέλοντας τις κατασταλτικές μεθόδους της κινέζικης κυβέρνησης προς τους αντικαθεστωτικούς, τον απαράδεκτο έλεγχο των γεννήσεων, τις δολοφονίες και εξα-

EPA

Η Dr Beyan Alaraji, ιρακινή ακτιβίστρια για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαδηλώνει στο Χιουσaiρού, πόλη που φιλοξένησε το Forum των μη κυβερνητικών γυναικείων οργανώσεων.

φανίσσεις μικρών κοριτσιών, την καταπίεση προς τον θιβετιανό λαό.

Μετά το δωδεκαήμερο των διαβουλεύσεων (4-16 Σεπτεμβρίου), περίπου 5.000

γυναίκες υπέγραψαν το νέο κείμενο. Εκατόν πενήντα σελίδες, στις οποίες ομολογούν τον υποβιβασμό της γυναίκας σε όλο τον κόσμο: Ελλείψεις συνθήκες σιελείας (κάθε τρεις ώρες μια γυναίκα θάινει από παράνομη άμβλωση, ενώ από επιλόχειες επιπλοκές), φτώχεια, κακοποίηση, δουλεμπόριο, προσφυγιά (των φτωχών της γης και 75% από τα 2 προσφύγων στον κόσμο είναι γυναίκες), εκμετάλλευση, ανεργία.

Η θεραπεία σε όλα τα παραπάνω φωνά με την “Πλατφόρμα Δράσης” Πεκίνου είναι η προάσπιση της «οικονομικής, ως κύριου πυρήνα της κοινωνίας». Ό,τι ακριβώς διακήρυσσαν και τα σχέδια του ΟΗΕ πριν από τριάντα σαράντα χρόνια. Η πολυσυζητημένη μάχη Βατικανού-μουσουλμανικών θριάμβευσε, όπως στην περίφημη Συνδιάσκεψη του Καΐρου για τον θυσμό και την Ανάπτυξη, πριν από έξι χρόνια. Σαράντα περίπου μουσουλμανικά και καθολικά κράτη χρησιμοποίησαν την άμυνα τις παραδοσιακές αξίες για να διασπίσουν το θρησκευτικό φρόνημα (φαίνεται να κινδυνεύει μπροστά στην καταναλωτική ευδαιμονία. Με πρόσχημο μουσουλμανικό νόμο, τη σαρία, ή τη μηνεία του χριστιανικού δόγματος καθίζουν τον δήθεν δυτικό “προοδευτικό”

υ ενθαρρύνει την αντισύλληψη και τη
οι γονεϊκή οικογένεια σε βάρος της μη-
ήπιας. Για τα σεξουαλικά δικαιώματα,
αμβλώσεις, τη πορνεία, την ομοφυλο-
ία, που "απειλούν" την οικογενειακή
μή, οι ρυθμίσεις ήταν λιγοστές έως ανύ-
ρκτες. Με πολλές επιφυλάξεις και αντι-
ίσεις έγινε δεκτή αναφορά στις «διαφο-
ικές μορφές οικογένειας» που πρότει-
οι δυτικοί.

ι σύγχρονες φιλελεύθερες καπιταλιστι-
κοινωνίες έχουν τους λόγους τους να
ιτούν τα λάβαρα της γυναικείας χειρα-
ησης. Η γονιμότητα, η υγεία, η θνησι-
ητα, η κατοικία, η συγκρότηση των
ικοκυριών", τα εισοδήματα, αποτελούν
ιστικά μεγέθη, που είναι αναγκαία για
ιέλετη της παραγωγικότητας και του
αμερισμού εργασίας. Η κατοχύρωση
δικαιωμάτων της γυναίκας στην παρα-
ική διαδικασία είναι πλέον αναγκαία,
άχιστον μέχρι εκεί που συμβάλλει
ανάπτυξη και το κέρδος. Παρ'όλα αυ-
ις μην ξεχνάμε, ότι είκοσι χρόνια μετά
πρώτη και πιο δυναμική παγκόσμια
διάσκεψη για τη Γυναίκα στο Μεξικό,
ισθοί για τις γυναίκες εξακολουθούν
ίναί κατά 30% χαμηλότεροι από τους
στοιχούς των ανδρών. Και στην Αφρι-
ι γυναίκες παράγουν πάνω από 80%
αγροτικών προϊόντων χωρίς να έχουν
ίωμα σε δάνεια, κληρονομίες ακόμα
διοκτησία.

να ακόμα κτύπημα στη δημοκρατική
φεμινιστική εικόνα των δυτικών κρα-
ήταν η καταδίκη της πολιτικής του διε-
ις Νομισματικού Ταμείου από την
α των 77 αναπτυσσόμενων κρατών.
ουλμάνες και μη, Αφρικάνες και
ίπισσες καταδίκασαν τη λιτότητα και
εκμετάλλευση του πλούσιου Βορρά,
έχει άμεσο αντίκτυπο στις γυναίκες
Ευρωπαϊκού τρίτου κόσμου".

λλά από τη συνδιάσκεψη δεν έλειψαν
άποιες πτυχές της δυναμικής του πολι-
ι κινήματος των γυναικών. Η χρησιμο-
η του φεμινισμού ως προνομιακού και
ήνου χώρου δράσης των πρώτων κυ-
των δυτικών κρατών δεν έπεισε τις
0 γυναίκες στο Πεκίνο. Οι σύζυγοι συ-
ουν ανενόχλητοι να απολαμβάνουν
ραφεία τους τις συνέπειες των αποφά-
ι, που μόνοι τους επεξεργάζονται. Πα-
ι φεμινιστικά κηρύγματά τους, την μεν
ρναντέτ Σιράκ υποδέχτηκαν αντιτυ-
ιά συνθήματα, ενώ την Χίλλαρυ Κλί-

ντον πανώ που έγραφαν «η Βοσνία ματώ-
νει», «Σταματήστε τους πολέμους παντού»
ή «Μην ξεχνάτε τη Τιανανμέν». Μόνο σε 8
χώρες του πλανήτη (μεταξύ των οποίων η
Ουγκάντα!) το 30% αυτών που βρίσκονται
σε κέντρα αποφάσεων είναι γυναίκες. Το
ποσοστό αυτό θεωρείται το ελάχιστο που
απαιτείται για μια ουσιαστική επιρροή στην
οικονομική και πολιτική ζωή'.

Πιο ουσιαστική ήταν η κριτική που ασκή-
θηκε από το Φόρουμ των 3.000 μη κυβερ-
νητικών οργανώσεων που συνεδρίαζε σε
απόσταση ασφαλείας 60 χλμ από τον χώρο
της επίσημης συνδιάσκεψης. Καταδίκασαν
την έντονη αστυνόμευση (ένας αστυνομι-
κός για κάθε 4 γυναίκες), τη λογοκρισία,
την προσπάθεια των κινεζικών αρχών να
υποβαθμίσουν τη σημασία του συνεδρίου
και την άρνησή τους να παραχωρήσουν βί-
ζα σε πολλά από τα μέλη τους.

Η παρουσία αντιπροσωπειών των ΜΚΟ
στην επίσημη συνδιάσκεψη, οι συζητήσεις
τους, οι διαδηλώσεις τους και οι γιορτές
τους, έδωσαν έναν τόνο αγωνιστικότητας
και αισιοδοξίας για το μέλλον του φεμινι-
σμού.

Όμως, για τις πιο πραγματίστριες η συν-
διάσκεψη του Πεκίνου, πέρα από την γενι-
κή συναίνεση, αποτελεί περισσότερο μια
στροφή συντηρητικοποίησης και αναδί-
πλωσης του φεμινιστικού κινήματος. Τα
λόγια, οι διακηρύξεις, οι θεσμοί συχνά
αφαιρούν τη δυναμικότητα των αιτημάτων
και συγκαλύπτουν τις αλήθειες που προ-
φασίζονται ότι αποκαλύπτουν.

Η αυστριακή συγγραφέας **Elfriede
Jelinek** φαίνεται απαισιόδοξη από την πο-
ρεία του φεμινισμού τα τελευταία 30 χρό-
νια: Η γυναίκα «δεν ορίζει ακόμα το σώμα
της σε πολλές περιοχές της γης», «ο γάμος
αποτελεί εργαλείο καταπίεσης της σε όφε-
λος της αντρικής κυριαρχίας.»

Παρ'όλα αυτά ένας ακόμα απολογισμός,
όπως η φετεινή συνδιάσκεψη, συμβάλλει
θετικά στη συνειδητοποίηση του σημαντι-
κού πολιτικού ρόλου της γυναίκας. Και
αναμφίβολα βοηθά στο ξεπέραςμα του
φόβου της απελευθέρωσής της από την
οποία εξαρτάται και η πραγματική αλλαγή
της κοινωνίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Courrier International*, no 253 : αναδημοσίευση
στοιχείων από πηγές του ΟΗΕ στο περιοδικό *The
Nation*.
2. ARTE 18/09/95: τηλεοπτικό ρεπορτάζ για την
συνδιάσκεψη στο Πεκίνο.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: **ΙΣΤΟΡΙΑ**

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

PETER ANTES

ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ: στον Ζωροαστρι-
σμό, Ιουδαϊσμό, Χριστιανισμό,
Μανιχαϊσμό, Μωαμεθανισμό,
Σιχισμό, Βουδισμό,
Κομφουκισμό και τον Ταοϊσμό.

με 360 σελίδες και 9 εικόνες

Μετάφραση:

**Δ. Γ. Γεωργοθασίλης -
Μ. Φραϊμπερ**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ**
Ιπποκράτους 8, 106 79
Τηλ.: 36.27.318

Μια θρησκευτική και οικονομική δύναμη

του Μασσούντ Γαντ

Δεν είναι εύκολο να φωτογραφηθεί ο πολιτικός χάρτης της Αραβικής Χερσονήσου στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ού αιώνα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η περιοχή ανήκε μόνο θεωρητικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία για διάφορους λόγους δεν επέβαλε την ισχυρή εξουσία της, και ότι έννοιες όπως “αυτοκρατορία”, “κράτος”, “σύνορα” κ.ο.κ. δεν σήμαιναν τίποτε για τους κατοίκους της.

Δύο άνδρες όμως επικράτησαν στο πολιτικό σκηνικό και η “παρουσία τους” είναι έντονη ακόμη και σήμερα, 200 χρόνια μετά το θάνατό τους:

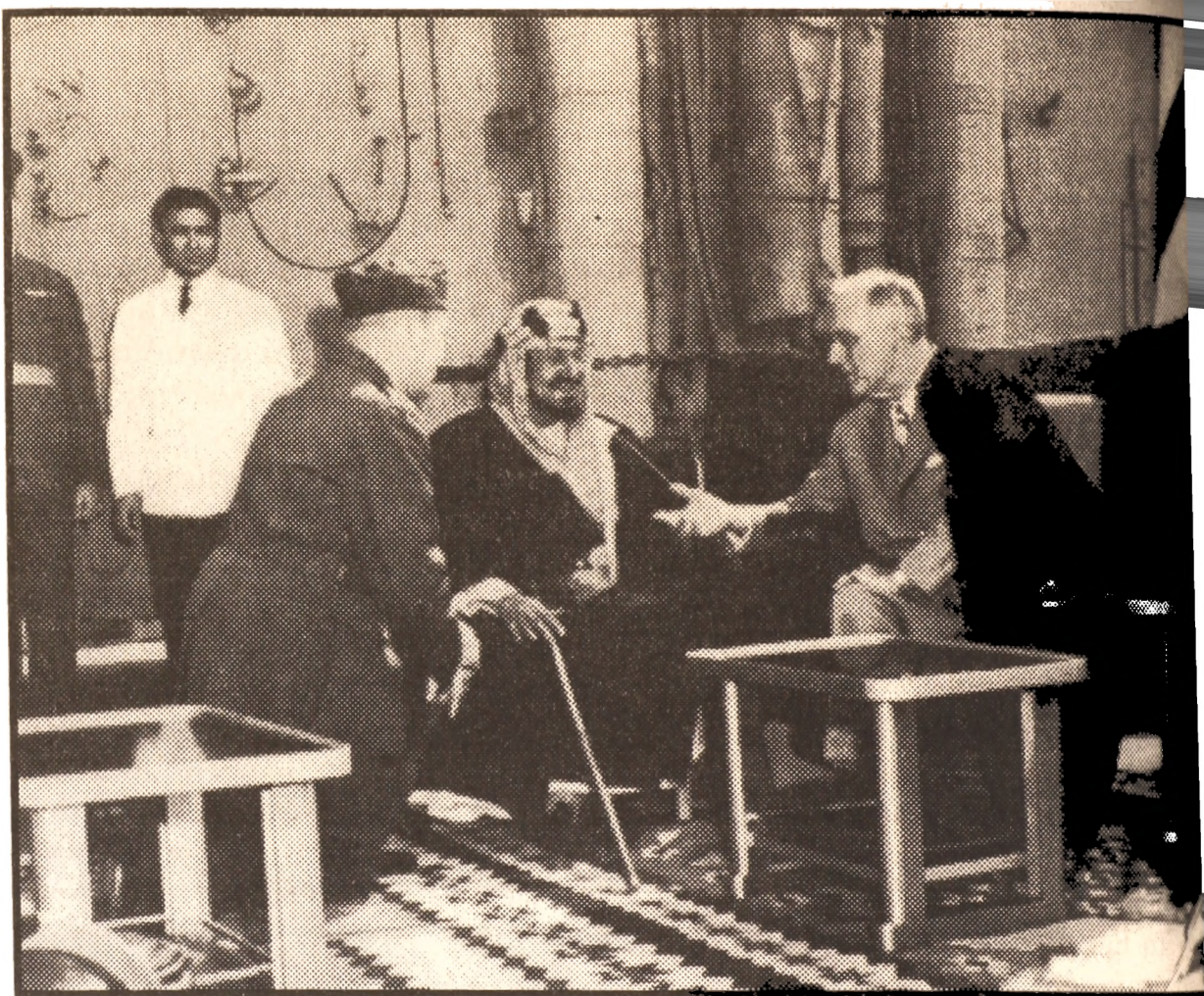
Ο πρώτος είναι ο θρησκευτικός ηγέτης **Μωχάμεντ Μπεν Αμπντελνταλάμπ**, ο δεύτερος, ο Εμίρης **Μωχάμεντ Μπεν Σαούντ**.

Το 1745 οι δύο άνδρες συμφώνησαν να συνεργαστούν, ώστε να επικρατήσει «ο λόγος του θεού» στην Αραβική Χερσόνησο. Αυτή η συμμαχία είναι σημαντική, και αν κάποιος δεν καταλαβαίνει τη σημασία της, δεν μπορεί να αντιληφθεί την κατάσταση στη Σαουδική Αραβία σήμερα.

Πρόκειται για μια ιστορική συμμαχία όσον αφορά τις συνέπειές της, αφού με αυτήν άρχισαν τα δύο κινήματα: το Ουαχαμπίκο και το Σαουντιτικό. Το τελευταίο γρήγορα επικράτησε σε όλη την Αραβική Χερσόνησο, συμπεριλαμβανομένης και της ιερής πόλης της Μέκκας.

Αυτό το γεγονός προκάλεσε μεγάλη ανησυχία στους Οθωμανούς, οι οποίοι ζήτησαν βοήθεια από τον αιγύπτιο κυβερνήτη **Μωχάμεντ Άλι** και έστειλαν στρατό 60.000

Ο ΜΑΣΣΟΥΝΤ ΓΑΝΤΟΥΡ είναι πρώην Παλαιστίνιος πρέσβης, εμπειρογνώμων στις αραβο-ευρωπαϊκές υποθέσεις.

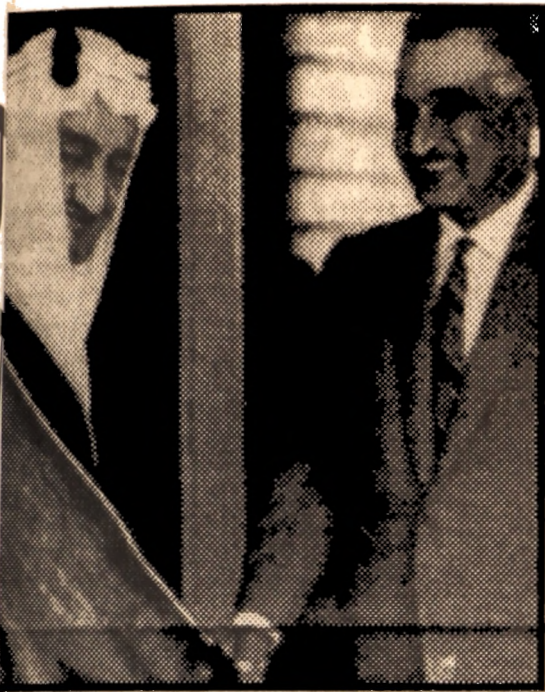

Σουέζ, Φεβρουάριος 1945, πολεμικό πλοίο Queenzi. Η ιστορική συνάντηση του βασιλιά Αμπντελνταλάμπ, ιδρυτή του Σαουδαραβικού Βασιλείου, με τον πρόεδρο Ρούζβελτ.

ανδρών υπό την ηγεσία του γιου του, **Ιμπραήμ Πασά**. Ο στρατός κατάφερε να επανακτήσει κάποια εδάφη, την περιοχή Αλ Χιγκιάζ-Μέκκα (δυτικά της χώρας), και να προχωρήσει μέχρι τη Νεγκτ (ανατολικά). Συνέπεια της εκστρατείας αυτής ήταν να υποχωρήσει η δύναμη των Σαουδών. Η σχέση των τελευταίων με το οθωμανικό κράτος ποτέ δεν αποκαταστάθηκε, γιατί οι Οθωμανοί είδαν να μειώνεται η επιρροή τους στην Αραβική Χερσόνησο και οι Σαουδοί να απειλούν τα νότια σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η

υποχώρηση των Σαουδών, όμως, δεν κτησε πολύ, αφού το 1901 ο νέος Εμίρ **Αμπντελνταλάμπ Μπεν Σαούντ**, σε ηλικία μόλις είκοσι ετών, κατάφερε να επανδύσει το Εμιράτο των Σαουδών. Αργότερα, εκείνη τη χρονιά ο Αμπντελνταλάμπ κατάφερε να απελευθερώσει το κάστρο του Ραμπάτ, πρωτεύουσα των προγόνων του, από τους υπηκόους του **Ρασίντ** (που τον υποστήριζε η Τουρκία). Η δυναμική εκστρατεία ξήλυνε από το Κουβέιτ, όπου είχε καταφύγει η οικογένειά του Αμπντελνταλάμπ στα τέλη 17ου αιώνα. Μετά τη νίκη του, ο πατέρας

ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

Οι αρμονικές σχέσεις Σ. Αραβίας - Αιγύπτου είχαν πάντα θετικό αντίκτυπο στην περιοχή. Στη φωτογραφία ο Βασιλιάς Φεϊζάλ με τον πρόεδρο Νάσερ

Τα τελευταία 25 χρόνια, τα έσοδα από το πετρέλαιο επενδύθηκαν σε έργα υποδομής, είκοσι τρία αεροδρόμια και ένα οδικό δίκτυο 40.000 χλμ. όπου κυκλοφορούν 5 εκατ. αυτοκίνητα.

δύο πλευρών το καλοκαίρι του 1924. Η νίκη των Σαουδών ήταν δεδομένη. Έτσι, η Σαουδοί κατάφεραν να ελέγξουν πλήρως την Αλ Χιγκιάζ-Μέκκα και οι Χασιμάτες αναγκάστηκαν να αναγνωρίσουν την εξουσία των Σαουδών στις αρχές του 1926. Οι σχέσεις, όμως, μεταξύ Αλ Χιγκιάζ και Νεγκτ συνέχισαν να έχουν τη μορφή συνομοσπονδίας. Στις 23.9.1932, όμως, εκδόθηκε βασιλικό διάταγμα με το οποίο ενοποιήθηκαν όλες οι περιοχές σε ένα ενιαίο κράτος με το όνομα Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας.

Εκτός από τα θέματα ιστορίας, θρησκείας και κρατικής υπόστασης, αναφύεται και το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο καταλαμβάνει την πρώτη θέση στα ενδιαφέροντα της Σαουδικής Αραβίας, πάντοτε μέσα στο πνεύμα της αραβοϊσλαμικής κουλτούρας, χωρίς όμως να αποκλείεται η δυτική τεχνολογία και το άνοιγμα προς τη σύγχρονη εποχή.

Οι Σαουδάραβες αξιωματούχοι αντιλαμβάνονται ότι το συμφέρον του λαού (15.000.000 κάτοικοι) και των επόμενων γενεών βρίσκεται στην εκμετάλλευση του πλούτου της χώρας μέσω παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλους τους τομείς.

Έτσι, η Σαουδική Αραβία έχει κάνει μεγάλα βήματα στην ανάπτυξη και κατάφερε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, να μετατραπεί από υπανάπτυκτο κράτος σε σημαντική βιομηχανική χώρα (πάνω από 2.500 εργοστάσια), με παραγωγή που υπερβαίνει τα 40 δισ. δολάρια το χρόνο· στον αγροτικό τομέα η Σαουδική Αραβία κατάφερε, από χώρα εισαγωγέας, να γίνει εξαγωγέας αγροτικών προϊόντων, κυρίως σιτηρών. Σήμερα καταλαμβάνει την έκτη θέση μεταξύ των χωρών που εξάγουν αυτό το προϊόν. Είναι δε η πρώτη χώρα στον κόσμο που καλύπτει τις ανάγκες της σε νερό με τη διαδικασία της αφαλάτωσης του θαλασσινού νερού.

ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ Η ARAMCO

Η ανάπτυξη, όπως την αντιλαμβάνονται οι Σαουδάραβες αξιωματούχοι, είναι η συστολή του χρόνου για την οικοδόμηση της χώρας (ταχεία ανάπτυξη σε ελάχιστο χρόνο).

Αυτό οφείλεται στο ότι η χώρα ιδρύθηκε πολύ πρόσφατα και χωρίς πολλά έσοδα – στηρίχτηκε κυρίως στα έσοδα από τους προσκυνητές στη Μέκκα και στα τέλη από εκτελωνισμούς.

Η χρυσή ευκαιρία έφτασε με την ανακάλυψη του πετρελαίου, του οποίου η ιστορία ξεκίνησε ένα χρόνο μόνο μετά την ίδρυση

και οι υποστηρικτές του τού παραχώ-
αν τη θέση του Εμίρη του Ριάντ και
επανιδρύθηκε το Εμιράτο του Σαου-
. Η μεγάλη νίκη του νέου Εμίρη οφει-
ιν κυρίως στην αποτυχία των Τούρκων
οηθήσουν τους Ρασιντικούς.

σημαντικότατο κεφάλαιο στις μετέ-
α εξελίξεις ήταν η ενοποίηση όλων των
ιοχών της Σαουδικής Αραβίας, όπου
κληρώθηκε και η ένωση των δύο Εμι-
ων, Νεγκτ και Αλ Χιγκιάζ-Μέκκα, πε-
ου με μορφή συνομοσπονδίας.

αυτή τη φάση οι δυνάμεις μέσα στη
α ήταν ισορροπημένες λόγω του ότι,
οι Σαουδοί επεκτείνουν την επιρροή
ν Αραβική Χερσόνησο, οι Χασιμάτες,
η βοήθεια των Άγγλων συμμάχων τους,
υν ήδη αποκτήσει τρία βασίλεια:

Αλ Χιγκιάζ-Μέκκα υπό την ηγεσία του
ενή Χουσεΐν.

Ιράκ υπό την ηγεσία του Φεϊζάλ.

Το Εμιράτο ανατολικά του Ιορδάνη
υ την ηγεσία του Αμπντάλα (σημερινή
ιδανία).

ο Αλ Χιγκιάζ-Μέκκα, όμως, ήταν το
ήνατο σημείο στο χασιματικό οικοδόμη-
Και αυτό οφείλεται κυρίως στις διαφω-
ς που ξέσπασαν μέσα στο Εμιράτο, οι
οίες δεν επέτρεψαν στον ευγενή Χου-
να πραγματοποιήσει το όνειρό του για
α Αραβικό Βασίλειο που θα κάλυπτε
η τη Μέση Ανατολή, μετά την πτώση της
ωμανικής Αυτοκρατορίας.

συγκριτικά με το σχέδιο του Χουσεΐν, το
έδιο του Σαούντ, που αποσκοπούσε
ην ενοποίηση του 80% περίπου της Αρα-
κής Χερσονήσου, φαινόταν πιο ρεαλι-
ικό για τις συνθήκες που επικρατούσαν
τε.

Ή αυτό ξέσπασε σύγκρουση μεταξύ των

ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

του Βασιλείου. Στις 29.5.1933 η Σαουδική Αραβία υπέγραψε τη συμφωνία για την εκμετάλλευση του πετρελαίου με την αμερικανική εταιρεία «Standard Oil of California», η οποία κατάφερε να εντοπίσει μεγάλες ποσότητες πετρελαίου τον Μάρτιο του 1938. Την 1.5.1939 απέπλευσε το πρώτο δεξαμενόπλοιο από το λιμάνι Ρας Τενούρα -το οποίο θεωρείται σήμερα το πρώτο και μεγαλύτερο βιομηχανικό συγκρότημα στη Σ. Αραβία- σε μια πανηγυρική εκδήλωση, παρουσία του βασιλιά **Αμπντελ-Αζίζ**.

Από εκείνη ακριβώς την ημέρα άρχισε η ιστορία της σαουδαραβικής εταιρείας Agamco, η οποία θεωρείται σήμερα η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγική και εξαγωγική εταιρεία στον κόσμο.

Η παραγωγή του πετρελαίου δεν υπερέβαινε τα 20.000 βαρέλια την ημέρα πριν από το 1944. Αυξήθηκε γρήγορα το 1949 στα 500.000 βαρέλια ημερησίως για να φτάσει στα 10.000.000 βαρέλια ημερησίως το 1980. Στη δεκαετία του '70 οι χώρες της περιοχής άρχισαν μια πολιτική με σκοπό να απαλλαχθούν από την κυριαρχία των ξένων εταιρειών στον τομέα του πετρελαίου. Έτσι, η Σαουδική Αραβία αγόρασε το

25% από τις μετοχές της Agamco και έφτασε το μερίδιο αυτό στο 60% το 1974 και στο 100% το 1980.

Το προσωπικό της εταιρείας ήταν μόνο 115 υπάλληλοι στην αρχή και τώρα υπολογίζεται σε 50.000 άτομα, που ανήκουν σε 50 εθνικότητες.

Η ιστορία της Agamco είναι ιστορία της παραγωγής 95 δισ. βαρελιών τον τελευταίο μισό αιώνα και παράλληλα η ιστορία μιας μοναδικής αναπτυξιακής εμπειρίας.

Τα τελευταία χρόνια η Agamco έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε Ασία, Αμερική, Ευρώπη, άλλοτε αγοράζοντας εξ ολοκλήρου πετρελαιοβιομηχανίες και άλλοτε αγοράζοντας ποσοστά.

Γι' αυτό, δεν είναι τυχαίο το ενδιαφέρον της για την Ελλάδα, ώστε να διαδραματίσει ρόλο και στα Βαλκάνια.

Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστεί ο διεθνής και ρυθμιστικός ρόλος της Σ. Αραβίας στους κόλπους του ΟΠΕΚ τόσο για την παραγωγή όσο και για την τιμή του πετρελαίου στη διεθνή αγορά.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η εξουσία συνεχίζει να βρίσκεται μέχρι σήμερα στα χέρια των γιων του ιδρυτή του

Η νέα γενιά: ο πρίγκιπ Μπαντάρ Μπεν Σουλτάν Μπεν Αμπντελ-

Ριάντ, Φεβρουάριος 1992. Τελευταία συνάντηση κορυφής Σ. Αραβίας - Ελλάδας. Ο βασιλιάς Φαχτ με τον τότε πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη. Ακόμη μια χαμένη ευκαιρία για τις παραδοσιακές φιλικές σχέσεις Ελλάδας - αραβικού και μουσουλμανικού κόσμου.

Βασιλείου, Αμπντελαζίζ Αλ Σαούντ (φτίνουν 33 τον αριθμό οι γιοι), και των εγγονών του. Το σύστημα της sura, «είδος συμβουλευτικής διαδικασίας», παίζει σημαντικότατο ρόλο στη διαχείριση της εξουσίας, και οι θεολόγοι κατέχουν κρίσιμη θέση σε αυτό. Η γνώμη τους είναι πάρα πολύ σεβαστή, ειδικά στις κοινωνικές υποθέσεις. Παρόλο που δεν κυβερνούν, ο βασιλιάς τους συμβουλευεται και είναι σε συνεχή επαφή μαζί τους.

Η δεύτερη και η τρίτη γενιά της βασιλικής οικογενείας καταλαμβάνει σήμερα σημαντικές θέσεις σε διάφορους τομείς. Εκπαιδεύτηκαν και σπούδασαν στα μεγαλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Ανάμεσά τους βρίσκουμε σήμερα τον πρόεδρο, τον ερευνητή, τον επιστήμονα, το γιατρό, ακόμη και αστροναύτες.

Ένα παράδειγμα είναι ο Εμίρης Μπάνταρ Μπεν Σουλτάν Μπεν Αμπντελαζίζ, ο πρόεδρος της Σ. Αραβίας στις ΗΠΑ (η θέση αυτή είναι με βαθμό υπουργού), αρχιτέκτονας σήμερα των σχέσεων Σ. Αραβία και ΗΠΑ. Ο Μπάνταρ απολαμβάνει τον σεβασμό και της εκτίμησης πολλών διεθνών και δυτικών κύκλων και δεν αποκλείεται να αναλάβει σημαντικό διπλωματικό και πολιτικό ρόλο και στην Ευρώπη. ❧

Περί «κρατικής τρομοκρατίας»

του Δημήτρη Φιλίππυ

Η κρίση που έχει ξεσπάσει το τελευταίο εξάμηνο γύρω από το θέμα των *Αντιτρομοκρατικών* (διάβαζε *Αντιβασκικών*) *Ομάδων Απελευθέρωσης* (GAL) είναι πρωτόγνωρη στην ιστορία της ισπανικής μεταπολίτευσης, αφού –παρά το καίριο (;) χτύπημα κατά των τελευταίων καταλοίπων του φρανκικού παρακράτους– τίθεται ανοιχτά σήμερα θέμα «τρομοκρατίας του κράτους»...

Είναι γνωστόν, τόσο ο ισπανός πρωθυπουργός όσο και πολλοί στενοί συνεργάτες του κατηγορούνται ότι ήταν οι «οργανωτές» των *Αντιτρομοκρατικών Ομάδων* (GAL), που θεωρούνται έθνη (στο διάστημα 1984-'94) για την πυρηνική εκτέλεση 24 τρομοκρατών (ή υπομεινών τρομοκρατών – δεν έχει διευκρινιστεί μετά βεβαιότητας), αλλά και για το βασικό (!) ορισμένων εξ αυτών σε αστυνομικά κρατητήρια...

Μπορεί όμως ο Γκονζάλες να είναι «οργανωτής» των GAL; Μοιάζει, μάλλον, απίθανο, στον δεν στάθηκε δυνατόν ως τώρα (και φωνά με την εκτίμηση του Ανωτάτου Διαιτητή) να στοιχειοθετηθούν εναντίον «ικανές αποχρώσεις ενδείξεις». Βασικός ήγος του Γκονζάλες –και σ' αυτόν βασίλει, κυρίως, ο μέχρι πρότινος αρμόδιος ισπής Μπαλτάσαρ Γκαρθόν– είναι ο Ριχάρδο Γκαρθία Νταμπορονέα, πρώην ματριάς του Σοσιαλιστικού Κόμματος Χώρα των Βάσκων, που άλλαξε όμως και τώρα πρόσκειται στην αξιωματική πολιτεία του Λαϊκού Κόμματος του Βάσκου. Αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, δηλαδή. Ως «σοσιαλιστής», υπεραμυνόταν της γκαϊότητας ύπαρξης των GAL για λόγους αυτοάμυνας του κράτους. Ως συνεργάτης Αθναρ, κατηγορεί τώρα τον Γκονζάλες ως «εγκέφαλο» των ομάδων αυτών. Και ο καλοπροαίρετος άνθρωπος το μόνο που μπορεί να σκεφθεί είναι ότι ο Γκαρθία Νταμπορονέα αντιφάσκει. Απ' την άλλη, όμως, ο πιο καλοπροαίρετος ψηφοφόρος του ιερώντος κόμματος δεν μπορεί να μην ριχτεί πολιτικές (τουλάχιστον) ευθύνες στον ισπανό πρωθυπουργό, ο οποίος, ωστό-

σο, δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει ότι «έχει ήσυχη τη συνείδησή του».

Δεν (πρέπει να) έχει λοιπόν ο Γκονζάλες ποινικές ευθύνες και δεν (πρέπει να) είναι ο οργανωτής των Ομάδων αυτών. Γιατί αν παρ' ελπίδα παραπεμφθεί ο πρωθυπουργός, θα πρέπει να παραπεμφθεί μαζί του όλη η ισπανική Βουλή που σύσσωμη ψήφισε τον Νοέμβριο του 1983 τα αντιτρομοκρατικά μέτρα.

Κατά μια (αρκετά πιστευτή) εκδοχή, οι GAL σχηματίστηκαν με πρωτοβουλία των τοπικών ιθυνόντων της βασκικής κυβέρνησης, στο πλαίσιο των πολλών πρωτοβουλιών που το ισπανικό σύνταγμα παραχωρεί στις αυτόνομες περιοχές της επικράτειάς του. Οι υπουργοί Εσωτερικών της κεντρικής κυβέρνησης (Χοσέ Μπαριονουέβο και Ναρόις Σέρρα εν προκειμένω, που παραιτήθηκαν διαδοχικά), υπέκυψαν σε πιέσεις, έδωσαν χρήματα, υποδαύλισαν συμφέροντα, συναίνεσαν –ερήμην του πρωθυπουργού– στη δημιουργία των ομάδων αυτών, χωρίς να συμμερίζονται, κατ' ανάγκην, και τον τρόπο δράσης τους. Αλλά από τη στιγμή που οι ομάδες αυτές δημιουργήθηκαν, είναι αυτονόητο πως έπρατταν κατά το δοκούν... Το ερώτημα τώρα είναι γιατί ο Γκονζάλες προσπαθεί να καλύψει τους συνεργάτες του, όταν τα ίδια τα γεγονότα μιλούν από μόνα τους και ελαφρυντικά είναι δύσκολο να βρεθούν. Την προηγούμενη εβδομάδα μάλιστα, ο υπόδικος τραπεζίτης Μάριο Κόντε, τέως διοικητής της Banesto, εκβίασε την κυβέρνηση ότι «θα βγάλει στη φόρα» πολλά ονόματα αξιωματούχων των μυστικών υπηρεσιών που «επόπτευαν» την αντιτρομοκρατική δράση...

Και ενώ επιφανή στελέχη του... Σοσιαλιστικού Κόμματος, μέχρι πρότινος και της κυβέρνησης, έχουν μερίδιο της ευθύνης, ο φάκελος θα μπορούσε σύντομα να κλείσει. Προκειμέ-

νου να επισπεύσει τις διαδικασίες, το Ανώτατο Δικαστήριο διόρισε και νέους δικαστές δίπλα στον Γκαρθόν, ώστε να τιμωρηθούν παραδειγματικά όλοι οι υπεύθυνοι. Όλοι οι υπεύθυνοι, δηλαδή ο εξής ένας: ο Φελίππε Γκονζάλες...

Πολλοί υποστηρίζουν πως τον Γκαρθόν –που εξήλωσε δόξαν Ντι Πιέτρο– τον χαρακτηρίζουν η εμπάθεια και η υπέρμετρη φιλοδοξία. Γιατί ενώ είχε ανοίξει το φάκελο το '89, τον έκλεισε το '93, όταν κατέβηκε στις εκλογές με το PSOE, δεύτερος στη λίστα πίσω από τον Φελίππε. Δεν υπουργοποιήθηκε όμως και αποχώρησε. Επανήλθε έπειτα στα δικαστικά του καθήκοντα χάρι σε μια διάταξη που έφτιαξε ο Γκονζάλες για τους φίλα προσκείμενους στο κόμμα του δικαστές: τους επιτρέπει, δηλαδή, σε περίπτωση ανάμειξης τους στην πολιτική, να επιστρέφουν στην προηγούμενη θέση τους εάν και εφόσον το θελήσουν.

Κατά του Γκαρθόν και υπέρ του Γκονζάλες τάχθηκαν ο γηραιός φιλόσοφος Χοσέ Λουίς Αραγκούρεν και ο συγγραφέας Μάριο Βάργκας Γιόσα, που ζει στην Ισπανία.

Ο Αραγκούρεν, τέως καθηγητής της ηθικής στο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης, δήλωσε πως απορρίπτει μετά βδελυγμίας τη δράση των GAL αλλά τόνισε παράλληλα ότι και το κράτος, όπως και καθένας άλλωστε, έχει δικαίωμα στην αυτοάμυνα. Ο Γιόσα έγραψε στην *El Pais* πως «όπως πολλοί άλλοι, έτσι και εγώ δεν πιστεύω ότι ο Γκονζάλες μπορεί να έχει ανάμειξη στα εγκλήματα των GAL. [...] Πρέπει όμως να πω ότι η τρομοκρατία του κράτους αποτελεί τη χειρότερη παραβίαση της νομιμότητας και της ελευθερίας...»

Το ζήτημα τώρα είναι πόσο αυτή η παραβίαση της νομιμότητας θα μετρήσει στις εκλογές του προσεχούς Μαρτίου...

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΤΗΣ «ΠΙΣΤΗΣ» ΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

Υστερία κατέλαβε εκατομμύρια Ινδουιστές όταν ένας «ταπεινός πιστός» βγήκε στους δρόμους φωνάζοντας «Θαύμα! Θαύμα! Τα αγάλματα της θεάς Γκανές πίνουν το γάλα που τους προσφέρεις!».

Ο Κύριος έβαλε τους Ινδουιστές σε μπελάδες. Πήραν όλοι από ένα μπουκάλι γάλα και από ένα κουταλάκι και έσπευσαν στους απανταχού ναούς για να ποτίσουν τα αγάλματα γάλα. Πανδαιμόνιο και θρησκευτική υστερία σε πολύ μεγάλες δόσεις έδωσαν μαχητικό παρών έξω από τους ινδουιστικούς ναούς. Μέχρι που οι «πιστοί» πολιόρκησαν εργοστάσια παραγωγής γάλατος για να εξασφαλίσουν προμήθειες... Ένας μοναχός, όταν ρωτήθηκε για το τι συμβαίνει, γούρλωσε τα μάτια του και απάντησε: «Αφού ο κόσμος πιστεύει ότι είναι θαύμα, ε, θα είναι θαύμα».

«ΤΟ AIDS ΟΥΚ ΕΡΧΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ»

Από τα συμπεράσματα της 3ης Διεθνούς Διάσκεψης για το AIDS στην Ασία και τον Ειρηνικό: Στην Ταϊλάνδη 100.000 παιδιά θα μείνουν ορφανά γιατί οι γονείς τους θα πεθάνουν από AIDS, ενώ 1.000.000 θα προσβληθούν από τον ιό μέχρι το 2000. Δεν συζητάμε για τις επιπτώσεις στην ψυχική υγεία του παιδιού, το οποίο έχει γονείς φορείς ή ασθενείς ή για τα κοινωνικά προβλήματα που αυτό αντιμετωπίζει. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, τα παιδιά εγκαταλείπουν το σχολείο για να φροντί-

σουν τους άρρωστους γονείς τους ή αναγκάζονται να πιάσουν δουλειά σε πολύ μικρή ηλικία για να τους συντηρήσουν.

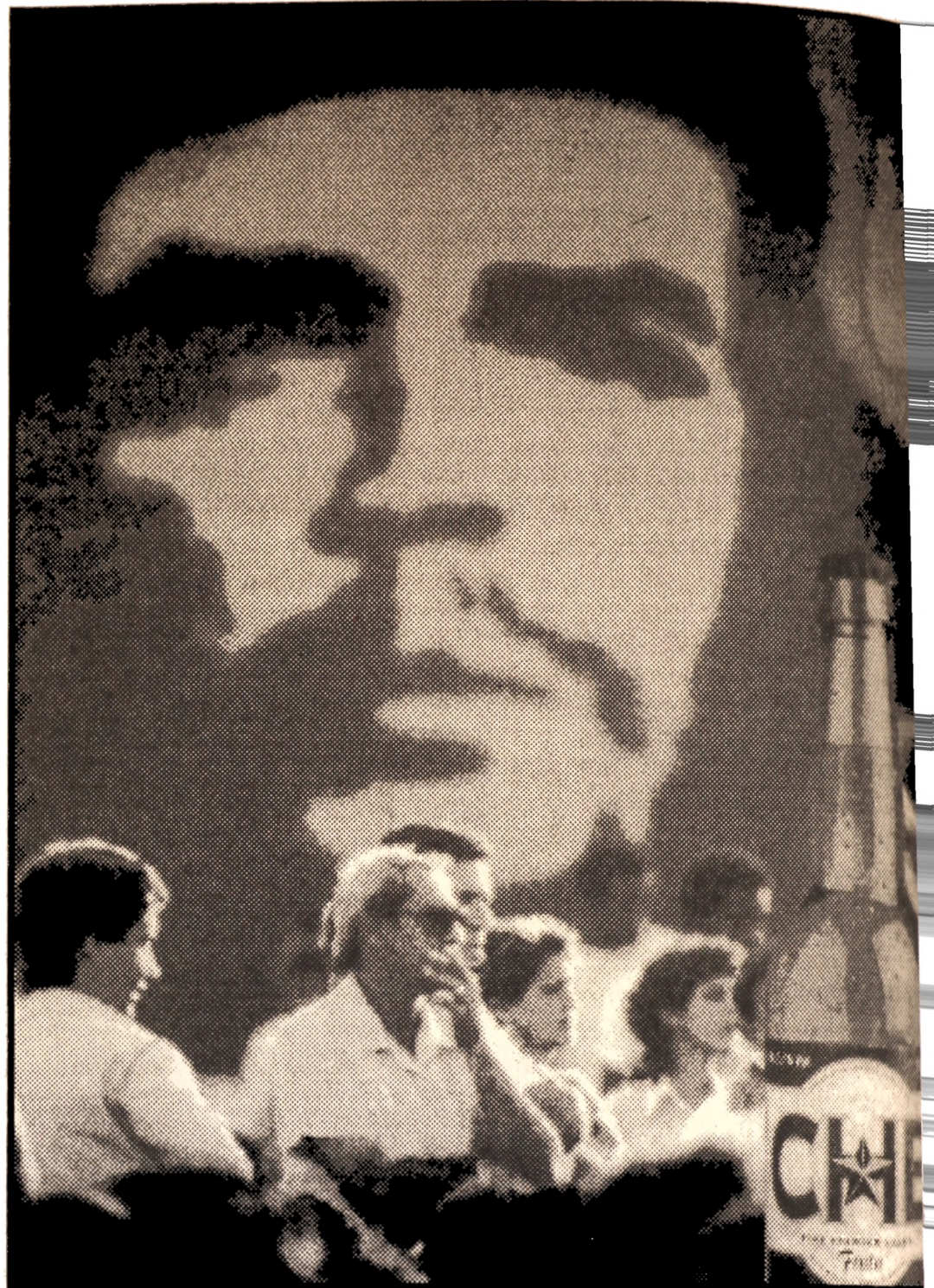
ΑΡΧΙΖΕΙ ΤΟ ΣΙΡΙΑΛ...

Οι Ιταλοί πήραν κίολας θέση μπροστά στην τηλεόραση. Η RAI3 θα μεταδίδει καθημερινά την πολυκροτη δίκη του πρώην ιταλού πρωθυπουργού **Τζούλιο Αντρεότι**, που κατηγορείται για διασυνδέσεις με την Κόζα Νόστρα. Το Παλέρμο έχει κατακλυστεί από χιλιάδες δημοσιογράφους από όλο τον κόσμο, που θα καταγράψουν τις λεπτομέρειες από «τη δίκη του αιώνα», όπως χαρακτηρίζεται στην Ιταλία. Το «σίριαλ» αναμένεται να πιάσει μεγάλες ακροαματικότητες, αφού θα παρελάσουν σε αυτό αστέρες πρώτου μεγέθους.

Ανάμεσα στους 116 μάρτυρες υπεράσπισης συγκαταλέγονται ο πρώην πρόεδρος της ιταλικής δημοκρατίας **Κοσίγκα**, ο πρώην γ.γ. του ΟΗΕ **Περέζ Ντε Γκουέγιαρ**, ο πρώην ΥΠΕΞ της Γερμανίας, **Γκένσερ**, αμερικανοί πρεσβευτές στη Ρώμη και πολλοί άλλοι.

ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΠΑΝΕ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ

Σχεδόν 100 χώρες αποφάσισαν στις 22 του μήνα στη Γενεύη, ύστερα από μαραθώνιες διαβουλεύσεις και συνεχείς ενστάσεις, να απαγορευτεί, το αργότερο μέχρι την 1.1.'98, η εξαγωγή τοξικών αποβλήτων των βιομηχανικών κρατών στις αναπτυσσόμενες χώρες του Νότου. Οι διατάξεις που υιοθετήθηκαν προβλέπουν την επεξεργασία των τοξικών

αποβλήτων με τη μέθοδο της ανακύκλωσης. Οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Αυστραλία έκαναν βέβαιο ότι μπορούσαν για να περάσουν τροπολογίες-«παράθυρα» και δεν είναι βέβαιο ότι δεν θα καταφέρουν στο τέλος να φέρουν την πρόσφατη συμφωνία στα μέτρα τους.

ΝΑΡΚΕΣ ΠΑΝΤΟΥ...

Όποια και αν είναι τα αποτελέσματα της Διάσκεψης που γίνεται υπό την αιγίδα του ΟΗΕ στην Καμπότζη με θέμα τον περιορισμό των συμβατικών όπλων και την αντιμετώπι-

ση του προβλήματος με τις θαμμένες νάρκες, το βέβαιο είναι ότι κάθε εβδομάδα 400 άτομα, κυρίως παιδιά, σκοτώνονται ή ακρωτηριάζονται από ξεχασμένες νάρκες. Ό,τι και αν αποφασιστεί στη Διάσκεψη, όποια μέτρα και να πάρουν οι κυβερνήσεις, υπολογίζεται ότι υπάρχουν θαμμένες 110 εκατ. νάρκες σε 64 χώρες - ανάμεσά τους η Καμπότζη, η Αγκόλα, η Μοζαμβίκη και η πρώην Γιουγκοσλαβία. Οι εμφύλιοι πόλεμοι, ακόμη κι εκεί που τελειώνουν, συνεχίζουν να αιμορραγούν για πολλά χρόνια ακόμη.

Η νέα επανάσταση
στη Κούβα έή
καπιταλισμ
Έπεσα α
δεκαετίες η κώ
εγκαταλείν
την απομόνω
της, διαλύ
τη σοβιετικ
τύπου οικονομ
ii
και ανοίγ
-επιφυλακτικ
τις πύλες π
στους ξένους
επενδυτές. Δείγ
η νέα μπύρ
lager «Τσε».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Διαμαντής Αξιώτης
ΞΟΒΕΡΓΑ ΜΕ ΜΕΛΙ
(Διηγήματα)

Νάνος Βαλαωρίτης
Π' ΤΑ ΚΟΚΚΑΛΑ ΒΓΑΛΜΕΝΗ
(Μυθιστόρημα)

Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ
ΕΓΓΥΗΜΕΝΗ
(Διηγήματα)

Νίκος Βασιλειάδης
ΑΓΑΘΟΣ
(Μυθιστόρημα)

ΑΓΗΜΑ ΤΙΜΩΝ
(Νουβέλα)

Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ
(Διήγημα)

Νίκος Δήμου
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΔΑ ΣΤΗΝ
ΣΥΡΟΥ
(Μυθιστόρημα)

ΤΟΛΜΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
(Διηγήματα)

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
(Πεζά κείμενα)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΚΑΥΣΩΝΑ
(Πεζά κείμενα)

ΜΙΚΡΑ ΒΗΜΑΤΑ
(Χρονογραφήματα)

Λένα Διβάνη
ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΜΙΛΑΣ ΓΙΑ ΜΕΝΑ;
(Διηγήματα)

Κατερίνα Ζαρόκωστα
ΤΟΜΕΚ
(Διηγήματα)

Τόλης Καζαντζής
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ
(Διηγήματα)

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ
(Διηγήματα)

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ
(Διηγήματα)

Η ΠΑΡΕΛΑΣΗ - ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ
(Διηγήματα)

Γιώργος Καρυπίδης
ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗΣ ΚΑΤΑΔΥΣΕΩΝ
(Διηγήματα)

Νατάσα Κεσμέτη
ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΡΟΛΟΪ
(Διηγήματα)

Λουκάς Κούσουλας
ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΜΑΤΙΑ
(Πεζογραφήματα)

Ηλίας Κουτσούκος
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ ΝΙΚΟΥΣΑΝ ΟΙ
ΚΟΚΚΙΝΟΙ
(Διηγήματα)

Νίκος Λαδάς
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
(Ημερολόγιο)

Έλσα Λιαροπούλου
ΟΙ ΑΛΛΕΣ
(Διηγήματα)

Θωμάς Μανόπουλος
Η ΠΑΟΛΑ ΤΟΥ ΡΙΟ
(Διηγήματα)

ΤΟ ΚΑΡΑΜΟΣΑΛΙ
(Μυθιστόρημα)

Μανώλης Ξεζάκης
ΠΟΥ ΚΟΥΚΟΣ; ΠΟΥ ΑΝΕΜΟΣ;
(Μυθιστόρημα)

Βασιλική Παπαγιάννη
ΚΥΡΑΝΩ
(Μυθιστόρημα)

Η. Χ. Παπαδημητρακόπουλος
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ ΜΕ
ΧΛΩΡΟΦΥΛΛΗ
(Διηγήματα)

ΘΕΡΜΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΛΟΥΤΡΑ
(Διηγήματα)

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣ
(Διηγήματα)

ΡΟΖΑΜΟΥΝΔΗ
(Διηγήματα)

Όμηρος Πέλλας
ΣΤΑΛΑΓΚ ΝΙΣ
(Μυθιστόρημα)

Δημήτρης Πετσετίδης
ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
(Διηγήματα)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ
(Διηγήματα)

Γιάννης Σκαρίμπας
ΜΑΡΙΑΜΠΑΣ
(Μυθιστόρημα)

ΤΟ ΣΟΛΟ ΤΟΥ ΦΙΓΚΑΡΩ
(Μυθιστόρημα)

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ
(Μυθιστόρημα)

ΤΟ ΒΑΤΕΡΛΩ ΔΥΟ ΓΕΛΟΙΩΝ
(Μυθιστόρημα)

ΚΑ'Υ·ΜΟΙ ΣΤΟ ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ
(Διηγήματα)

Η ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΗ
ΤΩΝ ΤΑΚΟΥΝΙΩΝ
(Μυθιστόρημα)

Έρση Σωτηροπούλου
ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ
ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ
(Νουβέλα)

Βασίλης Τσιαμπούσης
Η ΒΕΣΠΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
(Διηγήματα)

Κοσμάς Χαρπαντίδης
ΟΙ ΕΞΟΧΕΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ
(Διηγήματα)

Χρήστος Χαρτοματσίδης
ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΤΙΡΙΟ
(Διηγήματα)

Νίκος Χουλιαράς
ΖΩΗ, ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ
(Μυθιστόρημα)

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ
(Μυθιστόρημα)

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ
(Διηγήματα)

ΜΠΑΚΑΚΟΚ
(Διηγήματα)

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥ
ΧΕΙΜΩΝΑ
(Διηγήματα)

Η ΜΕΣΑ ΒΡΟΧΗ
(Διηγήματα)

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ΜΟΥ
(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

ΤΑ

ΣΤΟ ΓΚΡΙΑ

του Θοδωρή Αντωνόπουλου

Το χάμπουργκερ-ιδέα, ο πολυεθνικός γίγαντας-σήμα κατατεθέν του σύγχρονου τρόπου διατροφής, κινδυνεύει να τσουρουφλιστεί στην ίδια του τη σχάρα! Η μήνυση της McDonald's Corporation ενάντια σε δύο «πράσινους» ακτιβιστές στη Βρετανία, για συκοφαντική δυσφήμιση, οδήγησε σε μια πολύκροτη δίκη, που όμως εξελίσσεται σ' εμπόμερανγκ για μια επιχείρηση, η οποία ξοδεύει πακτωλούς χρημάτων για να επιδείξει το «ανθρώπινο» πρόσωπο της, αλλά δεν ανέχεται οποιαδήποτε κριτική πάνω στη λειτουργία και τις δραστηριότητές της.

Ladies & Gentlemen, welcome to the best free entertainment in London!

Ανέκαθεν οι ισχυροί αυτού του κόσμου απεχθάνονταν την κριτική. Ορισμένοι απ' αυτούς προτιμούν να κάνουν την... πάπια, άλλοι δεν σηκώνουν κουβέντα. Ο Mr Big Mac ανήκει στους δεύτερους. Έτσι, λοιπόν, αποφάσισε να μηνύσει δυο άνεργους και άσημους «πράσινους» ακτιβιστές για «συκοφαντική δυσφήμιση». Αιτία, η συμβολή τους στην κυκλοφορία ενός φυλλαδίου που ασκεί κριτική στην επιχείρηση τόσο για τη διατροφή που εμπορεύεται

όσο και για τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της στο περιβάλλον, καθώς και για το δυσμενές εργασιακό της καθεστώς.

Έτσι, το «κατηγορώ» ενάντια στον «μαζικό πολιτιστικό ιμπεριαλισμό» της επιχείρησης έφτασε ως το βρετανικό Ανώτερο Δικαστήριο και έχει ήδη περάσει στην ιστορία ως η «McLibel Case», όπου Mac το πρόθεμα της επωνυμίας της εταιρείας, Libel η συκοφαντία, ο λίβελλος και Case η υπόθεση. Μια υπόθεση στην οποία, ούτε λίγο ούτε πολύ, εμπλέκονται

η ποιότητα της fast food διατροφής, η ρύση του περιβάλλοντος, η εξαθλίωση του κόσμου και η καταστροφή των δασών, τη βρετανική δικαιοσύνη, την πώλη των των, τα «διαπλεκόμενα συμφέροντα» πολιτικής και πολυεθνικών, την γκριζα διαφήμιση και τα δικαιώματα των ζώων.

Η δίκη –που αναμένεται να είναι από τις γαλύτερες στο είδος της στα βρετανικά δικαστικά χρονικά– άρχισε στις 28 Ιουνίου και θα τελειώσει κάπου μέσα στο 1996. Κ

ΟΙ «ΕΠΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΕΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ» ΤΟΥ Mr BIG MAC

Το επίμαχο φυλλάδιο της οργάνωσης London Greenpeace καταγγέλλει την McDonald's Corporation για:

- Σημαντική συμβολή στην αποψίλωση των τροπικών δασών στη Νότιο Αμερική με τη μετατροπή των εδαφών αυτών σε βοσκότοπους.
- Υφαρπαγή της γης των φτωχών αγροτών του Τρίτου Κόσμου για τον ενοσταβλισμό των ζώων της και την παραγωγή ζωοτροφών. Για την παραγωγή 21 εκατ. τόνων ζωικών προϊόντων σπαταλιούνται 145 εκατ. τόνοι δημητριακών, ποσότητες που στερούνται οι ντόπιοι πληθυσμοί για να ενθαρρυνθεί η κατανάλωση κρέατος στις χώρες της Δύσης.
- Σταδιακή καταστροφή της υγείας των καταναλωτών –οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τα μεσαία και τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα– με την πώληση προς αυτούς τροφών πλούσιων σε λίπη, αλάτι, ζάχαρη και συντηρητικά, αλλά φτωχών σε βιταμίνες και θρεπτικά συστατικά (κοινώς junkfood).
- Προσηλυτισμό των νεαρών ηλικιών (No 1 target group της εταιρείας είναι παιδάκια 2-8 ετών) σ' έναν ανθυγειινό τρόπο διατροφής με πάρτι, «δωράκια» και καλά σχεδιασμένες διαφημιστικές καμπάνιες.
- Εκμετάλλευση των ιδίων των εργαζομένων στα εστιατόριά της, οι

Trial - Background

The High Court libel trial brought by the \$24 billion a year McDonald's Corporation against two unwaged London Greenpeace Supporters began in June 1994 and is now expected to last until late 1995. It looks certain to become one of the longest libel trials ever.

The Two Sides:

The McDonald's Hamburger Corporation is the largest food retail outlet in the world, with annual sales of over \$24 Billion. But behind the slick advertising and glossy image is the reality - profiteering from exploitation of people, animals and the environment and the creation of a junk culture.

οποίοι στην πλειονότητά τους είναι κάτω των 20 ετών. Οι χαμηλοί μισθοί, η παρακράτηση των υπερωριών και η ουσιαστική απαγόρευση του συνδικαλισμού τους είναι πρακτικές που έχουν φέρει αντιμέτωπη την εταιρεία με πολλές εργατικές ενώσεις.

- Μαζικές, άγριες και αναίτιες δολοφονίες ζώων που προορίζονται γι' αυτή την τροφή, και
- Συμβολή στον αφανισμό των δασών και την περιβαλλοντική ρύπανση με τις χιλιάδες τόνους περιττών συσκευασιών μιας χρήσης που διαδέτεται η εταιρεία σε ετήσια βάση. Το υλικό που χρησιμοποιείται γι' αυτές έχει απαγορευτεί σε πολλές χώρες ως αντιπεριβαλλοντικό.
- Η διεύθυνση της McLibel Support Campaign στο Internet <http://anthferst.san.ed.ac.uk/McLibelUpdate1.html>.

μενοι βρίσκονται ο **David Morris** και η **Steel**, 41 και 29 ετών αντίστοιχα, άν-
ι με πολλά χρόνια συμμετοχής σε κοι-
ι κινήματα. Κύριος στόχος τους την τε-
α δεκαετία είναι τα άπλυτα των
pald's. Οι δύο τους είχαν βοηθήσει στη
ή της αντιMac προσούρας της οργά-
London Greenpeace (καμιά σχέση με
στή Greenpeace) στα τέλη του 1989.

Μετά, όμως, με άλλους τρεις συντρό-
ους, που υπό την απειλή της μήνυσης
ήσαν να συμβιβαστούν με την επιχεί-
ο Morris και η Steel είχαν τα κότσια να
υν στα άκρα με μόνο όπλο τους την πε-
η ότι το δίκιο είναι με το μέρος τους. Η
ια είναι ότι χρειάζονταν λίγη «προπό-
μια και σίγουρα δεν ήταν οι ιδανικοί
ίας τύποι»...

ημη πολιτική της εταιρείας είναι να πα-
ίζει την υπόθεση σαν μεμονωμένο γε-
υποβαθμίζοντας τη σημασία της. «Υπο-
υμε πολύ σοβαρά την κοινή γνώμη, αλ-
αγματικά δεν καταλαβαίνουμε το λόγο
των καταγγελιών. Ρωτήστε καλύτερα
ατασκευαστές τους», δηλώνει διπλωμα-
ο **Mike Love**, υπεύθυνος επικοινωνίας
cDonald's Corporation και τέως «δεξί
της -βρε, βρε!- Μάργκαρετ Θάτσερ!
και ο **Bernard Inghram**, πρώην

ματέας του γραφείου Τύπου
λαι ποτέ «σιδηράς κυρίας»,
σήμερα υψηλό Macστέλε-
ς σημειωθεί ότι τα κεντρι-
ραφεία της επιχείρησης
ονται στο λονδρέζικο
πιο **Finshley**, εκλογική
έρεια της **Maggie**, που
ως και έλαμψε διά της
σίας της στα εγκαίνια.
έπει να ειπωθεί πως δεν
με καμιά προσωπική αντι-
με τα McDonald's. Τους
ετωπίζουμε όπως κάθε άλ-
επιχείρηση που ευθύνεται για
υποβάθμιση της ζωής στον
ήτη. Είναι καιρός η κοινωνία

των πολιτών ν' αναλάβει
δράση κατά παρόμοιων
πρακτικών», απαντούν
οι δύο ακτιβιστές, που
σύμφωνα με τον βρε-
τανικό νόμο περί συ-
κοφαντικής δυσφήμι-
σης δεν δικαιούνται
διορισμένο συνήγορο.
Μη διαθέτοντας χρή-
ματα για δικηγόρο, στη-
ρίζουν την υπεράσπισή
τους βασικά στη λεπτομερή
έκθεση 30.000 σελίδων με
στοιχεία που θεωρούν ότι αποδει-
κνύουν την περιφρόνηση της πολυεθνι-
κής του χάμπουργκερ απέναντι στους ανθρώ-
πους, τα ζώα και το περιβάλλον. Θα την κά-
ψουν στιςσχάρες της;

Για την ώρα, ο δικαστής ακούει τις μαρτυ-
ρίες διευθυντών και άλλων υψηλόβαθμων
στελεχών της επιχείρησης. Στη συνέχεια θα
δεχθεί τους μάρτυρες υπεράσπισης της επι-
χείρησης. Αυτοί είναι πρώην εργαζόμενοι
στα McDonald's, επιστήμονες, συνδικαλιστές
και ακτιβιστές από διάφορες χώρες. Ανάμε-
σά τους βρίσκονται δύο γάλλοι συνδικαλι-
στές, οι οποίοι θα καταθέσουν σχετικά με τη

σύλληψη από την αστυ-
νομία πέντε διευθυντι-
κών στελεχών που
αποπειράθηκαν να
«στήσουν» τις
εκλογές του συνδι-
κάτου των εργαζο-
μένων στα
McDonald's της
Λιόν τον Ιούλιο του
1994. Επίσης, ο γενι-
κός αντιεισαγγελέας
του Τέξας, που το 1987
είχε απειλήσει με ποινική

δίωξη την επιχείρηση επειδή

«διαφήμιζε ψευδώς τα προϊόντα της

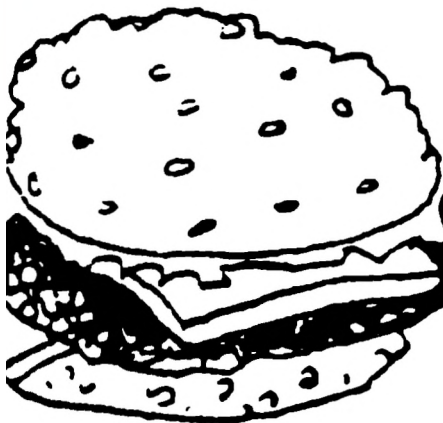
σαν θρεπτικά».

Το ζευγάρι δεν διαθέτει ούτε δικηγόρους
ούτε χρήματα, έχει καταφέρει όμως να κερδί-
σει την υποστήριξη ενός διαρκώς αυξανόμε-
νου διεθνούς ρεύματος συμπαράστασης.
Πλήθος κόσμου συγκεντρώνεται καθημερινά
μέσα κι έξω από το δικαστήριο για να παρα-
κολουθήσει τη «μάχη του μπιφτεκιού», για
την οποία γράφτηκε ότι αποτελεί «την καλύ-
τερη δωρεάν ψυχαγωγία στο Λονδίνο»!

«Το ενδιαφέρον για την υπόθεση είναι πολύ-
πλευρο και η ανταπόκριση φανταστική.
Έχουμε υποστήριξη από συνδικαλιστές, πολι-
τικούς ακτιβιστές, περιβαλλοντιστές, υποστη-
ρικτές των δικαιωμάτων των ζώων, ακόμα κι
από απλούς ανθρώπους που υποψιάζονται
ότι κάτι τρέχει», λέει ο **Dan Mills**, από τους
υπεύθυνους της καμπάνιας υποστήριξης των
δύο κατηγορούμενων.

Η επιχείρηση, βέβαια, διαθέτει και δικηγό-
ρους και χρήματα σε αφθονία. Ο άνθρωπος
της στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ο γνω-
στός μεγαλοδικηγόρος **Richard Rampton**,
του οποίου η καθημερινή αμοιβή υπολογίζε-
ται γύρω στις 2.000 λίρες Αγγλίας. Ο Βρετα-
νός δικηγόρος πέτυχε την ακρόαση της υπό-
θεσης από έναν και μόνο δικαστή, δίχως την
παρουσία ενόρκων, με την αιτιολογία ότι το
πληροφοριακό υλικό και τα επιστημονικά
στοιχεία της υπόθεσης είναι... «πολύ πολύ-
πλοκα» για ένα σύνηθες δικαστήριο. (Το βρε-
τανικό παράδοξο είναι ότι οι υποθέσεις περί
«συκοφαντικής δυσφήμισης» μπορούν πράγ-
ματι να δικάζονται χωρίς ενόρκους, παρότι
αυτοί υποτίθεται ότι αντιπροσωπεύουν την
κοινή γνώμη.)

Επίσης, προσπαθεί με διάφορες μεθοδεύ-
σεις να στερεί από τους κατηγορούμενους
και τον Τύπο την άμεση πρόσβαση στα πρα-
κτικά της δίκης, ώστε αυτά να μην μπορούν να
χρησιμοποιούνται εναντίον της επιχείρησης.
Τα πρακτικά στη Βρετανία συνήθως κρατού-
νται από ειδικευμένες εταιρείες, με το αζη-
μίωτο φυσικά. Η McDonald's είχε συμφωνή-

Η ΑΝΟΔΟΣ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ (;) ΤΟΥ ΔΙΑΣΗΜΟΤΕΡΟΥ ΧΑΜΠΟΥΡΓΚΕΡ

Σαράντα χρόνια πριν, ένας πρώην πλασιέ μπλέντερ ονόματι **Ray Kroc** άνοιξε ένα **McDonald's** στο Σικάγο (όπου σήμερα το ομώνυμο... μουσείο), με την άδεια των **Richard και Maurice McDonald**, ιδρυτών του πρώτου *hamburger drive-in*, εκείνου με τις διάσημες, αργότερα, χρυσαφί ασίδες σε σχήμα στρογγυλεμένου «**M**» το 1937 στην Αρκαδία (!) της Καλιφόρνια.

Ο Kroc ψυχανεμίστηκε ότι τα φαστφουντάδικα είχανε λαμπρό επιχειρηματικό μέλλον σε έναν κόσμο που βιαζόταν όλο και περισσότερο. Σκέφτηκε ότι θα μπορούσαν να γίνουν μια μεγάλη, φτηνή, δημοφιλής και αποδοτική επιχείρηση και το 'βαλε μπρος... Κάπως έτσι, εντελώς *American way* δηλαδή, γεννήθηκε ο πολυεθνικός κολοσσός που ακούει στο όνομα **McDonald's Corporation**.

Μια τεράστια επιχείρηση -η μεγαλύτερη στο είδος της και από τις δέκα πρώτες στον κόσμο- που σήμερα διαδέτει κάπου 14.000 υποκαταστήματα σε εβδομήντα χώρες, καθώς και το δικό της *Hamburger University*, που εξασφαλίζει πτυχία σπουδών χαμπουργκερολογίας (ναι, έτσι ακριβώς). Μια επιχείρηση που έχει ξεφύγει προ πολλού από τα «αδώα» πλαίσια μιας αλυσίδας εστιατορίων και έχει μετατραπεί σε φορέα μιας ολοκληρωτικής ιδεολογίας περί διατροφής με παγκόσμιες βλέψεις, που προωθεί τη μονοκαλλιέργεια ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής «αγκαλιά» με το γνωστό αναψυκτικό που... πάει με όλα.

Η διαφήμιση στηρίζεται στο τετράπτυχο ποιότητα, καθαριότητα, φτηνία, ταχεία εξυπηρέτηση. Το marketing έχει κύριο στόχο τις νεαρές ηλικίες. Πόσο νεαρές; Όσο χρειάζεται για να μην είναι σε θέση να κρίνουν. Το No 1 target group της εταιρείας αποτελούν παιδιά 2-8 ετών (!!!). Μια ολόκληρη σειρά διαφημιστικά φυλλάδια απευθύνονται σ' αυτά -σε πρώτο πρόσωπο, παρακαλώ-, ενώ παράλληλα έχει στηθεί ένας ολόκληρος μυθολογικός κόσμος (η «**McDonaldland**») με «ήρωες-μασκότ» που αντιπροσωπεύουν τα διάφορα μενού. Μ' άλλα λόγια, η «παραμύδα» πέφτει σύννεφο...

Ακολουθώντας τη σύγχρονη τακτική των περισσότερων πολυεθνικών, η **McDonald's Corporation** προπαγανδίζει με κάθε τρόπο πόσο «ηράσινη» και φιλική είναι προς τους ανθρώπους και το περιβάλλον. Για το σκοπό αυτό ξοδεύει το διόλου ευκαταφρόνητο ποσό των 1.4 δισ. αγγλικών λιρών -6% των εσόδων της- σε ετήσια βάση. Χρηματοδοτεί, λοιπόν, μεγάλες διαφημιστικές καμπάνιες για ανώδυνο οικολογικό λίφτινγκ στον *Mr Big Mac*. Υποστηρίζει πρωτοβουλίες ανακύκλωσης και αναγνωρίζοντας τον καταστρεπτικό ρόλο των χλωροφθορανθράκων (CFC) στην ατμόσφαιρα, αλλάζει τον τρόπο συσκευασίας των προϊόντων της.

Η εταιρεία, όμως, επιδεικνύει και κοινωνικό έργο: προγράμματα για σχολεία σε διεθνή κλίμακα προσφέρουν στους καλύτερους μαθητές δωρεάν γεύματα για βραβεία και ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός *Ronald McDonald Houses* φροντίζει για τα παιδιά με καρκίνο που χρειάζεται να νοσηλευτούν μακριά από το σπίτι τους.

Η ειρωνεία είναι ότι ήδη από τις πρώτες μέρες της δίκης των Morris και Steel, ένας από τους ίδιους τους υπεύθυνους της εταιρείας παραδέχτηκε ότι η διατροφή με τα προϊόντα τύπου **McDonald's**... «είναι πιθανό να σχετίζεται με μια σειρά εκφυλιστικών ασθενειών όπως ο καρκίνος και οι καρδιοπάθειες». Να σε κάψω, Γιάννη μ', να σ' αλείψω λάδι, που λέει ο λαός.

Το θέμα της διατροφικής αξίας των παρασκευασμάτων της είναι ζωτικής σημασίας για την εταιρεία, που τα τελευταία χρόνια ξοδεύει πάρα πολλά χρήματα, προκειμένου να παρουσιάσει τα προϊόντα της σαν θρεπτικά αριστουργήματα. Ύστερα από την παραπάνω παραδοχή, οι *Macεγκέφαλοι* προέβησαν σε μια πρωτοφανή ενέργεια, με την ανοχή του δικαστή: άλλαξαν εκ των υστέρων (!) ένα σκέλος της μηνυτήριας αναφοράς, ώστε δεν εγκαλεί πια την καταγγελία του φυλλαδίου περί καρκινογόνων *Mac* προϊόντων σαν πιθανότητα, όπως διατυπωνόταν, αλλά σαν βεβαιότητα, με αφορμή το λογότυπο «**Mc Cancer**» που τη συνόδευε...

Δεν μπορείς ν' απαγορεύσεις σε μια επιχείρηση να πουλάει *junkfood*, μπορείς όμως ν' αξιώσεις να μην υποτιμά τη νοημοσύνη σου. Εφόσον αποδειχτεί επίσημα πια πως τα προϊόντα τύπου **McDonald's**... βλάπτουν σοβαρά την υγεία, η αντίστροφη μέτρηση για τη **McDonald's Corporation** θα έχει αρχίσει και... αλήθεια, μπορείς να φανταστείς ένα μέλλον που τα **McDonald's** -και όχι μόνο, αφού πολλές από τις καταγγελίες αφορούν το σύνολο των επιχειρήσεων *junkfood*- θα είναι πράγματι μουσειακό είδος;

σει με την καλύτερη και είχε υποσχεθεί δωρεάν διάθεσή τους στους κατηγορούμενους, αλλά μόλις είδε τα «σκούρα» απ' αυτούς να υπογράφουν ότι δεν πρόζα να χρησιμοποιήσουν το υλικό εκτός δικαστηρίου. Το ζευγάρι αρνήθηκε και τώρα ο μόνος τρόπος να τα προμηθεύεται έγκαιρα είναι να αγοράζει από τους μηνυτές του. Αυτό κοστίζει περίπου 35.000 λίρες (!) για το λοιπό της δίκης, χρήματα που προσπαθεί συγκεντρώσει η **McLibel Support Campaign**.

Κατά συνέπεια, ο Morris και η Steel, δεν έχουν καμιά προηγούμενη δικαστική εμπειρία, παρίστανται στο δικαστήριο για νομική συμπαράσταση, χωρίς τη δυνατότητα έγκαιρης ενημέρωσης επί των πρακτικών αντιμέτωποι ταυτόχρονα μ' ένα δικαστικό σπινάκι που ευνοεί απροκάλυπτα τους κυριότερους «παίχτες», πρέπει ν' αποδείξουν ότι οι κατηγορίες που διατυπώνονται στο φυλλάδιο **London Greenpeace** αληθεύουν.

«Ουσιαστικά, κατηγορούμενη στην υπόθεση αυτή είναι η επιχείρηση. Αυτή είναι που κερδίζει ν' απολογηθεί και όχι εμείς. Η συνιστάμενη τακτική των μεγαλοεπιχειρηματιών στις ριπτώσεις που ασκείται κριτική εναντίον τους είναι ν' αποφεύγουν να δίνουν συγκεκριμένες απαντήσεις, ώστε να διατηρούν την ευελιξία τους. Αλλά ο δικαστής ζητά ακριβείς απαντήσεις απέναντι στις καταγγελίες, οι οποίες εφόσον δεν δοθούν, θα βλάψουν σοβαρά τη φήμη της εταιρείας», λέει το ζευγάρι.

Πολλοί βρίσκουν ακατανόητη την επιμονή των ιθυνόντων των **McDonald's** να φέρουν στο δικαστήριο μια τόσο πολύπλοκη και γιγαντιαία υπόθεση, αφού μακροπρόθεσμα οι αρνητικές συνέπειες θα έχει για την εταιρεία, έστω κι αν οι μισές μόνο από τις καταγγελίες στέκουν. Υπερβολική αισιοδοξία; Την έκβαση; Αλαζονεία; «Το γεγονός ότι παθαίνουν με τόσο αυταρχικό τρόπο να ληφθούν κρίνουν την κριτική που τους γίνεται, σημαίνει πολύ απλά ότι αυτή η κριτική θα γίνει εντονότερη», παρατηρεί ο Dan Mills.

Πραγματικά, η επιχείρηση δεν σηκώνει για στο σπαθί της ή μάλλον στο... μπιφτέκι της. Η «**McLibel Case**» δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου. Ο *Mr Big Mac* έχει μηνύσει τη σκωτσέζικη ΓΣΕΕ για δηλώσεις της κατά του εργασιακού καθεστώτος της επιχείρησης και έχει απειλήσει με παρόμοιες μηνύσεις διάφορα έντυπα (μεταξύ των οποίων *Guardian*) και οργανώσεις που του αντιτίθενται, τόσο στη Βρετανία όσο και αλλού. Σημαντική Αυστρία έχει μηνύσει υποστηρικτές των δικαιωμάτων των ζώων, ενώ στις ΗΠΑ -όπου παρόμοιες μηνύσεις δεν μπορούν να γίνουν

Θ.Α.

τίθετες στο συνταγματικό δικαίωμα της ερίας του λόγου- έχει ανακαλύψει αλ- τοιθέμενες απειλές κατά της παντοδυ- ς του: πέρσι στο Σαν Φρανσίσκο υπο- σε ένα μικρό καφέ, γνωστό εδώ και δε- ά χρόνια με την επωνυμία McCoffee, ν' ςει την ονομασία του, που απλώς προερ- από το επώνυμο της ιδιοκτήτριας. Η eth Mc Caughey δεν είχε βέβαια τα μέ- αντιμετωπίσει δικαστικά τον πολυεθνι- λοσσό.

ή τακτική αυτή το μόνο που πετυχαίνει να δυναμώνει το αντιMac μέτωπο. Οι ώσεις διαμαρτυρίας είναι συνηθισμέ- ις ΗΠΑ, τη Βρετανία -όπου σχεδόν κά- ινούριο υποκατάστημα που ανοίγει λεί αντιδράσεις- τον Καναδά, το Μεξι- ν Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία και τις σότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Τα onald's έχουν μετονομαστεί σε Donald's, McGarbage, McRubbish, ncer, McBullshit και... συμπληρώνεις βούληση

ιαμαρτυρίες ποικίλλουν: αλλού διαδη- ν έξω από τα McFood ντυμένοι... αγε- , αλλού χύνουν κόκκινη μπογιά στην εί- των μαγαζιών ακριβώς πάνω στις ώρες ς, αλλού πάλι είναι πιο... βάρβαροι, στην Κοπεγχάγη, όπου πέρσι 400 «γνω- ιγνωστοί» έκαψαν με μολότοφ το κε- ό Mac της πόλης. Οι εκδηλώσεις κορυ- νται κάθε 16 Οκτωβρίου, παγκόσμια ε δράσης κατά των McDonald's. (Όσο ην Ελλάδα, η λειτουργία των πρώτων onald's συνεχίζεται μέχρι στιγμής φυ- γικότατα. Οι πληροφορίες ότι τρομο- κή οργάνωση ονόματι Sounlaki ation Front πρόκειται σύντομα ν' ανα- δράση εναντίον τους, ελέγχονται ως ην κακοήθεις!).

όσο, ποτέ άλλοτε ίχε δοθεί τέτοια ιότητα σ' αυτές κδηλώσεις όπως με την αφορμή «McLibel Case». δικαστικού μαρα- υ, που βρίσκεται ου στη μέση της ομής του. Μέχρι ής, μόνο τα στοι- για την ποιότητα ατροφής, τη δια- η των απορριμ-

ν και των διαφημιστικών πρακτικών της είας έχουν παρουσιαστεί. Τα στοιχεία ο εργασιακό καθεστώς της επιχείρησης

και τις περιβαλλοντικές καταστροφές θα προσκομίσουν το φθινόπωρο.

Η ετυμηγορία αναμένεται να εκδοθεί μετά το πρώτο εξάμηνο του 1996. Αν η απόφαση είναι καταδικαστική για τους δύο ακτιβιστές, η εταιρεία, που μεγάλωψυχη ούσα δεν απαι- τεί την καταβολή αποζημίωσης και δικαστι- κών εξόδων, βγαίνει λάδι με δικαστική «βού- λα».

Αν αθωωθούν, πράγμα που σημαίνει ότι οι καταγγελίες αλη- θεύουν, τότε η δημόσια εικόνα του Mr Big Mac τσαλακώνεται ανεπα- νόρθωτα.

Αλλά παρά την εξα- ντλητική ακροαματική διαδικασία, το ζευγάρι αισιοδοξεί: «Η διαφο- ρά δυναμικότητας με τους κατηγορούς μας είναι χαώδης και οι πρακτικές δυσκολίες

της δίκης τεράστιες. Δεν θ' αντέχαμε ούτε ένα πεντάλεπτο στη δικαστική αίθουσα, αν δεν πι- στεύαμε ακράδαντα ότι η αλήθεια είναι με το

μέρος μας. Και την αλήθεια αξίζει πάντοτε να την υπερασπιστείς», ήταν οι τελευταίες δηλώ- σεις τους στον Τύπο.

Ο David Morris και η Helen Steel αποφάσι- σαν να προκαλέσουν ανοικτά μια από τις με- γαλύτερες πολυεθνικές του καιρού μας, με μόνο κίνητρο την πίστη τους στις ιδέες τους. Σε μια εποχή που, ουσιαστικά, αυτοί οι οικο- νομικοί κολοσσοί κυβερνούν τον πλανήτη, το ζήτημα δεν είναι αν τελικά η McDonald's Corporation είναι «καλή» ή «κακή». Είναι κατά πόσο η οποιαδήποτε εταιρεία μπορεί να δρα ασύδοτα σε μια κοινωνία που, κατά τα άλλα, κομπάζει για τους δημοκρατικούς της θεσμούς και το σεβασμό της στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι δύο σύγχρονοι «Ρομπέν των Δασών» αμ- φισβητούν έμπρακτα την αλαζονεία των ισχυ- ρών της εποχής και, ανεξάρτητα από την έκβαση της «μάχης του μπιφτεκιού», αποδει- κνύουν ότι ο απλός πολίτης μπορεί πάντα να βρίσκει τη δύναμη να διεκδικεί και να ζητά το λόγο για ό,τι συμβαίνει γύρω του.

Έστω κι αν μια τέτοια στάση του στοιχίσει τίτλους τιμής σαν αυτόν του ιδανικού «Big Mac τύπου»...

Ο David Morris και η Helen Steel αποφάσι- σαν να προκαλέσουν ανοικτά μια από τις με- γαλύτερες πολυεθνικές του καιρού μας, με μόνο κίνητρο την πίστη τους στις ιδέες τους. Σε μια εποχή που, ουσιαστικά, αυτοί οι οικο- νομικοί κολοσσοί κυβερνούν τον πλανήτη, το ζήτημα δεν είναι αν τελικά η McDonald's Corporation είναι «καλή» ή «κακή». Είναι κατά πόσο η οποιαδήποτε εταιρεία μπορεί να δρα ασύδοτα...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ * 1995 * ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ανθολογία	*	20 + 1 ιστορίες από το διαγωνισμό του Elle
Μίμης Ανδρουλάκης	*	Ο σωσίας και οι δαίμονες του πάθους (Αλλόκοτες ιστορίες)
Αρλέτα	*	Από πού πάνε για την άνοιξη;
Βασίλης Γκουρογιάννης	*	Μήδεια
Δημήτρης Δειλινός	*	Στη γη του έρωτα (Μυθιστόρημα)
Λίλυ Εξαρχοπούλου	*	Σοφίας το ανάγνωσμα (Μυθιστόρημα)
Ζυράννα Ζατέλη	*	Στην ερημιά με χάρι (Διηγήματα)
Βασίλης Καββαθάς	*	Ο ιός του Θεού (Μυθιστόρημα)
Παύλος Κάγιος	*	Και ξαφνικά χιόνισε χρόνια (Μυθιστόρημα)
Γιώργος Κακουλίδης	*	Φαλαμπέλα (Αφήγημα)
Ιωάννα Καρυστιάνη	*	Η κυρία Κατάκη (Διηγήματα)
Νίκος Κάσδαγλης	*	Τα δόντια της μυλόπετρας (Μυθιστόρημα)
Χρήστος Κολύβας	*	Μετανάστες στον άλλο κόσμο (Διηγήματα)
Μαργαρίτα Λυμπεράκη	*	Ο άλλος Αλέξανδρος (Μυθιστόρημα)
Γιώργος Ματζουράνης	*	Ανάμεσα σε δύο κόσμους (Ανθολογία)
Ανδρέας Μήτσου	*	Τα ανίσχυρα ψεύδη του Ορέστη Χαλκιάκου (Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ * 1995 * ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Γιώργος Μιχαηλίδης	*	λάμδα
(Μυθιστόρημα)
Ινώ Μπαλτά	*	Η μητέρα της νύχτας
(Μυθιστόρημα)
Ξενοφών Μπρουντζάκης	*	Γυναικωνίτης
(Μυθιστόρημα)
Λιλίκα Νάκου	*	Μόσχω Τζαβέλλα
(Ιστορικό μυθιστόρημα)
Μάγδα Νικολαΐδου	*	Ο ασημένιος καθρέφτης
(Αφήγημα)
Ντίνος Οικονόμου	*	Το Μαναφούκι
(Μυθιστόρημα)
Λευτέρης Παπαδόπουλος	*	Οι παλιοί συμμαθητές
Δημήτρης Παπαναγιώτου	*	Πέμπτη εποχή
(Μυθιστόρημα)
Νίκος Παπανδρέου	*	Δέκα μύθοι και μια ιστορία
Δημήτρης Ποταμιάνος	*	Χωρικά ύδατα
(Μυθιστόρημα)
Ελένη Σαραντίτη	*	Καρδιά από πέτρα
(Δώδεκα ιστορίες με ταξίμετρο)
Ντίνος Σιώτης	*	Ταις πρεσβείαις
(Νουβέλα)
Άρης Φακίνος	*	Κλεμμένη ζωή
(Μυθιστόρημα)
Ανθίππη Φιαμού	*	Λαμπρά φεγγάρια στον Ποταμό
της Λησμονιάς (Μυθιστόρημα)
Διονύσης Χαριτόπουλος	*	525 τάγμα πεζικού
(Μυθιστόρημα)
Λένος Χρηστίδης	*	Βογορό
(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΔΙΔΑΛΟΥΣ

ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ

Από τον δικηγόρο κ. Ν. Ρίτση, διευθυντή παλιότερα του Δημοκρατικού Τύπου, της επιθεώρησης Πολιτική και των Υστερόγραφων, πήραμε την επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

Η κριτική του κ. Απρόβλεπτου (;) επί των άρρητων-αθέμιτων του κ. Έβερτ προκάλεσε μη απρόβλεπτες αντιδράσεις.

Έτσι, στο τεύχος 586 του Αντί είχαμε δυο (κατα)κριτικές του κειμένου του κ. Απρόβλεπτου, αν και από διαφορετική αφετηρία την καθεμιά.

Ο μεν κ. Σαλπινγκής υπογραμμίζει τα γλωσσικά τρωτά της κριτικής του κ. Α., ενώ ο κ. Χρόνης οργίζεται τόσο πολύ από την ίδια κριτική, ώστε την αποκαλεί παθιασμένη, χυδαία και λιβελλογραφική.

Ο υπογράφων επιθυμεί να διατυπώσει μερικές παρατηρήσεις του. Θα του τις επιτρέψετε;

Τα λήμματα του κ. Σ. από το κείμενο του κ. Α. θα μπορούσε να τα κρίνει κανείς ως αισθητικά αδόκιμα, ποτέ όμως ως λάθη. Επαληθεύοντας, ωστόσο, τον προκλητικό του «τρόμο», ο κ. Σ. δεν απέφυγε το δικό του συντακτικό λάθος. Και αυτό βρίσκεται στη γραμματική πτώση που χρησιμοποίησε. Αν στη θέση της ονομαστικής «ευρισκόμενος» έγραφε τη γενική (της δημοτικότητας του) «ευρισκόμενου», η διατύπωση θα ήταν σωστή. Εξάλλου, το «χαμαίζηλος» δεν είναι και τόσο πρωτόφαντο. Το αναφέρουν, με πλείονες μάλιστα σημασιολογικές εκδοχές, τα λεξικά του Δημητράκου, ο Πάπυρος, ο Ήλιος, ίσως και άλλα.

Οι κρίσεις, όμως, του κ. Χ. είναι κακοπροαίρετες και επομένως αποκρουστικές.

Γράφει ο κ. Χ. για παθιασμένο κείμενο (ποιος του είπε ότι το «πάθος» είναι αποδοκιμαστέο και όχι πρωταρχικό στοιχείο της ζωής;), χυδαίο (πού τη βρήκε τη χυδαιότητα στο κείμενο; – δεν υπάρχει πουθενά!) και λιβελλογραφικό (δεν έχει ακούσει ότι ο λίβελλος ήταν και εξακολουθεί να εί-

ναι μορφή λόγου καθιερωμένη, συχνά αξιόλογη και σε καμιά περίπτωση γενικά κατακριτέα, όταν βεβαίως είναι αποδεδειγμένα αξιόμεμπτο το κρινόμενο;).

Ο κ. Χ., όμως, ποσώς νοιάζεται για την παιδεία ή την απαιδευσία του Μ. Έβερτ. Για άλλους λόγους, προφανώς, στενοχωρείται μέχρι του σημείου να επικρίνει το Αντί για τη δημοσίευση του κειμένου που αναφέρεται στον κ. Έβερτ. Αν αυτή την κατά του Αντί επιτίμηση τη χαρακτήριζε κανείς φασιστική, αυτός θα ήταν βέβαια, κατά την αντίληψη του κ. Χ., λιβελλογράφος.

Συμπερασματικά: Ενώ ο κ. Α. δεν αποσκοπεί σε πολιτική κριτική, την αγραμματοσύνη του ανδρός θέλει απλώς να καταδείξει, ο κ. Χ., με «αριστερές επικαλύψεις» μάλιστα, κάνει προσπάθεια σωτηρίας του κ. Έβερτ. Μάταια όμως. Η παιδεία είναι αργά πια να αποκτηθεί γύρω στα 60. Ο πόλεμος κατά της αγραμματοσύνης ξεκινάει ήδη από τα 6.

Και πριν «κλείσω», ασπαζόμενος το λεκτικό υπερέυρημα του... Κούντερα και για να μη με καταλάβει και μένα αντίστοιχος «τρόμος» με εκείνον του κ. Σ., ας προλάβω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον κ. Απρόβλεπτο.

Σκεφθήκαμε ποτέ πόσο δραματικά άνθρωποι θα ήταν η ζωή μας χωρίς το απρόβλεπτο;

Φιλικά
Νίκος Ρίτσης

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ

Από τον καθηγητή κ. Δ. Δημητράκο η επιστολή που ακολουθεί αναφέρεται σε δημοσίευμα του προηγούμενου τεύχους.

Κύριε Διευθυντά,
Συγχαρητήρια στον Μανώλη Βασιλάκη για το άρθρο του (Αντί τ. 586) «Οι διαπλεκόμενοι μακεδονομάχοι», από ένα μη μακεδονομάχο. Ας μου επιτρέψει, όμως, μια διόρθωση «σχολαστικού» χαρακτήρα: το

ρητό για τον πατριωτισμό –εννοώντας βαια, την πατριδοκαπηλία– δεν ανήκει στον αμερικανό πολιτικό Thomas Jefferson, αλλά στον άγγλο συγγραφέα κριτικό Samuel Johnson (1709-1783). Ας σημειωθεί ότι η ρήση του Johnson «ο πατριωτισμός είναι το έσχατο καταγένητος παλιανθρώπου») μνημονεύεται συχνά, ακριβώς διότι προέρχεται από πνευματικό άνθρωπο που δεν ήταν ούτε ζοσπαστικός στις πολιτικές και κοινωνικές αντιλήψεις, ούτε διεθνιστής ή κομπολίτης, αλλά τουναντίον συντηρητικός, πατριώτης και λίγο «τοπικιστής». Ήταν όμως έντιμος πριν απ' όλα και παθούσε τους φανακιστές και τους αμαρτωλούς κάθε είδους. Αν υπάρχει κάποιος εναντίον της ανεπαρκείας στη σύγχρονη Ελλάδα πολιτική, αυτό δεν είναι ούτε ο «πατριωτισμός» ούτε η «προοδευτικότητα» αντιστοίχως, αλλά η απλή εντιμότητα.

Με

Δημήτρης Δημητράκος

Σημείωση: Ευχαριστούμε πολύ.

Εμμανουήλ Βασιλάκης

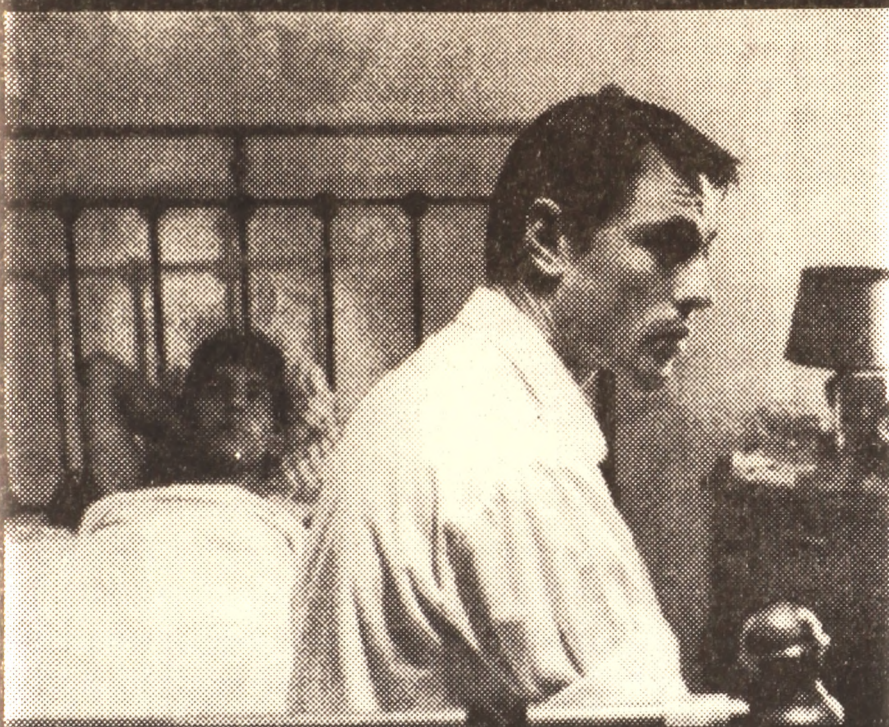
ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Ετοιμάστηκαν και διατίθενται στα γραφεία του περιοδικού οι τόμοι ΛΣΤ' και ΛΖ' (Α' και Β' εξάμηνο του 1992) του ΑΝΤΙ. Στα γραφεία του περιοδικού μπορείτε να προμηθευτείτε και τους παλιότερους τόμους του ΑΝΤΙ.

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

πρωτο και νέα αρχή για πολλούς και για Στο MEGA και του κ. Λαμπράκη, εωμένη η εκπομπή του κ. Ανδρέα Μικρούτσικου. Στην επίσημη πρώτη της εκπομπής, τεκλεημένος του κ. Ανδρέα ο κ. Θάνος ούτσικος, αδελφός του προσκαλούντος, σωπικός συνθέτης του λιμπρετίστα κ. Λαμπράκη και υπουργός Πολιτισμού. Ο κ. Λαμπράκης, ως γνωστόν, λαμπρύνει με το πολιτιστικό του έργο τους πτωχούς πολιτικούς ορίζοντες.

Στο όνομα του πολιτισμού, προφανώς, με τη συνδρομή του ονόματός του. Κι εκείνος, στο όνομα του πολιτισμού έσπευσε να ταράσχει. Κι έτσι, ο κ. Λαμπράκης επέδειξε το μέγεθος του πολιτιστικού εύρους κι η εικόνα (και) του κ. Λαμπράκη ανέδειξε τον πολιτισμό ως κυρίαρχο στοιχείο του τόπου. Ποιος μπορεί να πει ότι ο πολιτισμός είναι ένα μεγάλο κτήριο που ξεπλένει ακόμα και τους πιο δύσκολους λεκέδες;

54

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΑΙΝΙΩΝ ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ ΔΡΑΜΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ

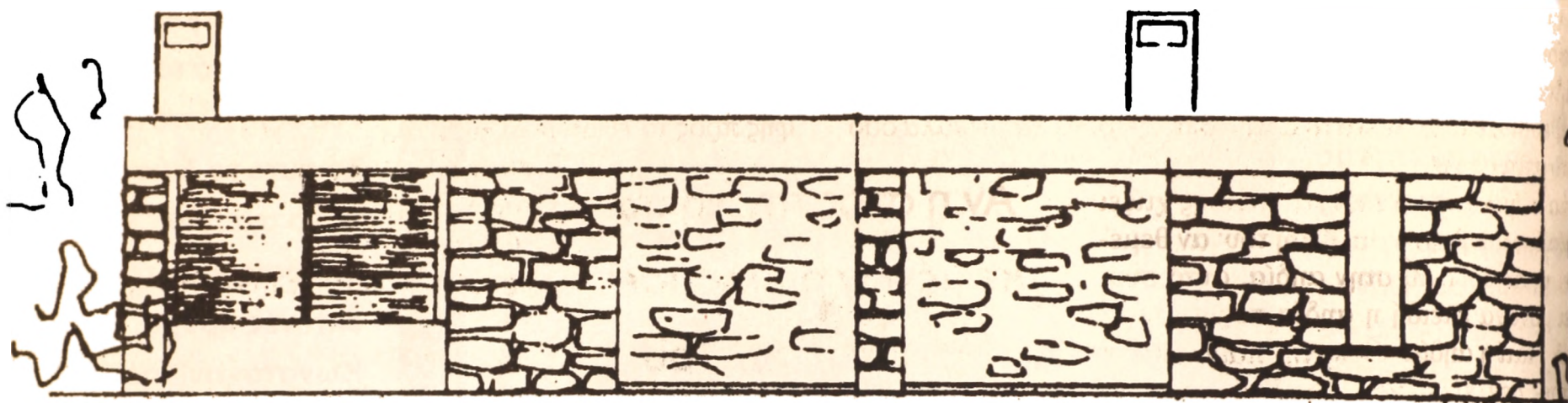
Τα προβλήματα των νέων επίδοξων κινηματογραφιστών αλλά και οι ξαφνικοί αιφνιδιασμοί που, κάθε χρόνο, προοιωνίζονται ελπίδες για άνθηση του ελληνικού κινηματογράφου επιχειρεί να αναδείξει το κείμενο του Δημήτρη Χαρίτου, που χρησιμοποιεί ως πρόφαση το πρόσφατο φεστιβάλ της Δράμας. Σήμερα, σχετικά με τις ταινίες (στη φωτογραφία, σκηνή από τη βραβευμένη Μια θέση στον ήλιο του Κ. Γιάνναρη, με τους Στ. Ζαλμά και Παν. Τσέτσο). Και στο επόμενο, σχετικά με την οργάνωση...

48 ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Έκλεισαν ήδη δύο χρόνια από το θάνατο του Άρη Κωνσταντινίδη. Σε αυτό το διάστημα το μόνο σχετικό δημοσίευμα ήταν το εκτενές άρθρο "Άρης Κωνσταντινίδης (1913-1993) Ένας μεγάλος αρχιτέκτων του 20ου αιώνα" στο Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων 9/1993 της αρχιτέκτονος -επικ. καθηγήτριας στο Τμ. Θεατρολογίας Παν. Αθηνών Ε. Φεσσά-Εμμανουήλ. Το Αντί είχε λίγο νωρίτερα υποσχεθεί ένα μελλοντικό αφιέρωμα στον Κωνσταντινίδη που έρχεται σήμερα να πραγματοποιήσει με τρία σύντομα κείμενα. Εννοείται πως βασική μας πρόθεση είναι να προκαλέσουμε ένα διάλογο για τον Κωνσταντινίδη, θεωρώντας πως απομένουν πολλά να ειπωθούν για αυτόν.

ΤΑ ΑΠΑΙΣΙΑ ΓΡΑΠΤΑ ΤΟΥ ΑΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ*

του Αριστείδη Αντονά

**«Μη νομίζετε ότι είναι τόσο εύκολο να μορφώσετε έτσι το αίσθη-
μά σας ώστε να αισθάνεστε φυσική αηδία».**
Φρειδερίκος Νίτσε¹

Κάθε κείμενο είναι καταδικασμένο να εκφέρεται στον τόνο της φωνής του συγγραφέα του. Ακόμη περισσότερο, η τέχνη του δοκιμίου βασίζεται στην ικανότητα του συγγραφέα να μεταφέρει στις γραμμές του με καθαρότητα αυτό τον τόνο. Και πρέπει να αναζητά κανείς στον τόνο το λόγο ύπαρξης κάποιου κειμένου: ως προς τον τόνο μονάχα να δικαιώνει ένα κείμενο ή όχι. Δεν θα κρύψω ότι αντιπαθώ τα γραπτά που μας παρέχονται σε τόνους χαμηλούς και νυσταλέους, διακλαδίζοντας επιπλέον κατά τέτοιον τρόπο τις φράσεις και το λογικό τους ειρμό, ώστε μέσα τους να σχηματίζονται βαρείς κισσοί που να κρύβουν με τη σκιά τους το φως που τα έφερε στη ζωή. Η αρχιτεκτονική θεωρία αποτελεί ένα προνομιακό χώρο για την καλλιέργεια τέτοιων θλιβερών κειμένων, άξιων να προσφέρουν ακόμα και στον πιο δαιμόνιο αναγνώστη τα χειρότερα χασμουρητά. Δεν απαιτείται λοιπόν κανενός είδους προσεκτική μελέτη για να καταλάβει κανείς ότι τα κείμενα του Άρη Κωνσταντινίδη δεν ανήκουν σε αυτή την κατηγορία. Μπροσ στο θεωρητικό έργο του Κωνσταντινίδη πρέπει κατ' αρχήν να υποκλιθούμε σ' έναν παραληρηματικό πολεμιστή, σε έναν δον Κιχώτη από αυτούς που σπανίζουν πλέον στις μέρες μας. Η πρώτη εντύπωση που έχει ο αναγνώστης των κειμένων του Κωνσταντινίδη αφορά τον τόνο τους: είναι οι σελίδες ενός απαίσιου δογματικού ανθρώπου. Αυτή δεν είναι μια απλή εκ των έξω διαπίστωση. Η συντήρηση και η επίδειξη του απαίσιου χαρακτήρα της γραφής αποτελεί εσωτερική στρατηγική του γρα-

πού λόγου του Κωνσταντινίδη, στην οποία επιμένει πεισι

Βιάζομαι να επεξηγήσω, για να αποφύγω μια και καλή ηρρανοήσεις, ότι όταν γράφω «απαίσιος χαρακτήρας» δεν κάτι ασαφές και ακαθόριστο, ούτε θέλω να κάνω ένα απλκριτικό σχόλιο. Αντιθέτως, θεωρώ ότι η δημιουργική προτων γραπτών του Κωνσταντινίδη μπορεί να διανοιχθεί μόντον απαίσιο χαρακτήρα. Η επιθετική ορμή του αρχιτέκτονι έργο σοβαρής διανοητικής συγκέντρωσης και η επίμονη σκή του στάση φανερώνει στο βάθος της κάποια κατάφασι πρόκειται για καμιά ανόητη γενική επίθεση. Πρόκειται για να που επιδιώκει τη διαφύλαξη κάποιου πυρήνα αξιολοσηματισμών. Η αηδία που εκφράζει ο Κωνσταντινίδης γι συναντάει γύρω του θυμίζει την αηδία όπως την παρουσί. Νίτσε στα Μαθήματα για την Παιδεία: είναι απόδειξη καγειας και προϊόν αληθινής παιδείας, ιδιαίτερα επειδή στρινάντια στις διαδεδομένες αξίες κι επειδή φανερώνει αντί προς το εύπεπτο. Η αηδία αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των πτών του Κωνσταντινίδη: δεν περισσεύει χρόνος για επισεις ή για περίτεχνα λογικά σχήματα. Ό,τι τον αηδιάζει φται από τις φλόγες των βομβαρδισμών:

«“πράγματα τερατώδη, απίστευτα”», γράφει στο κείμενο «Σημεία και Τέρατα»³, «“πράγματα άστοχα και κινδυνώδη πράγματα (-σε λόγια και σε έργα) ανούσια, αλόγιστα, αναπάντεχα, ανισόρροπα, παρανοϊκά, αλλόκοσμα, άχρηστα, ανώφελα, αβίωτα, ακατέργαστα, ασχημάτιστα, ασχεδιάστιστα, ρυθμιστικά, κακότεχνα, κακόγουστα, βαρβαρικά, άχρωμα, ασύσθητα, άμορφα, ανώριμα, άχαρα, αλλοπρόσωπα, αγίνωτα, ανέναντα, αδύναμα, απατηλά, αποτρόπαια, απάνθρωπα, σατυρικά και δαιμονισμένα, αρρωστημένα, γελοιογραφικά, ξεφρενικά, ύπουλα, διαλυτικά, καταπιεστικά, ανελεύθερα, αντιπνευματικά και ολέθρια, “εκ του πονηρού”, παραμορφικά, πλαστογραφημένα».

Το άρθρο προέκυψε από επεξεργασία του κειμένου διαλέξεως, η οποία δόθηκε στο Αμφιθέατρο του Τμήματος Αρχιτεκτόνων στο ΕΜΠ τον Νοέμβριο του 1993.

ονσταντινίδης απολαμβάνει την αηδία. Και οι βομβαρδισμοί, που δεν φέρνουν μόνον καταστροφή, περιφρουρούν την αηδία του θεώρησης, που αποβλέπει κατ' ευθείαν στην προσωπική δημιουργία. Οι πολεμικές κραυγές και οι πυροβολισμοί δεν έχουν άλλο στόχο από τη δημιουργία ενός οικείου τόπου, στον οποίο ο αρχιτέκτονας θα μπορεί να στέκεται. Ακριβώς όπως ο Κωνσταντίνος προτιμάει στο θέατρο τον πρώτο εξώστη όπου «μπορείς να 'ναι αρκετά σίγουρος πως θα βρει θεωρείο αποκλειστικά για το άτομό του», ή κάποια «θέση γωνιακή, υπολογισμοναχά για ένα άτομο», ένα θεωρείο «όπου κάθεται καταγκρίτως καλά ... μονάχος», έτσι κι ο Κωνσταντίνος θέζει να βλέπει τα πράγματα. Αναζητάει μια θέση για να σταθεί μοναχικά και καταριέται τα πάντα για να μείνει μονάχος. Αυτό δεν είναι ούτε ξεροκεφαλιά ούτε παλαβομάρα. Είναι προετοιμασία για τη δημιουργία. «Δεν ήρθες στο θέατρο ως ταξιδιώτης μήτε ως κριτικός ή κριτικός», γράφει ο Κίρκεγκωρ, «και αρκείσαι στο θέατρο, να δεις καλά καλά και αναπαυτικά, σχεδόν εξίσου καλά όσο ο σπιτί σου»⁴.

Ο Κωνσταντίνος χιτίζει το κείμενό του και βρίσκει τη θέση του: αν θεμελιώσει τη δημιουργία στην αηδία, αυτό συμβαίνει μοναχικά επειδή η αηδία περιφρουρεί τον άνθρωπο. Γιατί η αηδία -όπως την παρουσιάζει ο Κωνσταντίνος- δεν είναι καθόλου απαλλαγμένη από αγάπη του εαυτού: να μάθουμε να αγαπάμε τον εαυτό μας σημαίνει επίσης να μάθουμε να αγαπάμε τον άλλον, να οικοδομούμε και να αγαπάμε τον εαυτό μας. Η αηδία προέρχεται και από την περιφρούρηση του εγώ. Ο Κωνσταντίνος βρίσκει έναν τρόπο για να είσαι... δημιουργικός (αυτό το κάτι δικό σου) και που έτσι μπορεί να βοηθήσεις τους άλλους, για ένα περπάτημα, είναι να αγνοείς αυτά που ακλύζονται... και να προσπαθήσεις να είσαι ένα δικό σου ανάστημα, μέσ' από τις δικές σου φωνές, μέσα από μια δική σου ματιά»⁵.

Ο Κωνσταντίνος είναι επαρκής για να κατασκευάσει την αλήθεια. Ο Κωνσταντίνος πιστεύει στην αλήθεια, πιστεύει πως τα πράγματα χωρίζονται σε αληθινά και ψεύτικα, πως κάθε κατασκευή έχει τον υψηλό στόχο να ανταποκριθεί στο αληθές. Η ενδοσκόπηση φέρνει την «αληθινή ουσία» και εκφράζει την αληθινή αρχιτεκτονική, μέσα από την αληθινή κατασκευή.

Η αηδία στην αλήθεια δεν είναι απαλλαγμένη από αφέλεια. Και η αηδία του Κωνσταντίνου βασίζεται σε μια ιδέα για τη μορφή, την έκφραση της αλήθειας. Ο πυρήνας του προβληματισμού του ως προς την αναζήτηση του αληθούς είναι μορφολογικός και πρακτικός. Η μορφή είναι εκείνη που πρέπει να εκφράζει την αλήθεια. Ακόμα και η έκφραση της αλήθειας της κατασκευής είναι μορφολογική. Εκείνο που κυρίως απασχολεί τον αρχιτέκτονα είναι η μορφή. Η μορφή τον σκανδαλίζει, η μορφή τον ανυπομονεί. Αντιμάχεται κάθε μορφολογία επειδή η μορφή πρέπει να εκφράζει τον άνθρωπο κι όχι τον άλλον χαρακτήρα. Αλλά είναι η μορφή που ενδιαφέροντός του κι αν πρέπει να καθίσταται δια-

αρκτική για τον Κωνσταντίνος πρέπει να είναι έκφρα-

ση του αληθούς και πρέπει να αναδεικνύει το αληθές. Αλλά η επιμονή στην αλήθεια δεν επαναλαμβάνει απλώς τη μοντέρνα ρητορική. Κατάγεται απ' αυτήν αλλά την επεκτείνει. Η ιδέα του δοχείου ζωής μπορεί να θεωρηθεί ως επέκταση του «form follows function» του Σάλιβαν. Η αλήθεια του Κωνσταντίνου είναι πράγματι εν πρώτοις συνάφεια προς τη λειτουργία. «Η αληθινή αρχιτεκτονική είναι μια κατασκευή που δίνει μορφή σε λειτουργίες ζωής». Αλλά το αρχιτεκτόνημα δεν οφείλει να συνάπτεται μονάχα προς τη λειτουργία την οποία καλύπτει. «Κάθε αρχιτεκτονικό έργο (γεννιέται) για να ζει σε απόλυτη αρμονία με τον φυσικό του περίγυρο, όπως το κάθε φυτό στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή»⁶. Η μορφή που υποκλίνεται μπρος στη λειτουργία οφείλει να υποκλιθεί και μπρος στο τοπίο που την περιβάλλει. Η αρχιτεκτονική αλήθεια του Άρη Κωνσταντίνου είναι μια διπλή συνάφεια. Συνάφεια της μορφής προς τη λειτουργία που εκείνη στεγάζει, από τη μια πλευρά, και από την άλλη συνάφεια της μορφής προς το εξωτερικό της περιβάλλον. Η μορφή οφείλει με τον

πιο ταπεινό τρόπο να ακολουθήσει τη λειτουργία και το τοπίο. Το κτίσμα οφείλει, κατά κάποιο τρόπο, να χαθεί: να κρύψει και να κρυφτεί. Νόμος της σύνθεσης πρέπει να είναι η εξαφάνιση.

Αν η στρατηγική των κειμένων ακολουθεί τους νόμους του πολέμου και της φωτιάς, η στρατηγική της κτίσεως οδηγεί στη σιωπή και στην εξαφάνιση. Ένα κτίριο πρέπει να υποσημαίνεται με τη μορφή αλλά όχι να φαίνεται.

Η αξία του θεωρητικού έργου του Κωνσταντίνου βασίζεται σε ό,τι συνηθίζουμε να θεωρούμε ελάττωμά του. Με πολεμική καθαρότητα και σαφήνεια διευκρινίζονται τα όρια της συνθετικής πρακτικής. Και με φυσικό τρόπο η ορμητική πολεμική στάση γεννάει το σιωπηλό και στιβαρό αρχιτεκτονικό έργο. Παρότι δεν υπάρχει μονόδρομος που να συνδέει θεωρία και πράξη, παρότι ο τόνος των γραπτών τόσο διαφέρει από τον τόνο των κτισμένων, είναι βέβαιο ότι το αρχιτεκτονικό έργο του Κωνσταντίνου προκύπτει από τη χρησιμοποίηση των κανόνων που κατατίθενται στο θεωρητικό του έργο. Αρχές

και κανόνες που μας δίνονται από το γραπτό έργο του Κωνσταντίνου καταφέρνουν να περιφρουρήσουν ένα βλέμμα, το βλέμμα του αρχιτέκτονα. Και αν το τέλος της αρχιτεκτονικής σύνθεσης είναι και το τέλος των κανόνων, το βλέμμα, που είναι θεωρία, που είναι το ίδιο το οικοδομημένο εγώ του δημιουργού, έχει αποστάξει στο τελικό έργο. Κοιτάζοντας τα κτίρια του Άρη Κωνσταντίνου πρέπει να βλέπουμε το βάθος των κειμένων του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Μαθήματα για την Παιδεία*, Αθήνα, 1988, μετάφρ. Σκουτερόπουλου, σελ. 78.
2. *Τα προλεγόμενα. Από τα βιβλία που βρίσκονται στα σκαριά*, Αθήνα, 1989, σελ. 59-63, σελ. 59.
3. *Η επανάληψη*, Αθήνα, 1977, μετάφρ. Σ. Σκοπετέα.
4. *Η αρχιτεκτονική της Αρχιτεκτονικής, ημερολογιακά σημειώματα: Αρχ. της Αρχ.* Αθήνα, 1992, σελ. 215.
5. «Ελληνική ανώνυμη αρχιτεκτονική» στο: *Για την Αρχιτεκτονική* Αθήνα, 1987, σελ. 197-199, σελ. 197.

Το κριτικό αυτό σχόλιο γράφτηκε τον Φεβρουάριο του 1989, με αφορμή και θέμα την έκθεση των έργων του Άρη Κωνσταντινίδη στην Εθνική Πινακοθήκη. Για πολλούς και μάλλον αδιάφορους λόγους, δεν βγήκε, τότε, απ' το μου. Τώρα, που το ξαναδιάβασα, έχουν περάσει 6 χρόνια και αντάμα χάθηκε ο Κωνσταντινίδης· αλλά στα λόγια βρίσκονται σκέψεις που πρέπει ακόμα να ειπωθούν. Γι' αυτό και παίρνω το θάρρος να το δώσω όπως το βρήκα, ζώντας μόνο τους χρόνους των ρημάτων: κριτική για μια έκθεση, που μένει αιωρηλά ανοιχτή σε κάθε νέα προσέγγιση.

Π. Τ., Αθήνα 26 Μαρτίου

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ 1989

του Παναγιώτη Τουρνικιώτη

Η έκθεση του Άρη Κωνσταντινίδη άρχιζε μ' ένα προοίμιο, μια ξύλινη κατασκευή στην είσοδο της Εθνικής Πινακοθήκης, και αναπτυσσόταν σε δύο επίπεδα, στο μεσοπάτωμα και την κάτω αίθουσα. Η διαίρεση αυτή, που επιβαλλόταν απ' το χώρο και τη διττή φύση των εκθεμάτων, αποκάλυπτε ταυτόχρονα την προσωπικότητα και τη σκέψη του αρχιτέκτονα.

Το μεσοπάτωμα «έκρυβε» τα κλειδιά της κατανόησης και της ερμηνείας του έργου του. Εκεί είχαν συγκεντρωθεί σκίτσα, σχέδια και βιβλία. Τα τρία επίπεδα σκέψης, που προηγούνται της οικοδομής (δηλαδή, της στιγμής που η πέτρα, η λάσπη και το ξύλο δίνουν υλική υπόσταση στην αρχιτεκτονική). Ελάτε, λοιπόν, να επισκεφθούμε μαζί το χώρο αυτό, που συνήθως αφήνουμε βιαστικά, για να φτάσουμε στη μεγάλη αίθουσα των μεγάλων έργων.

Κάτω απ' την πινακίδα ΣΧΕΔΙΑ, απλώνονταν σ' έναν τοίχο τα σκίτσα μελέτης, κατά την πορεία του αρχιτέκτονα απ' το Μόναχο στην Ελλάδα. Πρώτη στάση: Βενετία. Για την ακρίβεια: «Venedig 24-7-36 ΑΚ». Και μάλιστα, Palladio. Ταυτόχρονα, όμως, και μια περίεργη κατασκευή: τέσσερα στηρίγματα, μια πλάκα, μια τετράκλινη στέγη, κι όλο αυτό επάνω σε μια στέγη: «Auf ein Dachein Kleine Terrassen! Venedig, 24-7-36 ΑΚ». Ο Κωνσταντινίδης είχε συλλάβει τη βασι-

κή δομή της αρχιτεκτονικής του. Και ταυτόχρονα, την αντί που διατρέχει έκτοτε όλους τους συλλογισμούς του. Έστω και «ξέχασε», φτάνοντας στην Ελλάδα, τις γερμανικές σημειώσεις

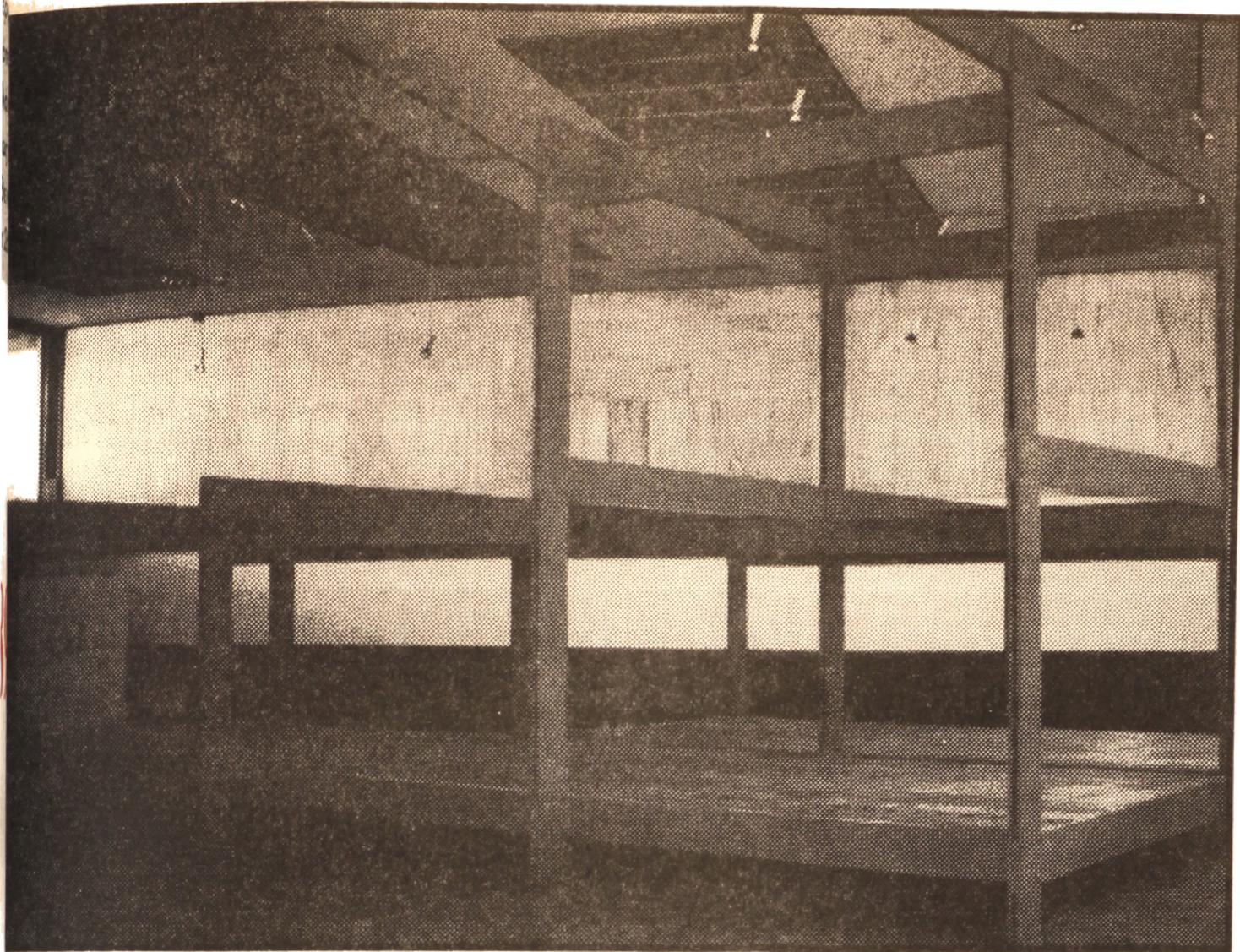
και τα (επώνυμα) εμβλήματα της κής παιδείας του, ανοίγοντας τους ζώντες της αληθινής (ελληνικής) τεκτονικής.

Κατόπιν, ο Κωνσταντινίδης περπάτησε στην Ελλάδα και σχεδίασε μείωσε, αναζήτησε το νόημα της (χρονής) αληθινής αρχιτεκτονικής: ραχάκι 24-12-1940, Φτέρτα 21-3-Φοινίκι 13-1-1941, Μαρμάρι, Μύκονος 12-8-41, Κριζα 27-1-41, Καβούρι, Φιότικα, Βούλα... Μια πορεία στην αρχέγονη ουσία της αρχιτεκτονικής: τέσσερα ξύλινα στηρίγματα φυτρώνουν μέσα απ' τη γη, και μια γη από ξεραμένα κλαδιά και καλάμια. Μια πρωτόγονη καλύβα, που δεν τίποτα να ζηλέψει από εκείνη του θολογιστή αββά Laugier. Μια και-πααραλιακές ψαροταβέρνες και τράπεζες- που γρήγορα εξελίχθηκαν σε τρισεπίσπιτο κατασκευαστικό κόσμο, σαν αυτό που συναντούσε κι στην είσοδο της έκθεσης:

«Η ξύλινη κατασκευή, στην είσοδο

Η αρχιτεκτονική του
Κωνσταντινίδη είναι «μίμηση»
της αρχέτυπης κατασκευής,
που φυτρώνει από το έδαφος
και μεταλλάσσεται, όχι πλέον
σε δωρικό ναό, αλλά σε
σκελετό από σκυρόδεμα
οπλισμένο, που ενσαρκώνει
τον ίδιο δωρικό χαρακτήρα. Η
πέτρα. Η γη.

Πινακοθήκης, θέλει να δείξει πόσο στην αρχιτεκτονική του Κωνσταντινίδης το κύριο και πιο ουσιαστικό μορφολογικό χείρισμα είναι, συχνά, ένας ορατός ΣΚΕΛΕΤΟΣ (από κατακόρυφα υποστηλώματα και από οριζόντια δοκάρια) που, αυτός, φέρει

Άρης Κωνσταντινίδης, κατασκευή ξύλινη που εγκαταστάθηκε στην είσοδο της Εθνικής Πινακοθήκης, στην Αθήνα, κατά τη διάρκεια της αναδρομικής έκθεσης του έργου του, 1989.

δα και τις οροφές, όσο και τα εξωτερικά και εσωτερικά τοι-
τα της οικοδομής.

Επειδή τα υποστηλώματα του ΣΚΕΛΕΤΟΥ στέκουν πάντοτε
ωνομικές αποστάσεις μεταξύ τους και σε μίαν, μάλιστα, ορθο-
γώνη διάταξη, το μέσα απ' αυτή την κατασκευαστική διάρθρωση
υλοποιημένο αρχιτεκτονικό έργο κερδίζει (λειτουργικά και
ολογικά) σε σαφήνεια (αν όχι και σε μουσικότητα) και προ-
βλέπει αληθινά αυτονόητο μέσα στο κάθε τοπίο όπου «φυτεύεται»
ένα δέντρο) για να δίνει μορφή στις λειτουργίες της ζωής και
αυτές θα υπηρετούνε βασικές ανθρώπινες ανάγκες». 28.1.1989.
μένο από το δίφυλλο, που μοιραζόταν στην είσοδο της έκθε-

Πλάι στα σκίτσα των απλούστερων ξύλινων κατασκευών, που
δείκνυαν το νόημα του φέροντος σκελετού, βρίσκονταν σκί-
τα λιθοδομών. Των λιθοδομών που συνάντησε ο Κωνσταντινί-
δης στην ελληνική ύπαιθρο και χρησιμοποίησε κι αυτός στις δι-
κου κατασκευές, από το σπίτι στην Ανάβυσσο μέχρι το Ξενία
Λύκονο.

Πλάι στα λίγα σκίτσα των χρόνων αναζήτησης της αληθινής
αρχιτεκτονικής στην ελληνική γη, βρίσκονταν, πάνω σε λιτά τρα-
πέζια από άβαφη μοριοσανίδα, έξι πακέτα με τα κατασκευαστι-
κά σχέδια του Μοτέλ Ξενία / Παληούρι 1962, του Μοτέλ Ξενία
Ολυμπία 1963, του Ξενοδοχείου Ξενία / Πόρος 1964, του
Ορθολογικού Μουσείου / Γιάννενα 1965-66 και του Μοτέλ Ξε-
νία 2 / Ολυμπία 1966. Φωτοτυπίες με όλες τις λεπτομέρειες:
τις όψεις και τις κατόψεις μέχρι την τελευταία κατασκευα-
στική λεπτομέρεια. Το κτίριο έτοιμο, πριν αρχίσει. Πλάι στα σκί-
τσα της αρχέγονης ιδέας, της πρωτόγονης καλύβας, η πραγματι-
κή της αρχιτεκτονικής: τα σχέδια εφαρμογής, με τα υλικά, τις
βασικές διαστάσεις, τα πάντα. Φωτοτυπίες, που αποτύπωναν
απλό το κτίριο, πριν αρχίσει η κατασκευή του, πριν υπάρξει

θεμέλιος λίθος. Το κτίριο, ταυτόχρονα ολοκληρωμένο κι ανύπαρ-
κτο. Η ολοκλήρωση της ιδέας δίπλα στην ουσία της αρχιτεκτονι-
κής.

Στη μεγάλη αίθουσα, που την έβλεπε κανείς ολόκληρη, σχεδόν
από το μεσοπάτωμα, είχαν συγκεντρωθεί τα έτοιμα έργα, με φω-
τογραφίες και λίγα σχέδια, που συνόψιζαν το τελικό αποτέλε-
σμα: όψη, κάτοψη. Στην κάτω αίθουσα, ήταν ο χώρος της αλήθει-
ας. Υλικός, απτός, πραγματικός. Επάνω, ο χώρος της σύλληψης,
της ιδέας. Τα σχέδια, τα σκίτσα, οι λεπτομέρειες, τα κείμενα. Η
καταγραφή του συλλογίζεσθαι, η σύλληψη της αρχιτεκτονικής.
Κάτω, πέρα από λίγες εξαιρέσεις, είχαμε κτίρια που υπάρχουν
σε ολόκληρη την Ελλάδα (το έδειχνε εξάλλου κι ο χάρτης της δια-
σποράς τους στην ελληνική γη): κτίρια, που συγκεντρώθηκαν για
λίγες μέρες μπρος στα μάτια μας, αποτυπωμένα σε φωτογραφίες,
σ' εκείνη τη μακρινή και ανύπαρκτη παρθενική στιγμή τους. Επά-
νω, βρισκόταν η αληθινή αρχιτεκτονική του Κωνσταντινίδη. Η
ουσία. Η σύλληψη. Η κατασκευή. Το κείμενο. Το κτίριο στην
άκρη του μολυβιού, πριν γίνει χώμα και νερό, ύλη.

Η αρχιτεκτονική του Κωνσταντινίδη είναι «μίμηση» της αρχέτυ-
πης κατασκευής, που φυτρώνει από το έδαφος και μεταλλάσσε-
ται, όχι πλέον σε δωρικό ναό, αλλά σε σκελετό από σκυρόδεμα
οπλισμένο, που ενσαρκώνει τον ίδιο δωρικό χαρακτήρα. Η πέ-
τρα. Η γη. Βιτρούβιος, Adolf Loos, Marc-Antoine Laugier. Τα
συγκοινωνούντα δοχεία του ορθολογικού τοπικισμού. Ο Βιτρού-
βιος, με την πρωτόγονη καλύβα, που γίνεται δωρικός ναός, κι ο
Laugier στο 18ο αιώνα, που την ξαναπροτείνει ανανεωμένη και
αναθεωρημένη. Ο Loos και η τέχνη του οικοδομείν, χωρίς τα «αι-
σθητικά» προβλήματα που ταλανίζουν τον αρχιτέκτονα. Τυπολο-
γία. Τοπικισμός. Ορθολογικός τοπικισμός (προς Θεού, όχι κριτι-
κός – ας αποφύγουμε τις συγχύσεις). Τόσο τοπικός, που γίνεται
καλύτερα κατανοητός στη γερμανική του διάσταση. Με άλλα λό-
για: η διεθνής του τοπικισμού.

ΜΕΤΑΞΥ ΦΛΥΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΩΠΗΣ

του Δημήτρη Φιλίππιδη

Αφορμή για τα όσα ακολουθούν είναι η κατακλίδα σε μια πρόσφατη εκδήλωση για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, που προτάθηκε από μέλος της οργανωτικής επιτροπής: «Ας έχουμε, λοιπόν, οδηγούς μας τους Δημήτρη Πικιώνη και Άρη Κωνσταντινίδη!». Η συνύπαρξη των δύο αυτών ονομάτων, αυτόματα, ανακαλεί στη μνήμη άλλες απόψεις, ριζικά αντίθετες. Κοινό τους στοιχείο ότι η συνύπαρξη αυτή όχι μόνο δεν είναι αυτονόητη, αλλά δεν θα ήταν ποτέ εφικτή. Η πρώτη άποψη υποστηρίζει ότι μεταξύ των δύο «θεμελίων» της ελληνικής αρχιτεκτονικής υπάρχει αβυσσαλέα διαφορά. Αντλώντας επιχειρήματα από τα γνωστά εξομολογητικά κείμενα που δημοσίευσε ο Α. Κωνσταντινίδης, η άποψη αυτή ενισχύεται επίσης από δημόσια εκφρασμένες απόψεις, κυρίως του Δημήτρη Κωνσταντινίδη, γιου του Άρη, και της Ε. Φεσσά-Εμμανουήλ.

Σύμφωνα με την άλλη άποψη, η οποία όμως δεν πιστεύω ότι πήρε ποτέ επίσημη μορφή, οι φαινομενικές διαφορές μεταξύ τους είναι επουσιώδεις. Είναι μεν διαφορετικοί, αλλά όχι τόσο ώστε να αποκλείουν ο ένας την ύπαρξη του άλλου. Τέτοιες απόψεις, από όσο θυμάμαι, ακούστηκαν δημόσια από ορισμένους αρχιτέκτονες της δράσης και όχι της γραφίδας (Κ. Κρόκος, Μ. Μανιδάκης).

Άρα, θα μπορούσε κανείς να δει το θέμα σχηματικά, σαν μια τυπικά ιδεολογική σύγκρουση ανάμεσα σε δύο φαινομενικά «αντίθετα», δύο πόλους, γύρω από τους οποίους συσπειρώθηκε η ελληνική αρχιτεκτονική σε μια καθορισμένη περίοδο (1955-75). Αργότερα, η ελληνική αρχιτεκτονική θα έπαιρνε άλλη κατεύθυνση.

Το πρόβλημα για μας είναι πως σήμερα, όταν έχουν αποχωρήσει και οι δύο αυτοί πρωταγωνιστές από τη σκηνή, είναι αδύνατο να συνομιλήσουμε απευθείας μαζί τους. Άρα, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε έμμεσους τρόπους, δηλαδή κείμενα, μαρτυρίες και γνώμες.

Αν καταπιαστούμε με τα κείμενα, αγνοούμε με ποιο τρόπο αναφερόταν ο Πικιώνης στον Κωνσταντινίδη, ενώ αντίθετα έχουμε αρκετές αναφορές του δεύτερου για τον πρώτο. Σε αυτές, όπως είναι γνωστό, ο Πικιώνης απορρίπτεται άμεσα ή έμμεσα. Στην αρχή ο Κωνσταντινίδης πηγαίνει και χτυπάει την πόρτα του Πικιώνη, «ίσως το 1945 ή το 1946», για να διαπιστώσει σύντομα ότι ο κόσμος του Πικιώνη «ήτανε αρκετά διαφορετικός από τον δικό μου». Οπότε, έχοντας στο μεταξύ γίνει άμισθος βοηθός του Πικιώνη, «τραβήχτηκε μακριά» του το 1949¹. Ενσωματώνει, μάλιστα, τις επιφυλάξεις του για τον Πικιώνη στο βιβλίο του *Δύο «χωριά» απ' τη Μύκονο* το 1947, πίσω από την καρικατούρα του «εραστή» του λαού και του έργου του². Αργότερα, το 1951, ο Κωνσταντινίδης με-

ταφέρει μια (τη μοναδική) άποψη του Πικιώνη για τον ίδιο: «...τός είναι πιο καλός από μένα», και συμπληρώνει: «Θα έπρεπε να παραδεχτώ πως ο ΠΙΚΙΩΝΗΣ δεν μου είχε κρατήσει καμιά μεγάλη κακία... παρά ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα»³. Στον τρίτο τόμο όμως του ίδιου βιβλίου, ο Κωνσταντινίδης παραθέτει ένα υβρεολόγιο ενάντια στον Πικιώνη χωρίς πια να κρατά τα προσχήματα⁴. Φυσικά, ο Πικιώνης είχε πεθάνει 24 χρόνια πριν και δεν θα μπορούσε, έτσι κι αλλιώς, να «απαντήσει».

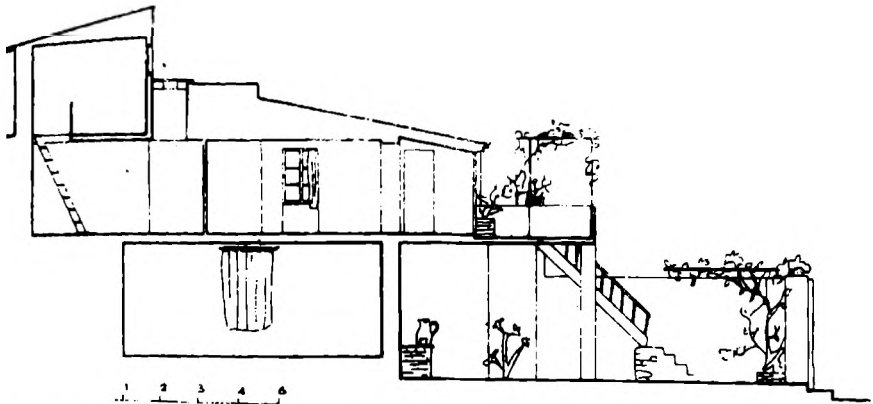
Μπροστά στη σιωπή του Πικιώνη, χρειάζεται να περάσουμε στον ψίθυρο των γνώμων. Εκεί νομίζω πως εντοπίζεται το πρόβλημα της συνύπαρξής του με τον Κωνσταντινίδη. Όπου αμέσως διαπιστώνεται, όπως σημειώθηκε αρχικά, μια απέραντη φλυαρία για τι αντιπροσωπεύει ο καθένας τους. Δεν μπορεί αυτό να ονομαζέται υποτυπωδώς, αρθρωμένος λόγος, γιατί του λείπει ο κριτικός έλεγχος.

Βέβαια, για εκείνους που ακόμα σκέφτονται με δυνάμεις μονο- κι έχουν μείνει στην ασπρόμαυρη φωτογραφία- τα τεκμήρια υπάρχουν κι είναι αδιάσειστα. Ο Κωνσταντινίδης είναι κατεξοχήν αρχιτέκτονας, ο κυριολεκτικά ταγμένος στην υπόθεση της αρχιτεκτονικής, ο οποίος θεωρεί ότι η αρχιτεκτονική είναι κύρια (αυτή η μοναδική) διάσταση της ζωής του ανθρώπου. Με τον Πικιώνη, τα πράγματα εμφανίζονται πολύ πιο μπερδεμένα κι ο ίδιος φάνηκε να ενδιαφέρθηκε ποτέ να τα ξεκαθαρίσει. Ο Πικιώνης ήταν εκείνος, άλλωστε, που ομολόγησε ότι ήταν περισσότερο γράφος παρά αρχιτέκτονας ή περισσότερο ανατολίτης - έναντι των οποίων όλοι έσπευσαν να ερμηνεύσουν με την πιο στενή τους έννοια.

Από τη μια, λοιπόν, μεριά «σιωπή», από την άλλη «φλυαρία» - πιο σωστά, συνοπτική «απόρριψη». Ανάμεσά τους, η πάντα σθηρή ερμηνεία που αντλεί τη νομιμότητά της από εξίσου αμφισβητούμενες πηγές. Αλλά δεν έχουμε πού αλλού να στηριχτούμε.

Δ. Πικιώνης, Πολυκατοικία στο Χέυδεν, προσχέδιο πρόσφατο

σαντινίδης, σπίτι στην οδό Στρατώνος 21, τομή.

ο πρώτο ζήτημα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι κατά ο Α. Κωνσταντινίδης γράφει με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο ήταν, δηλαδή αν θα πρέπει να εκλάβουμε τα όσα καταχωρεί μοσιεύματα «ως έχουν». Με βάση τις περιορισμένες, αλή-προσωπικές επαφές που είχα μαζί του, θεωρώ ότι δεν επρό-για έναν δυσδιάστατο «άγριο προφήτη», όπως έχει επικρα-να λέγεται. Πρόκειται για μια πολύ πιο σύνθετη προσωπικό-που εκφράζεται με απίστευτη ευαισθησία, καθιστώντας τον πιο ευάλωτο αλλά αναμφίβολα περισσότερο «ανθρώπινο» τι θα ήθελαν να παραδεχτούν ορισμένοι μιμητές-οπαδοί του. μα που δεν μειώνει ούτε στο ελάχιστο την ιστορική αξία του ύναμη του κηρύγματός του και την ηρωική του στάση μπρο-τα προβλήματα της ελληνικής αρχιτεκτονικής της εποχής του. Κωνσταντινίδης χρειαζόταν πάντα ένα «αντίπαλο δέος» και με πως του προσφέρθηκαν αρκετές ευκαιρίες στην εποχή

του, ως επί του παρόντος να αντιμετωπίζεται με τον πιο ακραίο τρό-πο. Αυτό, άλλωστε, συνιστούσε και το «δημόσιο πρόσωπό» του. Οι συγκρουσιακές καταστάσεις στις οποίες συνεχώς εμπλεκόταν ήταν απολύτως αμελητέα, αντὶ της αντίληψής του ότι εταμιάζανε με τους πειρα-σμούς που απειλούσαν την «πίστη» του, όπως ο ίδιος το διατυπώ-νει. Έτσι, ο Πικιώνης μοιραία θα προσκληθεί να παίξει τον άχαρο ρόλο που απαιτούσε το συγκεκριμένο έργο.

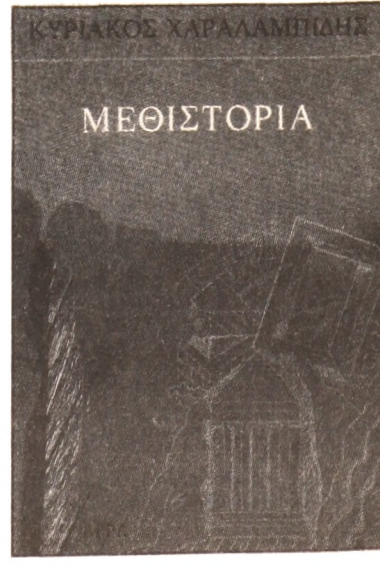
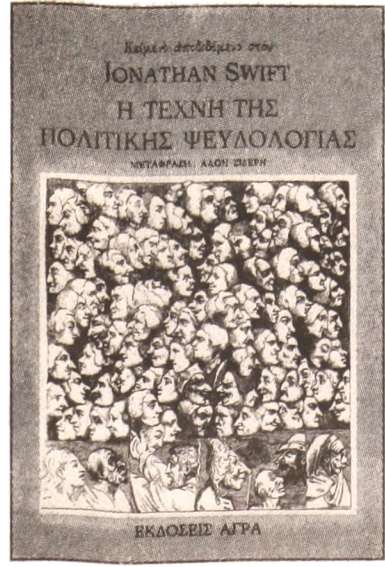
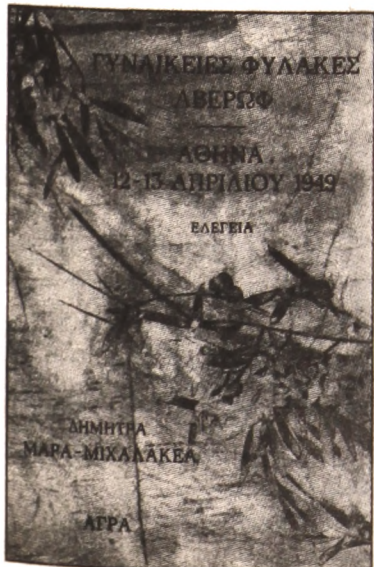
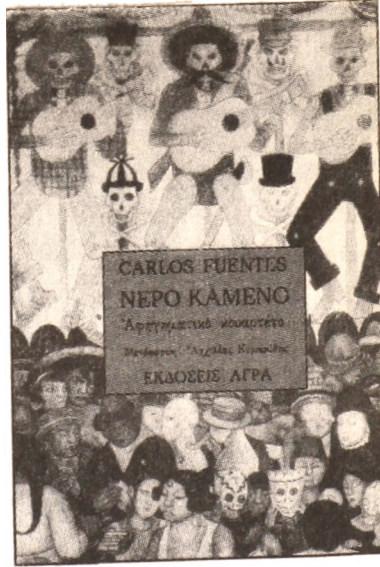
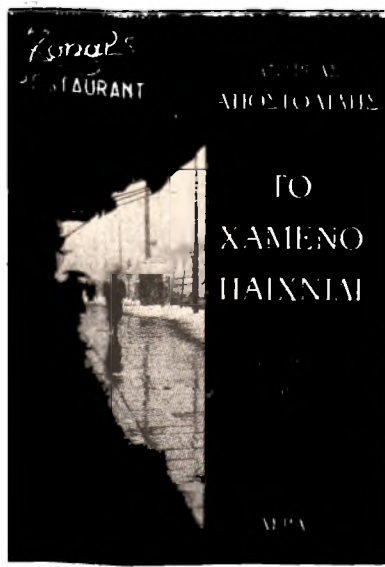
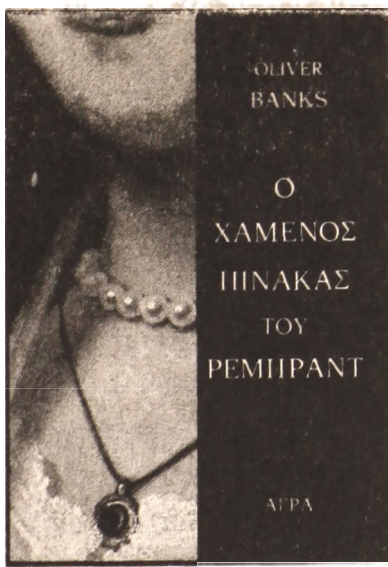
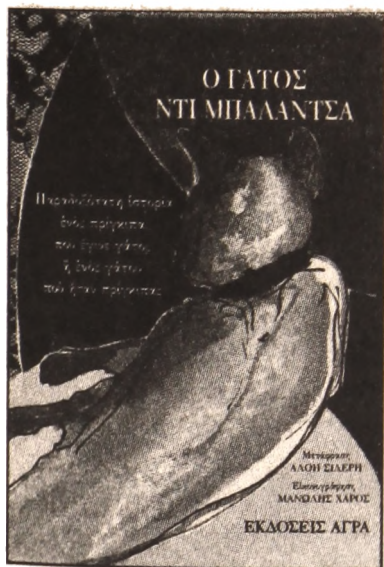
Κι όμως, ο Πικιώνης γι' αυτόν ήταν αρχικά (και για ένα απροσ-διόριστα μεγάλο χρονικό διάστημα), ξεκάθαρα, μια πηγή έμπνευ-σης – πράγμα που πιστοποιείται ιδίως στα πρώτα κείμενα του Κωνσταντινίδη. Δεν μιλάμε, βέβαια, για μια αφελή μίμηση, αλλά για μια πολύ βαθύτερη συνομιλία. Με βάση αυτή τη συλλογιστική, η περίφημη διαμάχη μεταξύ Πικιώνη και Κωνσταντινίδη μπορεί τώρα να ξεφουσκώσει παίρνοντας τις πραγματικές της διαστά-σεις, ως μια διαφορά πάντα ουσιαστική, αλλά ποτέ βαρυσή, που απαιτεί την αντιπαράθεση ως συνθετικό στοιχείο, δηλαδή ως το απαραίτητο συστατικό της οποιασδήποτε ερμηνείας. Με άλλα λόγια, ο ένας είναι αδιανόητος χωρίς τον άλλο - είναι οι δυο τους «καταδικασμένοι» να συνυπάρχουν αταύτιστοι αλλά ομοούσιοι «οδηγοί», σε ατέρμονα πια συνομιλία. Αυτήν που δεν κατόρθωσαν να πραγματοποιήσουν όσο ήταν ακόμα ζωντανοί.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εμπειρίες και περιστατικά, τόμ. 1, σ. 124, 127.
2. Στο ίδιο, σ. 28-30.
3. Στο ίδιο, τόμ. 1, σ. 131.
4. Στο ίδιο, τόμ. 3, σ. 241-247.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Σχετικά με τις ταινίες...

του Δημήτρη Χαρίτου

Δεν μπορούσε να συμβεί διαφορετικά. Το ενδιαφέρον το κέρδισαν οι ελληνικές ταινίες. Τις ξένες, όσες το αξίζουν, τις θαυμάζεις και αμέσως μετά στρέφεις με στοργή –ή οργή– το βλέμμα σου στο δικό σου καρακαξάκι. Και πώς να μεμψιμοιρίσεις όταν βλέπεις ότι από χρόνο σε χρόνο, καθώς μάλιστα ενισχύονται με τη δουλειά των Ελλήνων σπουδαστών σχολών του εξωτερικού, οι δικές μας μικρομηκάδικες ανεβάζουν την ποιότητά τους; Παραμένει, βέβαια, το χάσμα στο σπουδαστικό, εικόνα πιστή των εξοργιστικών συνθηκών κινηματογραφικής παιδείας που παρέχουν οι κατ' ευφημισμό ελληνικές κινηματογραφικές σχολές σε σύγκριση με τις ξένες. Ανοιχτό πρόβλημα αυτό και αμετάθετη –από χρόνια– η ευθύνη της Πολιτείας. Παραμένει πάντοτε η παρηγοριά από τον αιφνιδιασμό που πραγματοποιούν κάθε χρόνο κάποια απροσδόκητα ταλέντα που σε κάνουν να ξεχνάς ανεπάρκειες σχολών, εγχώριες μιζέριες και όλες εκείνες τις χρονίζουσες παιδικές ασθένειες της κοινωνίας μας.

Η Δράμα, δηλαδή το Φεστιβάλ της, είναι ένας καταυγαστικός προβολέας που απογυμνώνει από προσχήματα, ψιμύθια και ψευδοτεχνουργήματα. Η βροχή από συγκρίσεις είναι ανελέητη, έτσι το κιμπάρικο πράγμα δείχνει αμέσως. Και για να περάσουμε στο σώμα των ονείρων:

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Δικαιολογημένη η στροφή των φώτων του Φεστιβάλ πάνω στον Κων. Γιάνναρη και την ταινία του *Μια θέση στον ήλιο*. Σε απόσταση από τις υπόλοιπες ελληνικές αλλά και από αρκετές ξένες. Δραματούργημα με σταθερή ανέλιξη, παραλλαγές θεματικής ωρίμανσης, έντεχνη κορύφωση και σεναρική κατάληξη. Ο κόσμος της ερωτικής ιδιαιτερότητας σε μια κατ' εξαίρεση εκδοχή του, όπου ο διακριτικός ερωτισμός υποχωρεί βαθμιαία, προκειμένου να προβληθούν η διαύγεια των ανθρώπινων αισθημάτων και η υπεροχή της αντρικής φιλίας. Ευφυής σκηνοθεσία και καθηλωτική η υποκριτική απόδοση του Στ. Ζαλμά. Αυτό τον ηθοποιό τον αγαπάει ο κινηματογραφικός φακός.

Συνεχίζει με ποιοτική επιτάχυνση την πορεία του ο Αχιλλέας Κυριακίδης, σαν άλλος Γκιούλιβερ στη «χώρα των Μικρομυκηκίων».

Recitativo,
του Αχιλλέα
Κυριακίδη.

Τρίτη φορά στη Δράμα και τρίτη –πάντοτε δίκαιη– βράβευση την καλύτερη μέχρι σήμερα δουλειά του. Μια τέλεια κινηματοφική φόρμα 18 μόλις λεπτών περιέκλεισε την άλλη μεγάλη του μελοδράματος, προκειμένου να αφηγηθεί τη γλυκόπικρη ρία μιας ώριμης και όμορφης γυναίκας και τη «στεγανοποίηση» προσωπικής της ζωής από την *in vino* πραγματικότητα. Το σε υλοποιείται απολαυστικά χάρη στην ολόφρεσκη κινηματογραφία και τον άψογο ρυθμό.

Η *Γέφυρα* του Δημ. Κουτσιαμπασάκου στέκεται μέσα στις κερές δουλειές του φετινού φεστιβάλ, άξια για κάθε διάκριση. Η γνώση του έφηβου για τον αδιέξοδο έρωτά του προς την όμορφη χυδακτυλουργό της τηλεόρασης πέρασε στην οθόνη θανάσιμα αφηγηματικές σελίδες χιούμορ και τρυφερότητας. Λάθος με το δημιουργό η ελληνική μεταγλώττιση –προφανώς για χάρι νόμου περί ελληνικότητας– που στέρησε απ' την ταινία τη μουσική του ήχου της μητρικής γλώσσας.

Ο Κώστας Μαχαίρας στις *Μικρές ιστορίες* φιλοδόξησε για καλύτερα απ' όσα η ταινία του έδειξε. Το σενάριο ήταν ήδη εκτεταμένο στη σύγκριση με τα δυο πρόσφατα προηγούμενα του ίδιου. Δύσκαμπτος ο μικρός Αλβανός και εκνευριστικός ο Κώστας. Σημαντική η φωτογραφία του Δ. Μπακάλμπαση. Αλλά και η δα του Θύμιου Χατζή στάθηκε μια δυσάρεστη απογοήτευση πίσω από την εκπληκτική εικονοποίηση, αληθινά υψηλής αισθητικής θέαμα, κατοικούσε ο κενός λόγος. Αμήχανη προσπάθεια πραγματοποίησης προς το πουθενά. Η ποιητική ένταση του θεατή ντλιόταν μόνο στην όραση. Επίσης, και ο Πέτρος Ζούλιας έστησε ένα αξιόλογο αισθητικό περιβάλλον στην ταινία του *Μονή Πρωτοχρονιάς* μέσα στο οποίο συντελείται το πέρασμα από τη ζωή στο θάνατο, δεν κατόρθωσε να κάνει διακριτό τον ρεαλισμό από τον υπερβατικό χώρο κινηματογραφικά. Κουρασμένη (ή κή, πιο σωστά) η ερμηνεία των δύο διακεκριμένων ηθοποιών.

Η έκπληξη, ωστόσο, ήρθε από την πρώτη κιόλας ταινία της *Χρονοπούλου*. Θέμα και χειρισμός αξιοπρόσεκτα ταυτισμένα με τον καλοκουρδισμένο, νεύρο στην καθοδήγηση των ηθοποιών. Ακόμα και οι ευδιάκριτες τηλεοπτικές επιδράσεις ήταν καλά τευμένες στο τελικό κινηματογραφικό αποτέλεσμα. Αλ. Παπαδόπουλος και Μ. Καβουκίδου, ένα ερμηνευτικό δίδυμο να το θυμάται κανείς.

Στην ίδια αντίληψη με το *Καπέλο του πατέρα μου*, και το *Επόμενο* αμέσως του Φ. Τσίτου. Κομεντί με υποδόρια, εντούτοις, και γεύση, ευλύγιστη χρήση του σεναριακού υλικού, φρέσκος διάλογος και αξιοσημείωτη η παρουσία της Δ. Κούρτη. Πιστεύουμε ότι καινούργιο μοντάζ που θα περιορίζε τη διάρκεια στα, π.χ., 25 λεπτά θα χάριζε ακόμα περισσότερο στην ταινία.

Τόσο τα *Κύματα* του Γιώργου Ζαρκάδα όσο και ο *Βιασμός* Χλόης έχουν κάτι το κοινό μεταξύ τους. Πρόκειται για δοκίμια κινηματογραφικής αισθητικής όπου τον κυρίαρχο ρόλο τον διαδραματίζει η δεξιότητα της κινηματογραφικής μηχανής, αφού άμεσα Χλόη και έμμεσα η περιγκίπσισα Παλίρροια εκφράζονται χωριστά. Ασφαλώς, έχει και αυτό το είδος του σινεμά τα δικαιώματά του.

γκό με πανσέληνο ο Ν. Φαρούπος δεν κατά-
μα απογειώσει τη δουλειά του, την οποία
οις κράτησε σε ευπρεπή πλαίσια. Είναι πολύ
μο το κινηματογραφικό πέρασμα ανάμεσα στη
ζήτηση και τον ρεαλισμό. Το *Ολέ* του ταλαντού-
ιένη *Ηλιάδη* προδόθηκε στην προβολή από
ιά κόπια, όμως αυτό δεν εμπόδισε να διακρι-
νείς το σαρκαστικό παιχνίδι ηθών και κατα-
ον σε ένα τυπικό, σύγχρονο αγγλικό περιβάλ-

ΠΟΥΔΑΣΤΙΚΕΣ

παρήγορο ότι από αυτό τον κινηματογραφικό
μπορέσαμε να ξεχωρίσουμε ταινίες. Αν μάλι-
με καταργηθεί αυτό το τμήμα, ως απαράδεκτο
α (και μάλιστα διεθνές) φεστιβάλ, κάποιες
τές τις ταινίες θα μπορούσαν να βρουν τη θέ-
στο Εθνικό Διαγωνιστικό Τμήμα.

νοδοχείο των αναμνήσεων της *Γαβρ. Δανάλη*
επαγγελματική αρτιότητα και αξιοσημείωτη
ια σκηνοθετικής γραμμής στη μεταφορά διη-
ς του *Παναΐτ Ιστράτι* και την απόδοση της

. Στην αντίθετη πλευρά κινηματογραφικής
ης, η *Ηλ. Καραπαναγιωτίδου* με τις μόλις πεντάλεπτης
ιας *Πρώτες εικόνες* της με τις οποίες παντρεύει εύστοχα ει-
πό την 100χρονη *Άφιξη του τρένου των Αφών Λυμιέρ* με μια
ιχη σύγχρονη εκδοχή και μοντέρνου κινηματογραφικό

και οι δυο επόμενες ταινίες που, για διαφορετικούς λόγους η
α, πιστεύουμε ότι ήταν και οι καλύτερες αυτού του τμήματος,
γυναίκες ανήκουν. Με εξαίρεση τα δυο πρώτα βραβεία, όλο
λοιπο φεστιβάλ ήταν ένας γυναικείος θρίαμβος από κάθε
. Δες και ήταν Πανελλαδικές Εξετάσεις... Η πρώτη, λοιπόν,
Μοντέρνα ελληνική τραγωδία της *Έλλης Βεντούρα*, με αυθε-
ντεργκράουντ στοιχεία και παρυφές πρώιμου *Σκορτσέζε*, η
τερη, με ρομερικής γραφής διάθεση, έστησε ένα ολόφρεσκο
ήμα χαρακτήρων και καταστάσεων και τον ανάλογο για το
ιάλογο και σωστά ελληνικά.

ή γνώρισμα και των τεσσάρων ταινιών που προαναφέρθηκαν
ήτι προέρχονται από σπουδαστές σχολών του εξωτερικού.
... ντόπιο υλικό αξίζει να αναφερθούν για επιμέρους στοι-
ο *Ραντεβουδάκι*, ε; του *Στ. Κτόρη* και το *Μεταξύ δύο πόλεων*
νου *Μπινιαδάκη*.

ΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΑΪΡ

οπιέται κανείς αν φέτος είχαμε να κάνουμε με μια, τουλάχισ-
τά πλειοψηφία, μυωπική Προκριματική Επιτροπή, διαφορε-
ένει ανεξήγητο σημαντικό μέρος των αποτελεσμάτων της,
αινίες καθ' αυτές αξιόλογες η τύχη τους θα μπορούσε να εί-
ο Διαγωνιστικό, που αποτελεί και έναν πρώτο βαθμό διάκρι-
αντιπαράθεση μάλιστα με κάποιες αμφιλεγόμενες που δια-
ηκαν, θέση με αυτές έπρεπε να έχουν το *Μια φορά ίσον κα-*
ο *Γ. Ζέρβα*, το ντοκυμανταίρ της *Πανδ. Μουρίκη Μιχάλης*
άς: *Το ταξίδι* και το *Ανεπιστρεπτί* της *Απ. Παπαϊωάννου*.

όμως που η πρόκριση γύρισε την πλάτη της στον κινηματο-
ήταν στην ταινία της *Κατερίνας Πατρώνη* *Ως την όχθη*. Μια
γματική όσο κι ενδιαφέρουσα κατάδειξη σύγχρονης ελληνι-
αρχίας, χώρων, ανθρώπων και καταστάσεων, πράγματα δη-

Η Γέφυρα του Δ. Κουτσαμπασιάκου.

λαδή για τα οποία ενδιαφέρεται απόλυτα ο ελληνικός κινηματογρά-
φος. Ελέγχεται, βέβαια, η φανερά αδυναμία ελέγχου του σεναρια-
κού πλατιασμού και η αδυναμία δραματουργικής κορύφωσης. Το
ίδιο αδικαιολόγητη στάθηκε η πρόκριση και στη βαθύτατα δραματι-
κή μαρτυρία του *Χρ. Δήμα-Παπαγεωργίου* *Ένας ουρανός γεμάτος*
αστέρια. Και μόνο για το συνταρακτικό μονοπλόνο της *Ερ. Μαλι-*
κένζου η ταινία αξίζει να μείνει στη φιλμογραφία των μικρού μή-
κους ταινιών.

Τέλος, αυτή η ατέλειωτη καταδίωξη που υφίσταται το ντοκυμα-
ντέρ, συνεχίστηκε και φέτος. Η σκιαμαχία γύρω από τις διαφορές
ανάμεσα σε τηλεοπτικό και δημιουργικό ντοκιμανταίρ και η ασά-
φεια των κριτηρίων συχνά καταδικάζει τη δουλειά άξιων δημιουρ-
γών που ασχολούνται με το είδος. Μπορεί να σταθεί κανείς π.χ. στις
καλές στιγμές που διαθέτει το *Τζων και Αντρέ* της *Μ. Βαξεβάνη*,
όμως το ολοκληρωμένο δείγμα «σπρώχτηκε» στο πληροφοριακό,
μιλάμε δηλαδή, για το *Athene* της *Εύας Στεφανή*. Ειλικρινές και
ταυτόχρονα τολμηρό κομμάτι Cinema Direct. Φακός νυστέρι που
σκαλίζει σε τραπέζι νεκροτομείου ξεχασμένο ανθρώπινο λούμπεν,
που εντούτοις ζει κάτω από τη μύτη μας.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ακόμα δεν έχει γίνει αντιληπτό τι είδους διαγωνιστικός ήταν αυ-
τός ο αχταρμάς 75 ξένων ταινιών, όπου ταινίες μυθοπλασίας, ντοκυ-
μανταίρ και ταινίες κινουμένων σχεδίων –με ποια κοινά κριτήρια;–
«πάλευαν» για το ίδιο βραβείο. Είναι και αυτός ένας λόγος πρόσθε-
τος να μην επιχειρηθούν εδώ αξιολογικές εκτιμήσεις. Έτσι κι αλ-
λιώς, όπως εισήλθαν έτσι και εξήλθαν, άρα και τα παραπάνω λό-
για, χαμένα θα πάνε.

Ασφαλώς στον αριθμό –τον οπωσδήποτε μεγάλο– υπήρξε και μέ-
τριο μέχρις ασήμαντο υλικό. Υπήρξαν όμως και κάποιες ταινίες με
έμπνευση υψηλή, άρτια κατασκευή κι απ' αυτές κάποιες που άγγι-
ζαν τα όρια του μικρού αριστουργήματος.

Είναι αληθινά κρίμα να μην υπάρχει ένας οικονομικά εύρωστος
φορέας να αποταμιεύει ένα τέτοιο υλικό πολλαπλά χρήσιμο και με
πολλούς αποδέκτες.

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΜΑ

Αν μέσα από τη δισκογραφία ενός συγκροτήματος προσπαθήσει κάποιος τολμηρός μουσικόφιλος να παρακολουθήσει την εξέλιξη της ευρύτερης ροκ μουσικής της τελευταίας εικοσαετίας, τότε η μουσική διαδρομή των Stranglers, μέσα σ' όλα αυτά τα χρόνια, εκφράζει με χαρακτηριστικό τρόπο τις ηχητικές τάσεις που επικράτησαν στο βρετανικό ροκ. Από τον πολιτικοποιημένο αυθορμητισμό της πανκ ως τη νεόκοπη σκληρή ποπ και από τον ευρωπαϊκό ρομαντισμό ως την εσωστρέφεια της αρτ ροκ.

Ο πρώτος μεγάλος δίσκος τους, που κυκλοφόρησε το 1977, είχε τον τίτλο *Rattus Norvegicus* και προοιωνιζόταν με τον καλύτερο τρόπο το πανκ σάρωμα που θα επακολουθούσε τους επόμενους μήνες στη βρετανική κοινωνία. Οι **Dave Greenfield**, **Jean Jacques Burnel**, **Hugh Cornwell** και **Jet Black** καταπιάστηκαν με το πανκ, το οποίο είχε ήδη εμφανιστεί στην Αμερική με πρωτοπόρους τους **Dead Kennedys** και τους **Ramones**, πριν αυτό μετατραπεί σε κίνημα, κυρίως μέσω συγκροτημάτων σαν τους **Sex Pistols** και τους **C.B.H.** Με τον τρόπο αυτό απέκτησαν, όχι άδικα, ιδιαίτερη βαρύτητα στο χώρο της νεοκυματικής μουσικής σκηνής.

Την ίδια χρονιά κυκλοφόρησαν έναν ακόμη δίσκο, το *No more heroes*, μέσα από το οποίο, τόσο μουσικά όσο και στιχουργικά, εξέ-

φρασαν με άμεσο τρόπο τη «No future» ιδεολογία, που τους διακατείχε εκείνη την εποχή. Το *No more heroes* ήταν δίχως αμφιβολία μια από τις καλύτερες στιγμές του συγκροτήματος, ενώ η αξία του και η επίδρασή του πάνω στον ήχο μεταγενέστερων μουσικών σχημάτων μπορεί να συγκριθεί μόνο με αυτή του *Never mind the Bollocks* των **Sex Pistols** ή του *London calling* των **Clash**.

Οι Stranglers αποτέλεσαν «γνήσια τέκνα» του πανκ για μικρό χρονικό διάστημα. Ήδη, από το 1978, με το δίσκο *Black & White*, αλλά και με το επόμενο ολοκληρωμένο βήμα τους, το *Raven*, αναζήτησαν πιο νηφάλιες ηχητικές φόρμες: στιχουργικά, ωστόσο, αυτές οι δύο δουλειές τους είναι ίσως οι πλέον πολιτικοποιημένες.

Μέσα από τις επόμενες δημιουργίες τους, με αποκορύφωμα το *Duchess*, άγγιξαν ακόμα και τον ποπ ήχο. Το αρμόνιο, ένα μουσικό όργανο το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε από κανένα άλλο πανκ συγκρότημα, τους βοήθησε σημαντικά σ' αυτές τις μουσικές αναζητήσεις τους και σύντομα μετατράπηκε σε «σήμα κατατεθέν» τους. Όσο περνούσαν τα χρόνια, οι Stranglers απομακρύνονταν όλο και περισσότερο από την πανκ κοινότητα, η οποία είχε αρχίσει ήδη να παρακμάζει, και απευθύνονταν σε ευρύτερα ακροατήρια. Το 1982 μέσα από το *La Folie* επιστρέφουν στον

σκληρό ήχο και δύο χρόνια αργότερα θα κυκλοφορήσουν το *Sculpture*, ένα δίσκο μέσα από το οποίο παρουσιάζουν το προσωπικό τους σκληρό ροκ ιδίωμα. Αν και το 1990, οπότε ο αμερικανός γκραντζ ήχος είχε αρχίσει να εδραιώνεται, με το δέκατο μεν δίσκο τους, τον οποίο ονόμασαν *Ten*, απέδειξαν ότι δεκαπέντε χρόνια μετά το σχηματισμό έχουν και τη διάθεση να ασκήσουν ανελέητη κριτική στο παγκόσμιο πολιτικό πεδίο και τη δύναμη δημιουργούν αξιόλογη ροκ μελωδική αποφεύγοντας την αυτοεπιλήψη.

Στις 6 Οκτωβρίου οι Stranglers βρεθούν γι' άλλη μια φορά μπροστά σε ελληνικό κοινό στον *Λεγάρι* της Θεσσαλονίκης. Από το 1977 που έδωσαν την πρώτη τους συναυλία στη χώρα μας έως σήμερα εμφανίσεις τους ήταν αρκετές, ο μόνος που ίσως να τους ξεπερνά σε συναυλίες επί ελληνικού εδάφους είναι ο **Nick Cave**. Μ' ένα καινούργιο δίσκο στο ενεργητικό τους, το *About Time*, και με τη θέση του συγκροτήματος να διαρκεί από την αρχική (εδώ και μερικά χρόνια ο κιθαρίστας **Hugh Cornwell** αποχώρησε αφήνοντας τη θέση του στον **John Ellis**, στα φωνητικά βρίσκεται πλέον ο **Paul Roberts**), οι «Στραγγαλιστές» θα είναι συνεπείς στο ραντεβού τους με τους έλληνες φίλους τους, οι οποίοι δεν είναι και λίγοι...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ
ΚΑΙ
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Οι ρίζες και οι μεταμορφώσεις
του λαϊκού γέλιου

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΚΑΙ
ΘΜΑΔΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
Τό παράδειγμα του Καραγκιόζη

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΗ
ΤΟ ΣΤΟΧΑΣΜΟ ΤΟΥ ΣΕΦΕΡΗ

ΚΕΔΡΟΣ

Σάν Μυθιστόρημα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ

ΤΟ ΙΜΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΛΟ

Σάν Μυθιστόρημα

ΚΕΔΡΟΣ

4η ΧΙΛΙΑΔΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ

ΚΕΔΡΟΣ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟ

της ΔΗΩΣ ΚΑΓΓΕΛΑΡΗ

Μέσα στον καταιγισμό των θερινών παραστάσεων αρχαίου δράματος, με την αναμενόμενη -συνήθως- σκηνική έκβαση, το ΔΗΠΕΘΕ Βόλου θέλησε να διατυπώσει μια πρωτότυπη πρόταση

Άλκηστις του Ευριπίδη στο Ηρώδειο, σε σκηνοθεσία Λυδίας Κονιόρδου.

Τραγωδία με κούκλες

παρουσιάζοντας τραγωδία με κούκλες, τέχνη που καθόλου δεν υστερεί σε μακραίωνη ιστορία.

Αρκεί να θυμηθούμε τη λατρευτική χρήση των ειδώλων στις απαρχές της ή τις πλατωνικές αναφορές στο «παίγνιον το μεμηχανημένον», στο «νευρόσπαστον» και στους «θαυματοποιούς».

Η *Άλκηστις* του Ευριπίδη, που σκηνοθέτησε η **Λυδία Κονιόρδου**, παίχτηκε με κούκλες σε ανθρώπινες διαστάσεις, ενσωματωμένες στους ηθοποιούς, ενώ σε «παράγραμματα» παρέπεμπε διακριτικά το σκηνογράφο του **Διονύση Φωτόπουλου** με τη σανιδένια πρόσοψη του ανακτόρου των Φερών.

«Παράξενο» έργο η *Άλκηστις*, θα μπορούσε να θεωρηθεί περισσότερο πρόσφορο για τον πειραματισμό του κουκλοθέατρου από άλλες «ζαπ' εξοχήν» τραγωδίες. Στα Μεγάλα Διονύσια, όπου πρωτοπαί-

χτηκε το 438 π.Χ., παρουσιάστηκε μετά την τραγική τριλογία στη θέση του σατυρικού δράματος. Εκ δυστυχίας εις ευτυχίαν η δράση, με την ομώνυμη βασίλισσα να πεθαίνει στη θέση του άντρα της Άδμητου, με τον δειλό αλλά φιλόξενο σύζυγο να αποκρύπτει το πένθος από τον φιλοξενούμενό του Ηρακλή και με τον γενναιότερο των ηρώων μεθυσμένο και ευγνώμονα να φέρνει από τον

Κάτω Κόσμο την πεπλοφόρα βουβή γυναίκα ξανά στο φως. Μυστήριο, ειρωνεία, στοιχεία «μάλλον κωμωδίας».

Ακόμη όμως και σ' αυτό το δράμα με το αίσιο τέλος και τα φαιδρά πρόσωπα, η *Άλκηστις* έλκει την καταγωγή της από το γένος των τραγικών ηρώων. Με την ανέκφραστη μορφή της κούκλας χάνεται τελικά η *Άλκηστις* ως εξατομικευμένη ύπαρξη με τις αμφισημίες και τις αντιφάσεις της, εξαφανίζεται η έννοια του προσώπου και γρήγορα γίνεται αισθητή η έλλειψή του. Επιπλέον, τα αμετάβλητα χαρακτηριστικά της κούκλας παραπέμπουν σε άλλους νόμους φθοράς: η *Άλκηστις* του άλλου κόσμου και οι της ζωής γύρω της υπόκεινται ξάφνου στους ίδιους άψυχους κανόνες, οι ισορροπίες ανατρέπονται, καθώς μάλιστα μόνον ο θάνατος –και τα δύο παιδιά αλλά εκτός τόπου δράσης– αποδίδεται από «ζωντανό» ηθοποιό. Γι' αυτό και η εύστοχη σύλληψη στο τέλος με τον Άδμητο, να κρατάει μόνο μια άψυχη κούκλα στην αγκαλιά του, δεν έχει την αναμενόμενη εμβέλεια.

Βέβαια, οι ηθοποιοί ζωντανεύουν τις κού-

κλες με τις κινήσεις και τις φωνές τους, υπερασπίζονται με σθένος το εγχείρι (σημειώνουμε τον οίστρο του **Χρήστου Στέργιογλου** και του **Κοσμά Φοντούκη**, λόγος διαπερνά τους υφασμάτινους λόγους αλλά μένει μετέωρος και η ολόκληρη ενενηκονταετής μετάφραση του **Κωνσταντίνου Χρηστομάνου** ηχεί απόμακρη, πρόταση της Λυδίας Κονιόρδου για να σκηνοθεθεί θα έπρεπε να συνοδεύεται από μια νέα αντιμετώπιση της εκφοράς λόγου. Η ίδια, άλλωστε, έχει παγιδευτεί τελευταίο καιρό σε έναν τυποποιημένο ντισμό των λέξεων, με έμφαση στο συνθήμα και στην ωραιοποίηση του λόγου είναι κρίμα για μια ηθοποιό που χαιρετίζεται πριν από μερικά χρόνια ως την τραγουδίστρια του καιρού μας. Μερικά όμως ετερόκλητα στοιχεία έσπαζαν κάποτε την ενόπλη ύφους. Κυρίως, όμως, έλειπε η άλλη τέχνη, βασική προϋπόθεση για μια νέα φόρμα.

Η ζωντανή μουσική του **Τάκη Φαραζή** τα λαϊκά στοιχεία και την αναπαραγωγή φυσικών ήχων, το τραγούδι του μικρού **Ιωάννη** και, φυσικά, οι κούκλες της **Εύης Χειλαδάκη** συνέτειναν στη δημιουργία μιας ατμόσφαιρας παραμυθιού.

Αναμένουμε τη συνέχεια. Στο μεταξύ μπορώ να θυμηθώ τον Γκραίηκ που προσβέβευε την υπεροχή της κούκλας έναντι του –παραδομένου στο έλεος του συναισθήματος– ηθοποιού. Όπως και νά 'χουν πράγματα, πάντα πίσω/πέρα/πάνω απ' τη κούκλα, τη μαριονέτα ή την υπερμαριονέτα, βρίσκεται ο ηθοποιός (ή ο χειριστής και η δική του τέχνη παραμένει το μεγαλύτερο).

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Βολταίρος
ΜΙΚΡΟΜΕΓΑΣ
Μετάφρ.: Αλέκα Μουρίκη

Πηνελόπη Δέλτα
Ο ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ

Αντουάν Ντε Σαιντ Εξυπερύ
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΙΓΚΗΠΑΣ
Μετάφρ.: Βερνίκη Δαλακούρα

Τζέιμς Θέρμπερ
ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ
ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΕΛΑΦΙ
Μετάφρ.: Σωτήρης Κακίσης

Λιούις Κάρολ
Η ΑΛΙΚΗ
ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ
Μετάφρ.: Παυλίνα Παμπούδη

Λιούις Κάρολ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΡΕΠΤΗ
Μετάφρ.: Παυλίνα Παμπούδη

Ράντγιαρντ Κίπλινγκ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΖΟΥΓΚΛΑΣ
Μετάφρ.: Λουκάς Θεοδωρακόπουλος

Κάρλο Κολόντι
ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΙΝΟΚΙΟ
Μετάφρ.: Σωτήρης Κακίσης

Ελένη Μαντέλου
ΤΟ ΔΑΚΡΑΚΙ

Ελένη Μαντέλου
ΕΝΤΑΞΕΙ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΤΣΑ; ...
ΚΑΙ ΟΠΩΣ ΕΙΠΑΜΕ...

Βούλα Μάστορη
Η ΨΥΛΛΟΕΛΕΝΗ

Φιλίπ Μπαρμπώ
Ο ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ
Μετάφρ.: Σουλβάννα Ζερβακιάκη

Λ. Φράνκ Μπάουμ
Ο ΘΑΥΜΑΣΙΟΣ ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ
Μετάφρ.: Σωτήρης Κακίσης

Έβελυν Μπριζού-Πελέν
Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΖΤΕΚΩΝ
Μετάφρ.: Λυδία Κοντογεωργοπούλου

Πιέρ Μακ Ορλάν
Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ
Μετάφρ.: Σουλβάννα Ζερβακιάκη

Όσκαρ Ουάϊλντ
ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΤΙΣ ΡΟΔΙΕΣ
Μετάφρ.: Σύνια Κούσουλα

Παυλίνα Παμπούδη
Ο ΣΙΓΑΝΟΣ ΠΟΥ ΜΙΛΑΕΙ
ΜΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ζαχαρίας Παπαντωνίου
ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

Σαντρίν Περνύς
ΤΑ ΜΕΛΕΝΙΑ ΛΟΓΙΑ
Μετάφρ.: Άντα Κλαμπατσέα

Ιωσήφ Κόνραντ
Η ΦΡΕΓΓΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΦΤΑ ΝΗΣΙΑ
Μετάφρ.: Γιώργος Πράτσικας

Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον
ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ
Μετάφρ.: Λουκάς Θεοδωρακόπουλος

Μάρκ Τουαίν
ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ
ΤΟΥ ΧΩΛΚΜΠΕΡΙ ΦΙΝ
Μετάφρ.: Λουκάς Θεοδωρακόπουλος

Ευγένιος Σπαθάρης
Ο ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ
ΤΩΝ ΣΠΑΘΑΡΗΔΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6. ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ.: 3607744

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Δεν αγαπάμε τα μουσεία! Απλώς τα χρησιμοποιούμε για ποικίλες σκοπιμότητες. Δεν έχουμε το δέσιμο που χαρακτηρίζει άλλους ευρωπαϊκούς λαούς με το μουσείο-κύτταρο

Μουσεία και μουσικές

πολιτιστικής ψυχαγωγίας και τρόπο ζωής. Αγνούμε τη σημασία της εξίσωσης: πόλη-πολίτης-πολιτισμός.

Απόδειξη τούτων η εγκαταλελειμμένη και θλιβερή μορφή με την οποία παραδίδουμε τα μουσεία στους επισκέπτες τους· ξένους κυρίως. Κι αν έχουμε τις πλουσιότερες συλλογές αρχαιοελληνικής γλυπτικής ή αγγειογραφίας και τους σημαντικότερους θησαυρούς του βυζαντινού κόσμου. Ο τρόπος που τα παρουσιάζουμε είναι –εν πολλοίς– παρωχημένος, ανιαρός, υποβαθμιστικός της σημασίας του εκθέματος. Ελλείπουν επίσης οι αποφάσεις και οι ενέργειες-τομές που θα ανανεώσουν το μουσειακό μας δυναμικό και θα το καταστήσουν γοητευτικό. Ελλείπει μια ενιαία πολιτική για τα μουσεία που να διαπλέκει αρμονικά τα λαογραφικά με τα ιστορικά μουσεία και τα αρχαιολογικά

πάρκα με τις πινακοθήκες. Ελλείπει τέλος το σύγχρονο μουσειολογικό πνεύμα που θα μεταμορφώσει τα μουσεία ώστε να λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα· να παρέχουν αληθινή γνώση, υψηλή συγκίνηση, ολοκληρωμένη “ψυχαγωγία”. Δεν αγαπάμε λοιπόν τα μουσεία, γι’ αυτό και δεν παίρνουμε ως πολιτεία γενναίες αποφάσεις για αυτά. Από καιρό θα έπρεπε το μείζον μουσείο αρχαιογνωσίας στον πλανήτη, το Αρχαιολογικό Μουσείο επί της Πατησίων, να έχει ενωθεί με το νεοκλασικό συ-

γκρότημα του Πολυτεχνείου –έργο του **Λύσανδρου Καντατζόγλου**– των σχολών μεταφερομένων στην Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, ώστε να δημιουργηθεί το ελληνικό Λούβρο και να αξιοποιηθούν όλες οι συλλογές που σήμερα σήπονται στα υπόγεια.

Μια νέα αντίληψη παρουσίας του πολιτισμού –κι ερμηνείας του συγχρόνως– όφειλε να πνεύσει σ’ όλα τα μουσεία της χώρας με αναπαραστατικές εφαρμογές, ηλεκτρονικά συστήματα πληροφοριών, παιδαγωγικά προγράμματα, οργανωμένα οδοιπορικά εντός κι εκτός μουσείου κ.λπ. Υπάρχουν βέβαια μουσεία-πρότυπα στην Ελλάδα, πλην είναι ελάχιστα. Το αρχαιολογικό φερ’ ειπείν Θεσσαλονίκης, το Βυζαντινό Αθηνών και το Μουσείο Μπενάκη –ιδιαίτερα όταν αποπερατωθούν– το υποδειγματικό μουσείο που έστησε στον Βόλο ο **Δ. Θεοχάρης**, το αρχαιολογικό Ηρακλείου –παρά τα σοβαρά κτηριακά του προβλήματα– η δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου κ.ά. Πάντως δεν αγαπάμε τα μουσεία· δεν έχουμε μάθει να ζούμε με τα μουσεία και να φέρνουμε τα παιδιά μας σ’ αυτά. Οι μόνες μας –τραυματικές εν πολλοίς– εμπειρίες από Μουσεία είναι κάποιες στατικές επισκέψεις που πραγματοποιήσαμε ως μαθητές και πέραν ου.

Ας αναρωτηθούμε με το χέρι στην καρδιά πόσες φορές εμείς οι συνειδητοποιημένοι πολίτες, οι κάτοικοι του άστεως, ανηφορίσαμε προς την Ακρόπολη. (Ξέρε-

τε είναι ο βράχος με τον υπό αναστήναό ακριβώς πάνω από το φεστιβ Ηρώδειο και τις ρουστίκ ταβέρνε Πλάκας). Για το λόγο αυτό ανεχό πολιτικούς (της πλάκας), πρώην ή νυζί με υποψήφιους και εκλεγμένους δχους να μας υπόσχονται μουσεία μονή μη, ασχημονώντας πάνω στις πρ κίες μας. Κατ’ ουσίαν ΔΕΝ θέλουμε Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης κυρίως δεν έχουμε αποφασίσει τι θα βάλου σα σ’ αυτό και ποιαν άποψη θα υπο ξουμε. Αντιθέτως, μας βολεύει από ατέρμων συζήτηση περί το μουσε “αγωνιστικές” κινητοποιήσεις και μαρτυρίες. Μας βολεύει μ’ άλλα λόγ σόου και όχι η ουσία· ή μάλλον έχου ταστήσει ουσία τη λογική των σώ ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει. Και η Πινακοθήκη –σημείο αιχμής ούτως λως για επίδειξη της πολιτικής του σμού αλλά και του πολιτισμού της κής– ολισθαίνει, προϊόντος του χρόν χαρά στον χαρούμενο κόσμο του σώ ταμορφώνοντας σε σώου την όποια λωση. Έτσι ακόμη και η αξιέπαινη σπάθεια του κ. **Ν. Χαντζηνικολάου** γκεντρώσει περί τα 50 έργα της ιταλικής Αναγέννησης και να τα α ραλάβει προς τη νεανική δημιουργ **El Greco**, μπλέχτηκε περίεργα με κα γκαλά, CD και τον αθώο **Vangelis** οποίος από την όπερα *Καποδίστρια* θηκε να γράφει ορατόριο για τον Γρ διεύθυνση μάλιστα της Πινακοθήκη λυπράγμων και υπερκινητική, ξεπ εαυτήν ανακαλύπτοντας, κατά τη ντευξη Τύπου, ομοιότητες ανάμεσ Greco και τον Vangelis και υποσ ντας πως και οι δύο ξεκίνησαν απ ωραία πλην πτωχή μας χώρα για να κτήσουν την οικουμένη, πως έδωσαν διαχρονικό κ.ο.κ. Από τον Greco Vangelis λοιπόν και εν αναμονή τ μένου πολιτιστικού πυροτεχνήματ παιανίζει η μουσική των πυροτεχνη ως μια περαιτέρω απόδειξη ότι ζούμ σ’ ένα ειδικής, δικής μας διασκευής ελληνικό Μπαρόκ.

Κατά τα άλλα κι εδώ αρχίζουν τα ρά, η Πινακοθήκη παραμένει, εν όψ γων (:), κυριολεκτικά άδεια, με τα μ της εκθέματα να μεταφέρονται από θήκης σε αποθήκη και να παραμένον τετραετίαν ανεξέθετα. Κι όπως φαί θα παραμείνουν για πολύ ακόμη έτ ναι λοιπόν λυπηρό το γεγονός ότι η κοθήκη δεν επιτελεί το έργο για το

Τό χρονικό μιᾶς φανταστικῆς ἀνασκαφῆς

ζωντανή στρωματογραφία της παράδοσής μας, η οποία καθορίζει και τη συνακόλουθη τόσο των μουσείων όσο και των υπεύθυνων γι' αυτά (από το βιβλίο του Πάνου Βαλαβάνη με τα κρυμμένα μυστικά, εικονογρ. Άντα Γανώση, εκδ. Νέοι Ακρίτες, 1985).

γρήθηκε: δεν παρουσιάζει με κύ- τεκμηρίωση την ιστορία της νεοελ- τέχνης (ζωγραφική, γλυπτική, χα-), δεν εκπαιδεύει πολιτιστικά το ς προς την εικαστική του παράδο- λ λειτουργεί ως ευκαιριακό εκθε- κέντρο (ένα είδος Kunsthaus) ανά- τις εκάστοτε πολιτικές ή μικροπο- απαιτήσεις της επικαιρότητας. ούτο μάλιστα δαπανώνται υπέρο- τά, χωρίς συγχρόνως να εξασφαλί- στοιχειώδης υποδομή: τα πάντα ούνται σ' ένα διαρκές "ράβε-ξηλω- ακόμη παραμένει ανεκτέλεστος ο όροφος του δεύτερου κτηρίου της ροέβλεπαν τα αρχικά σχέδια της

Πινακοθήκης. Από την άλλη πλευρά, έχουν εγκαταλειφθεί στην τύχη τους τα δύο παραρτήματα στη Σπάρτη και την Κέρκυρα χωρίς προγραμματισμό και χω- ρίς γνώση των ιδιοτεροτήτων που η κάθε τοπική κοινωνία παρουσιάζει. Έτσι, μετα- φέρουμε στην περιφέρεια τη δημοσιού- παλληλική αφασία τού κέντρου δυσφημώ- ντας εν τοις πράγμασιν τον πραγματικό ρόλο του Μουσείου. Για παράδειγμα, η έκθεση της Κουμανταρείου Πινακοθήκης Σπάρτης «Επτανήσιος ζωγράφος του 18ου και 19ου αιώνα από τις συλλογές της Εθνι- κής Πινακοθήκης και του Ευρ. Κουτζίδη», κλείνει ήδη ένα χρόνο παρουσίας εκεί, ενώ είχε προγραμματισθεί για ένα τρίμη-

νο. Η Κέρκυρα, πάλι, η οποία πρόσφατα επαναλειτούργησε με τη μεγαλειώδη ανα- δρομική παρουσίαση του Γ. Σπυρόπου- λου, παραμένει ήδη κλειστή για περισσό- τερο από ένα μήνα ως την επόμενη εκδή- λωσή της— πράγμα που είναι καταστροφι- κό για το κοινό το οποίο μόλις εξοικειώθη- κε με την επαναλειτουργία των χώρων. Δημιουργούμε και καλλιεργούμε, άρα, μια μόνιμη καχυποψία στον κόσμο καταχρώ- μενοι της εξουσίας που μας δόθηκε. Ως κυ- ρίαρχο μοντέλο υιοθετούμε εκείνο ενός κέντρου υπερφίαλου που αποφασίζει και μιας πειθήνιας περιφέρειας που εκτελεί. Παρ' όλες τις αντιξοότητες πάντως, η Κέρ- κυρα παρήγαγε εκθέσεις πρωτότυπες οι οποίες διακινήθηκαν σ' όλη την επικρά- τεια. Είναι χαρακτηριστικό ότι το ΥΠΠΟ της Ελλάδας μετέχει στον «Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα Λευκωσίας» με την πα- ραγωγή της Πινακοθήκης Κέρκυρας «Παρθένης-Γκίκας-Μόραλης» εμ-πλουτι- σμένη με έργα από το ίδρυμα Τσαρούχη. Από την άλλη πλευρά, είναι ενδεικτικό ότι η Αθήνα αφιερώνει μία (1) μόνο μέρα για να τιμηθούν τα 100 χρόνια από τη γέννηση και τα 30 από το θάνατο του **Φώτη Κόντο- γλου** (1895-1965). Έτσι αξιολογείται η προσφορά κάποιων ηρώων της νεοελληνι- κής ευαισθησίας ιδιαίτερα όταν η τελευ- ταία δεν προσφέρεται για σώου.

Για να εξηγήσουμε: ένα μουσείο οφείλει να επινοήσει τρόπους ώστε να "σαγηνεύ- σει" το ευρύ κοινό. Αυτό που απάδει στους στόχους και τα μέσα του είναι να υποβαθ- μίσει το πρωτεύον γεγονός προς χάρη των δευτερευόντων ή να χρησιμοποιεί το εκθε- σιακό του δυναμικό για να προωθεί την λογική του σώου μπιζνες ή της art market (αγορά της τέχνης, απλοελληνιστί). Τα Μουσεία οφείλουν να μεταμορφωθούν σε ζωντανούς, "θερμούς" χώρους χωρίς όμως να διαβουκοληθεί το περιεχόμενό τους. Οφείλουν να κινηθούν προς την κοινωνία αλλά να μην ταυτισθούν με τα κοινωνικά στεγανά ούτε με τους ποικίλους φορείς εξουσίας. Οφείλουν να εκλαϊκεύουν εμπνευσμένα την τέχνη, την ιστορία και το περιεχόμενό τους αλλά και να μην στέρ- γουν σε λαϊκιστικές εξισώσεις του τύπου Greco και Vangelis ή η Δωρεά των Καλλι- τεχνών για την αγορά του «Αγ. Πέτρου» συνιστά το ΠΑΝΟΡΑΜΑ της σύγχρονης μας δημιουργίας. Το κρεβάτι του Προ- κρούστη δεν είναι το ενδεδειγμένο μέτρο μελέτης των πολιτιστικών φαινομένων. Διαφορετικά θα μεταμορφώσουμε με ευ- θύνη και με συνενοχή όλων μας τα μουσεία σε χαζοχαρούμενες μουσείτσες, εκτός το- που και χρόνου.

Κάτι συμβαίνει εδώ...

Επιμέλεια: Λεωνίδας Βαλασόπουλος

- Από τις 2 έως τις 31.10, στην Πινακοθήκη Πιερίδη θα εκτίθενται έργα του **Enzo Cucchi**, πρωτεργάτη του ιταλικού καλλιτεχνικού κινήματος Transavanguardia. Η έκθεση τιτλοφορείται «Οι Τιτάνες της τρίτης χιλιετίας» και γίνεται σε συνεργασία με το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών. Πληροφορίες: 89 80 166.

- Αύριο, 30.9, ολοκληρώνονται οι εκδηλώσεις των «Αισχυλείων» με συναυλία του **Μανώλη Λιδάκη** στις 8.30 μ.μ. στην παραλία Ελευσίνας.

- Έως τις 7.10 η ζωγράφος **Καίτη Μαυρομαμάτη** εκθέτει τις δημιουργίες της στην γκαλερί Κρεωνίδης.

- Σήμερα, 29.9, εγκαινιάζεται στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου η έκθεση ζωγραφικής των **Π. Αθανασιάδη** και **Σ. Γεωργογιάννη**. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 15.10.

- Στις 9.10 εγκαινιάζεται στην αίθουσα τέχνης **Αέναον** η έκθεση κεραμικής του Κώστα Καρακίτσου, η οποία θα διαρκέσει έως τις 21.10.

- Έως τις 11.10 ο φωτογράφος **Γιώργος Κατσάγγελος** παρουσιάζει τα έργα του στην αίθουσα τέχνης **Αστρολάβος-Δεξαμενή** (Ξανθίππου 11, Κολωνάκι). Η έκθεση έχει τίτλο «Θρησκευτικά».

- Από τις 2 έως τις 17.10 στην αίθουσα εκθέσεων του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών θα πραγματοποιηθεί έκθεση φωτογραφίας του Γάλλου **Fabienne Barre**, η οποία τιτλοφορείται «*Μεσόγειος: Πορτραίτα Τόπων και Μνήμη*». Η έκθεση θα παρουσιαστεί επίσης σε αρκετές άλλες ελληνικές πόλεις.

- Στις 9.10 ο **Ηλίας Ανδριόπουλος** θα δώσει συναυλία στο Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, στην οποία θα παρουσιάσει σε πρώτη εκτέλεση τα δύο νέα έργα του *Αργοναύτες* και *Κοντσέρτο για Σαντούρι και Ορχήστρα*. Τα έργα θα ερμηνεύσουν ο **Μανώλης Μητσιάς** και η **Νένα Βενετσάνου**, ενώ σολίστ στο σαντούρι θα είναι η Ρωσίδα **Αγγελίνα Τκατσέβα**.

- Έως τις 14.10 στο χώρο τέχνης Χ (Ζωσιμάδων 10) πέντε νέοι φωτογράφοι, οι **Μαρία Καραντζάνου**, **Ελεάνα Πανάγου**, **Νίκος Ευαγγελόπουλος**, **Παντελής Κορ-**

- Μια ασυνήθιστη τολμηρή έκθεση για τα ελληνικά εικαστικά δεδομένα θα λειτουργήσει μεταξύ 2 και 21.10.

Η **Gallery 3** θα παρουσιάσει πρόσφατα έργα της ζωγράφου **Αντιγόνης Καββαθά**, στο χώρο δημιουργίας και δουλειάς της στο Γκάζι. Η έκθεση θα πραγματοποιηθεί στη Βουτάδων 50, στον πεζόδρομο πίσω από το Γκάζι, τιτλοφορείται «*Γκάζι 1991-1994*» και για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλέφωνο 36 28 230.

δώνης και **Γιάννης Παπαδόπουλος** εκθέτουν τις δημιουργίες τους.

- Έως τις 15.10 θα διαρκέσει η έκθεση φωτογραφίας του **Χανς Σιλβέστερ** με θέμα «Νερό», στη **Φωτογραφική Ακαδημία Λάικα** (Υμηττού 243).

- Στο Ρέθυμνο, στην γκαλερί **Δίμιτο**, ο ζωγράφος **Νίκος Αγγελίδης** εκθέτει τα έργα του έως τις 5.10.

- Στο Πολιτιστικό Κέντρο Βορ. Ελλάδος (Βασ. Όλγας 108, Θεσσαλονίκη), η Εθνική Τράπεζα διοργανώνει έκθεση αφιερωμένη στους έλληνες χαρακτες με τίτλο: «*Έλληνες χαρακτες: τέταρτη γενιά...*». Διαρκεί έως τις 8.10.

- Ο ζωγράφος **Γιώργος Σταυρόπουλος** εκθέτει τις δημιουργίες του έως τις 7.10 στην αίθουσα τέχνης **Σκουφά** (αρ. 4).

- Στην Κέα, στην γκαλερί **Βουρκαριανή**,

ο γλύπτης **Βαγγέλης Μουστάκας** εκθέτει τις δημιουργίες του. Η έκθεση διαρκεί έως τις 16.10 και τιτλοφορείται «*Οι άγλοι*».

- Το Σάββατο 7.10, η ημέρα στο **Μέγα Μουσική** είναι αφιερωμένη εξ ολοκλήρου στα πνευστά μουσικά όργανα. Α τις 10 το πρωί έως τις 10 το βράδυ στο τρεις χώρους του Μεγάλου Μουσική (Αίθουσα Φίλων της Μουσικής, Αίθουσα Δημ. Μητρόπουλου, Φουαγιέ) θα πραγματοποιηθούν 45 μουσικά γεγονότα, διαφορετικές μουσικές εκδηλώσεις, στις οποίες θα συμμετέχουν περισσότερες από 120 δεξιότητες πνευστών μουσικών οργάνων. Για περισσότερες πληροφορίες γι' αυτή την ξεχωριστή ημέρα, μπορείτε να απευθυνθείτε στο τηλέφωνο 82 000.

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Σαν την αλήθεια

Κιουρτσάκης
στόρημα
ρος, 1994

ντας το ογκώδες βιβλίο
νη Κιουρτσάκη *Σαν μυθι*
ι, έχει κανείς την εντύπω-
διαπράττει κάποια αδια-
Το πρόσωπο που μιλά μέ-
κείμενο φέρει το όνομα
διότητες του πραγματικού
ρέα, και εξομολογείται
φωνα τις σκέψεις του, τις
ς του, τα πιο επώδυνα γε-
της ζωής του και τα πιο μύ-
ήματά του. Ο συγγραφέ-
γει να μη φορέσει προσω-
μην εισαγάγει την ελάχι-
όηση στην ιστορία που
αι, να πει την αλήθεια
ο με πρόσωπο.

ται για μια πρωτότυπη
Γιατί το βιβλίο αυτό δεν
ται σαν αυτοβιογραφία
ο αναγνώστης θα ήταν ο
εύθυνος για την απόφασή
ισαχθεί στη ζωή ενός ξέ-
σώπου-, αλλά σαν μυθι-
ι και η παράβαση των
ων -της σύμβασης του
πικνού- διαταράσσει τις
ες, δημιουργεί ξάφνιασμα
γνώστη. Αυτό όμως νομί-
τιδιώκει ο Γιάννης Κιουρ-
να ανατρέψει τις συνήθει-
νώδυνου εξομολογητικού
της ανέξοδης συναισθημα-
φήγησης, των ελαφρών
ν που πραγματεύονται
υποτίθεται, περιστατικά.
ον ήπιο χαρακτήρα του
φέα, το βιβλίο αυτό ίσως
α βιβλίο μανιφέστο.

γγραφέας είναι σταθερός
επής στο πρόγραμμα της
ειας. Δεν αποφεύγει τις

επώδυνες σκέψεις κι αποτολμά να
παρουσιάσει το πιο ευάλωτο κομ-
μάτι του εαυτού του. Ο λόγος του -
παρά τις φανερές και σχεδόν ομο-
λογημένες οφειλές στον Προυστ
έχει κανείς την εντύπωση πως
προέρχεται απευθείας από τη συ-
νειδίηση ενός ανθρώπου που επι-
χειρεί να πει την αλήθεια, που
υπερνικά κάθε στιγμή τα στερεό-
τυπα και αρνείται κάθε πόζα.

Ο πυρήνας του βιβλίου είναι η
αυτοκτονία του αδελφού του συγ-
γραφέα σε νεαρή ηλικία. Το γεγο-
νός αυτό διαπερνά το βιβλίο από
την αρχή ως το τέλος και συνιστά
το κίνητρο της συγγραφής. Όμως
ο θάνατος αυτός δεν είναι μόνο
ένα ατομικό δράμα, αλλά και μια
κοινωνική περίπτωση. Ο Κιουρ-
τσάκης επιλέγει να δώσει με το
πρόσωπο του αδελφού μια ατομι-
κή ψυχική οντότητα και έναν τύπο
ταυτόχρονα. Η οικογενειακή
ιστορία ανάγεται στην κοινωνική
της μήτρα.

Ο ρόλος της οικογένειας στην
Ελλάδα, που προστατεύει και
αποκόπτει από τη γύρω πραγματι-
κότητα, η στενή συναισθηματική
εξάρτηση ανάμεσα στα μέλη της, η
δυσκολία να εισέλθει στον κλοιό
αυτό μια γυναίκα, η προετοιμασία
για τα μεγάλα έργα, για μια λα-
μπρή καριέρα που αποδεικνύεται
πλάνη, όλα αυτά -στοιχεία που
ανάγουν την περίπτωση του Χάρ-
ρη, του αδελφού, σε τυπική μιας
κατηγορίας νεαρών αστών- εξα-
τομικεύονται στο πρόσωπο ενός
νέου εξαιρετικά ευαίσθητου, τρυ-
φερού και εύθικτου, αφελούς και
«ιδεαλιστή».

Ο νέος αυτός, που ζώντας σε μια
οικογένεια με ευρωπαϊκές αξίες,

πηγαίνει να σπουδάσει στην πολι-
τισμένη «Ευρώπη», νιώθει τέτοια
νοσταλγία για την «πατρίδα» και
τέτοιο πάθος επικοινωνίας με
τους δικούς του, ώστε παράγει
έναν ποταμό λόγου· γράφει αστα-
μάτητα στον πατέρα, στη μητέρα,
στον αδελφό, γίνεται ένας μανιώ-
δης επιστολογράφος. Ο «λόγος
της απουσίας» -άλλο ένα δείγμα
λόγου ξενιτεμένου εφήβου- απο-
καλύπτει τις προβληματικές σχέ-
σεις του νέου με τη ζωή: τη μονα-
ξιά στον ξένο τόπο, την αγωνία
για τις σπουδές, τις δυσκολίες στις
ερωτικές σχέσεις -που πέφτουν
στο κενό ανάμεσα στις παραδο-
σιακές αξίες του νέου και στις
καινούργιες συμπεριφορές της
ευρωπαϊκής νεότητας- κι ακόμα
-το πιο προσωπικό και πιο συγκι-
νητικό ίσως χαρακτηριστικό του-
τις απότομες μεταπτώσεις από την
ευφορία στη δυσφορία, από την
κατάφαση στην απόρριψη του έξω
κόσμου.

Ο συγγραφέας-αφηγητής αξιο-
ποιεί με τον καλύτερο τρόπο τα
γράμματα αυτά, τα κατάλοιπα του
νεκρού αδελφού. Η αφέλεια του
νεαρού και η ώριμη σκέψη του
συγγραφέα διαπλέκονται σε ένα
κείμενο, όπου η διαφορά συνυ-
πάρχει με την ταύτιση και όπου η
συμπάθεια δεν καταργεί την από-
σταση. Και η απόσταση είναι πολ-
λές φορές μεγάλη ανάμεσα στον
έφηβο με την κοινότοπη ελληνο-
λατρία, με τις κοινωνικές προκα-
ταλήψεις, με την επιλήψιμη συ-
μπεριφορά προς το άλλο φύλο,
και στον ώριμο συγγραφέα· όμως
το κείμενο αποδίδει όλες τις απο-
χρώσεις της απόστασης πάνω
στον καμβά της συμπάθειας. Ή

Ζωγραφίζοντας με λέξεις
ο Τάσος Ρούσσος, γράφει
Το Πλοίο-φάντασμα (εκδ.
Καστανιώτη, 1995):

«Πλεούμενο παλιό;
σκουριές, κατράμι, /
τρίζουν οι αρμοί, σβηστές
οι μηχανές, / μνήμες σε
κατοικούν, φωνές
βραχνές, / μακρύς καιρός
σε σφίγγει σαν πλοκάμι. /
Ο καπετάνιος μούμια στο
τιμόνι / σκυμμένος σε
παλιούς μεσημβρινούς, /
πορεία χαράζει για τους
ουρανούς, / ναύτες
ακίνητοι στο ματσακόνι».
Στις ενότητες του βιβλίου
«Πυξίδες», «Παλαιοί
Χάρτες», «Αστρολάβοι»
και «Μεθυσμένοι
Μεσημβρινοί» γίνεται
φανερή η προσπάθειά του
ν' ανοίξει ένα «διάλογο»
με τη λογοτεχνική
παράδοση του είδους: από
τον Ρεμπώ στον Καββαδία
και τούμπαλιν!

Η Λέσχη της αυτοκτονίας
είναι ο πρώτος κύκλος από
τις «Νέες Χίλιες και μια
Νύχτες» του Robert Louis
Stevenson (μετάφραση:
Τάσος Δενέγρης, εκδ.

Άγρα 1985), ενώ ο
δεύτερος κύκλος είναι *Ο
Δυναμιτιστής*

(μετάφραση: Παλμύρα
Ισμουρίδου, εκδ. Άγρα,
1995). Κείμενα του 1885,
εξακολουθούν να ασκούν
μια ακατανίκητη γοητεία,
καθώς μεταφέρουν το
κλίμα ενός ιδιόρρυθμου
«εξωτισμού» με δυτικό
προσανατολισμό:
περιπέτειες που
εμπνέονται από τα
δυναμιτιστικά εγκλήματα
των αναρχικών Fenians
και ομιχλώδεις
λονδρέζικες νύχτες μες
στις οποίες εξυφαίνονται
συνωμοσίες και
εγκλήματα· «Στην πόλη
των συναπαντημάτων, στη

Βιγδάτη της Δύσης και, για να είμαστε πιο ακριβείς, στο φαρδύ πεζοδρόμιο βόρεια της Λέστερ Σκουέαρ, δύο νεαροί άντρες, εικοσιπέντε, εικοσιέξι ετών, αντάμωσαν έπειτα από χρόνια χωρισμού»...

«Θεσσαλονίκη: Σ' έβλεπα πάντα από μακριά κι ας έζησα κοντά σου. Κάτι σαν γείτονας που κάνει επισκέψεις και διατηρεί το τυπικόν, κι ένα νηφάλιο σεβασμό δίχως να παρεκτρέπεται ποτέ σε υστερίες. Και απορώ πώς άφησες σιγά να σ' εκμαυλίσουν, χρισμένοι εμπειρογνώμονες να λεν και να τσουγκρίζουν δήθεν για τη φευγάλα σου. Να μη σου λένε τίποτα, να πάσουν οι δηλώσεις, νά 'ρχονται απλά, να φεύγουνε στις μύτες των ποδιών τους, κι ας μείνει ό,τι μείνει τελικά, οι γκαρσονιέρες με τα ροζ προχόλ, έστω, ακάλυπτοι θλιμμένοι, εκεί που παίζει άλλο σινεμά, μ' άλλες κραυγές κι άλλους ψιθύρους. Ας μείνει αυτός που περπατά, ή ένα τρένο, ένα μπαρ με κάποιο βλέμμα του μετέωρο ίσως, λίγο πριν πέσει ο χειμώνας και παρασύρει σιωπηλά τις σκοτεινές του αποφάσεις»: **Βασίλης Παπάς, Ντοκυμανταίρ** (εκδ. Δελφίνι, 1995). **Ι**διαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν πάντοτε οι εργασίες του **Κυριάκου Ντελόπουλου** και κρύβουν μικρούς θησαυρούς που υπερβαίνουν κατά πολύ τις προσδοκίες του

αλλιώς ο αφηγητής αγαπά, χωρίς να διακατέχεται από το άγχος της δικαίωσης του άλλου ή της αυτοδικαίωσης. Αυτή η ισορροπία δίνει την ιδιαίτερη ποιότητα του κειμένου. Ταυτόχρονα, οι σελίδες αυτές αποκτούν μια θερμότητα, ενώ και η ίδια η ιστορία επιταχύνεται. Το μυθιστόρημα, όταν αντικείμενο της εξιστόρησης είναι «Ο Χάρης στην Ευρώπη», είναι συναρπαστικό και συγκινητικό. Είναι ένα κείμενο που μας καλεί να θυμηθούμε, να συλλογιστούμε, να αναχθούμε στην (όμοια ή διαφορετική) δική μας εμπειρία.

Είναι ωστόσο περιέργο πως ενώ η ιστορία του αδελφού έχει βρει το σωστό τόνο για να εκφραστεί, δεν συμβαίνει ακριβώς το ίδιο με την ιστορία του ίδιου του συγγραφέα ως εφήβου. Ο συνδυασμός συμπάθειας και απόστασης που χαρακτηρίζει τη σχέση με τον αδελφό έχει μεταβληθεί εδώ σε μια μεγαλύτερη ταύτιση προς τον νεανικό εαυτό. Τα νεανικά γραπτά του αφηγητή-συγγραφέα, που αξιοποιούνται και αυτά, όπως τα γράμματα του αδελφού, μέσα στο κείμενο δεν υφίστανται την ίδια κριτική επεξεργασία, τοποθετούνται σε συμπαγή κομμάτια στο σώμα της αφήγησης, με αποτέλεσμα να μη μεταδίδουν στον ανα-

γνώστη το ίδιο ενδιαφέρον που έχει νιώσει ο συγγραφέας για το εφηβικό εγώ του.

Υπάρχει ένα ακόμα χαρακτηριστικό του έργου που είναι τόσο σημαντικό ώστε αναφαινεται στον ίδιο τον τίτλο του βιβλίου ή μάλλον στον υπέρτιτλό του: το βάρος της θεωρίας. «Το ίδιο και το άλλο» είναι ο υπέρτιτλος του έργου, και πράγματι όλο το κείμενο οργανώνεται με βάση μια σειρά από αντιθέσεις: το μέσα και το έξω, εγώ και ο άλλος, Ελλάδα και Ευρώπη. Οι αντιθέσεις αυτές δεν υπόκεινται στο κείμενο –ώστε να τις υπονοήσει ο αναγνώστης ή να τις ανακαλύψει ο μελετητής– αλλά προβάλλονται με ιδιαίτερη έμφαση.

Ο συγγραφέας επέλεξε να πλάσει ένα είδος μικτό, ανάμεσα στο δοκίμιο και στο αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα. Επιθυμία (νόμιμη) καινοτομίας, ομαλή μετάβαση από τον δοκιμιακό λόγο, που έχει καλλιεργήσει ο συγγραφέας, στο μυθιστόρημα, που πάντα –όπως ομολογεί ο ίδιος– επιθυμούσε να γράψει, αναστολή μπροστά στο φάσμα της «λογοτεχνίας». Το κείμενο ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, είναι δραστικότερο όταν οι δομικές αντιθέσεις λανθάνουν και δεν προβάλλονται, όταν η αφήγηση

επιβάλλεται στη θεωρία, όταν μυθιστοριογράφος –ή «σαν μυθιστοριογράφος»– ξεχνά τον θρωπολόγο.

Έτυχε να διαβάσω το βιβλίο Γιάννη Κιουρτσάκη παράλληλα με τη μετάφρασή του του έργου Τσβετάν Τοντόροφ *Κριτικής κριτικής* (εκδ. Πόλις, 1994). Τοντόροφ μιλά για το δάσκαλο του, τον Ρολάν Μπαρτ και για επιθυμία του να γράψει μυθιστόρημα, επιθυμία που κατέληξε μελαγχολική διαπίστωση: «Α τυχαίνουμε πάντα να μιλήσουμε για ό,τι αγαπάμε» (σ. 110). Την εντύπωση πως και ο Γιάννης Κιουρτσάκης υπήρξε ιδιαίτερα σκεπτικιστής για τα όρια του γού και για τη νομιμότητα της λογοτεχνικής αξιοποίησης της ο γενεακής του ιστορίας. Ίσως αυτό του χρειάστηκε τόσο θάρρος: ως νομιμοποίηση της καλλιτεχνικής επιθυμίας. Ωστόσο, τόσο ο σκεπτικισμός, η προσοχή ακόμα και η αναστολή μπροστά στη συγγραφή κατέληξαν σε έργο που, ειδικά όταν μιλά για ό,τι περισσότερο έχει αγαπήσει ο συγγραφέας του, όχι μόνο δεν τελίζει το βίωμα με το λόγο, αλλά αντίθετα δικαιώνει την πράξη γραφής.

Αγγέλα Καστριώτη

Η ευθύνη μιας γενιάς

Δημήτρης Πετσετίδης
Επίλογος στα χιόνια
Εκδ. Νεφέλη, 1994

Η γενιά που σήμερα διανύει περίπου την πέμπτη της δεκαετία, είναι η γενιά που αυτή τη στιγμή έχει εκπροσώπου της ανάμεσα στις ηγετικές ομάδες όλου του πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού και πνευματικού φάσματος. Παράλληλα είναι και η γενιά που διαθέτει μέλη τα οποία βιώνουν σε υπαρκτό επίπεδο τις χαμένες ευκαιρίες και τις υποχωρήσεις σε όλους τους τομείς μιας ουσιαστικής βελτίωσης του κράτους πρόνοιας ως συνέπεια της συρρί-

κνωσης των ιδεολογιών που στηρίζονται στην ισότητα και τη δικαιοσύνη.

Ο Δημήτρης Πετσετίδης, γεννημένος το 1940 στη Σπάρτη, σπούδασε Μαθηματικά και έχει δημοσιεύσει διηγήματά του σε περιοδικά αλλά και σε αυτόνομες συλλογές. Το βιβλίο *Επίλογος στα χιόνια* –το τρίτο που έχει εκδώσει ο Δ.Π.– κατ' ουσίαν αναλαμβάνει την ευθύνη να εκφράσει μέσα από τη φόρμα σύντομων κειμένων –αφηγημάτων/διηγημάτων– την αγωνία και το αίσθημα προδοσίας της γενιάς του.

Οι αφηγούμενες ιστορίες διαθέ-

τουν την απλότητα γεγονότων: συμβαίνουν σε καθημερινούς θρώπους, σε περιόδους όπου καθημερινό παίρνει τη διάσταση της τραγικής εμπειρίας.

Ο συγγραφέας ξεκινά από σήμερα και παρατηρεί νοσταλικά το χθες – το χθες μιας νιότης. Αλλά η τραγική διάσταση του τε καιροφυλαχτεί και στο τέλει αφήνει έκθετη και δίχως ηθέρεισμα αυτή την ίδια τη νοσταλγία.

Μόνο, λοιπόν, το χθες. Έχθες που αναφέρεται στα χρόνια του εμφύλιου, στην ελληνική επαρχία.

■ αφήγηση πάντα πρωτοπρό-
■ πη ο αφηγητής ίσως να μην εί-
■ σε όλα τα διηγήματα το ίδιο
■ όσωπο, αλλά είναι πάντα εκ-
■ σόσωπος του ίδιου τύπου: παιδί
■ έος τον καιρό του εμφύλιου, ο
■ οίος εν συνέχεια ή μετανά-
■ σσε ή σπούδασε και που τώρα
■ αι ένας μεσοαστός. Η υλοποιή-
■ η, με άλλα λόγια, του πολιτικού
■ μβιβασμού του μέσου ανθρω-
■ υ.

Η γλώσσα των κειμένων μοιά-
ζει να είναι απλή. Μια φαινομε-
νική απλότητα, που αυτοϋπονο-
μεύεται. Σηματοδοτεί την τραγι-
κότητα που δεν γίνεται, όσο κι αν
κρυφτεί, να εξαλειφθεί, ενώ πα-
ράλληλα είναι και η γλώσσα ενός
διαλόγου ανάμεσα στον συγγρα-
φέα και τον αναγνώστη.

Από πλευράς ευθυβολίας του
συγγραφικού τολμήματος, όλα τα
κείμενα έχουν ουσιαστικά αποτε-

λέσματα, αλλά θα ήθελα να ξεχω-
ρίσω ένα από τα πιο σύντομα, και
ίσως το πιο αποτελεσματικό ως
προς την καταγγελία που όλη η
συλλογή επιχειρεί, το «Συνοπτι-
κές διαδικασίες».

Τελικά, ο Δ. Π. με εφόδια την
απλότητα και την ουσιαστική εν-
δοσκοπήση καταφέρνει να επι-
σημάνει τα λάθη και τα σφάλμα-
τα ενός ολόκληρου λαού.

Μάνος Κοντολέων

αρχικού του θέματος.
Να, λ.χ., καθώς
φυλλομετρούσα την
επανέκδοση της
παλαιότερης εργασίας
του Η «Παιδική
Αποθήκη» και ο
Δημήτριος Πανταζής
(εκδ. Καστανιώτη,
1995) πρόσεξα ότι το
αντίτυπο του

Απόκοπου του 17ου
αιώνα πέρασε απ' τα
χέρια του Γ.Γ. Λαδά,
στον Ν. Χατζηδήμο κι
από κει στον Κ.Θ.

Δημαρά. Διαπίστωση
πως ο φαναριώτικος
στιχουργικός απόηχος
είναι ισχυρότατος σε
στίχους όπως:

«Μέλισσά μου δεν με
λέγεις, διατί,
παρακαλώ, / Συ
γλυκύτατα βομβίζεις
όταν γω σου ομιλώ; / Ω
ωραίον μου παιδάκι,
τώρα τώρα θα σ' ειπώ /
Από ένα σ' άλλο άνθος
διατί εγώ πετώ.»... Και
αιφνιδιάστηκα όταν
έμαθα ποιος ακριβώς
είναι ο Ρέννος: «Το
ύψος του ζώου τούτου
είναι περίπου τρεις
πόδας έως τρεισήμισυ
και το μήκος του
περίπου πέντε ή
πεντέμισυ. Το χρώμα
του είναι κοινώς
μελαχρινόν και λευκόν
υπό την κοιλίαν, έχει
κέρατα μεγάλα και
κλαδοτά»! Ρώτησα
και έμαθα: δεν
υπάρχει καμία
συγγενική σχέση με
τον ομόηχο του
καναλιού 5 και
επομένως κάθε
περιγραφική
ομοιότητα ας
θεωρηθεί
συμπτωματική...

ο χαρτοκόπτης

Πέραν της επιστημολογίας

σω Κινή
hn & Wittgenstein
δ. Σμίλη, 1995

Η Βάσω Κινή ανήκει στην πα-
δοση του επιστημολογικού
ρχασμού ο οποίος αντιτίθεται
η μεταφυσική, θεωρώντας την
οπτη κατεύθυνση σκέψης. Χω-
να απορρίπτει τα φιλοσοφικά
ήματα του ορθού και του αλη-
ύς, βλέπει ότι αυτά δεν είναι
ριβώς αιτήματα κάποιου “φι-
σοφικού” λόγου αλλά αξίες της
θημερινότητας που βρίσκουν
ν επαλήθευσή τους στο πεδίο,
λέγαμε εμείς, του πρακτικού
γου.

Η θεώρησή της του Kuhn μέσα
ό την οπτική του Wittgenstein,
ισχύει τη συσχέτιση του επι-
ημολόγου με τη φιλοσοφική
ράδοση. Το ενδιαφέρον σε αυ-
τη θεώρηση είναι ότι αν και κι-
ίται από τη δεδομένη προκατά-
ψη κατά του Διαφωτισμού, δέ-
ται τον ορθό λόγο ως ρυθμιστι-
για τον ηθικό βίο.

Ιε την επικράτηση των θετι-
ίν, επιστημολογικών και ανα-
τικών προσεγγίσεων της φιλο-
φίας, έχει παγιωθεί μια προ-
πάληψη εναντίον του Διαφωτι-
ιού. Μήπως όμως δεν ξέρουμε
λά τον Διαφωτισμό; Στον Κα-
τον φιλόσοφο-τομή αυτού του
νήματος, μπορούμε να ανατρέ-
νυμε για το τι σημαίνει ορθός

λόγος στην ιστορία της σκέψης.
Και επειδή ακριβώς ο Καντ κλο-
νίζει ευθύς εξαρχής στη γνωσιο-
θεωρία του τα θεμέλια της θεολο-
γίας και της μυστικοποιημένης
γνώσης, καταδεικνύεται η αδυ-
ναμία του γνωστικού υποκειμέ-
νου να γνωρίζει πράγματα πέρα
από τις δυνατότητες της νόησής
του. Κλονίζονται λοιπόν όλες οις
ύποπτες φιλοσοφικές κατασκευ-
ές και τονίζεται η κριτική στάση
απέναντι σε τέτοιου τύπου μορ-
φώματα, θυμίζοντας έτσι σύγ-
χρονες θεωρήσεις, όπως αυτή
που δηλώνεται στην προμετωπί-
δα του *Tractatus* του Wittgen-
stein.

Από την άλλη, στη δεύτερη κρι-
τική του, την κριτική του Πρακτι-
κού Λόγου (δηλαδή την Ηθική
του) ο Καντ επιφυλάσσει για την
ηθική ζωή μια διαφορετική θεώ-
ρηση του ορθού λόγου. Μέσω
των συνθετικών προβληματικών
κρίσεων, π.χ. περί του αγαθού,
που πια δεν είναι διαπιστωμένες
γνώσεις αλλά παγκόσμιες αρχές
και αιτήματα, ο άνθρωπος μπορεί
να πράξει στη καθημερινότητά
του το ορθό.

Πάντα η μεγάλη φιλοσοφία επε-
δίωκε να συναρτά το υπάρχον με
το ορθό, το τι υφίσταται και το τι
είναι με το τι πρέπει να είναι και
να γίνει. Ο Πλάτων και ο Καντ δί-
νουν συνειδητά προτεραιότητα

στο αίτημα του ορθού. Το τονίζω
αυτό γιατί πιστεύω ότι τελικά
υπάρχει μια σύγχυση ως προς το
τι είναι ιδεαλισμός, ορθός λόγος,
αρχαίος και νέος διαφωτισμός.

Η Βάσω Κινή προκρίνοντας
τον ερμητικό, κατά τα άλλα,
Wittgenstein εντάσσεται σε μια
παράδοση που της επιτρέπει να
μην αμφισβητεί την αξιολογική
κρίση. Και από όλη την ενδιαφέ-
ρουσα διατριβή της μένουμε σε
αυτό το ζήτημα γιατί αξίζει να
υπογραμμιστεί εδώ η θέση της
συγγραφέως. Ζούμε σε μια επο-
χή όπου η αξιολόγηση τείνει να
υποβαθμιστεί και να εκληφθεί ως
ύποπτη από λογής θετικιστικές
και εμπειριστικές τοποθετήσεις.
Ο μέσος διανοούμενος θα δηλώ-
σει θεωρώντας το προοδευτικό:
Εγώ βέβαια αποφεύγω να εκφέ-
ρω αξιολογικές κρίσεις. Δεν δια-
βλέπει τον κίνδυνο μιας τέτοιας
στάσης, τον κίνδυνο της έλλειψης
κριτικής απόστασης από την τρέ-
χουσα πραγματικότητα. Ας ανα-
λογιστούμε μήπως ο ορθός λόγος
μπορεί να τονώσει τις αντιστά-
σεις μας απέναντι στην καθημε-
ρινή χυδαιότητα που αντιμετωπί-
ζουμε. Οι Εκδόσεις Σμίλη μας
έδωσαν ένα βιβλίο ενδιαφέρον,
χωρίς την ακαμψία που πολλές
φορές χαρακτηρίζει τις επιστη-
μολογικές θεωρήσεις.

Έρη Κασίμη

καὶ ἔρχεται ὁ καιρὸς ἔγγυς.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΗΛΙΑ
ΛΑΓΙΟ

Μαραναθά*

‘Ο γάρ καιρός ἐγγύς. (Αποκ. α’ 3)
Ἀμήν, ναί ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ. (Αποκ. κβ’ 20)

ΕΙΝΑΙ, γνωστά πράγματα, αναφαίρετο δικαίωμα του καθενός το να σπουδάζει τα κείμενα –όποια τα κείμενα– καθώς επιθυμεί. Εδώ, επί των κειμένων, η δημοκρατία περισσεύει.

Η επί γης γραμματολογία μορφώνει και μορφοποιεί το σώμα της στις ακρώρειες αυτής της ελευθερίας· μέσα από γοητευτικές εκδοχές, ριψοκίνδυνες υποθέσεις και (γιατί όχι;) σκανδαλωδέστατες παραναγνώσεις. Το ίδιο το κείμενο μετασχηματίζεται διά επαλλήλων προσχώσεων, σχολιασμών επί των σχολίων, μέχρι του σημείου που, ενώ ο τύπος του παραμένει ο ίδιος και ο αυτός, να αντικατοπτρίζει (δείχνει, δεν είναι πια) μιαν άλλη ουσία. Αυτό το ονομάζω εκ του ασφαλούς τρόπο του γράμματος.

Και το γράμμα καλείται να ζωοποιήσει. Γιατί μπορείς να συλλαβήσεις ένα κείμενο, φράση τη φράση, λέξη την έκφραση, ανάγοντάς το στην ιστορικότητα της Γραφής και της Γραμματείας. Να ανασυνθέσεις κάθε κείμενο διακειμενικώς και, αυτό να εμπεριέχει, δυνάμει, το σύνολο όσων γράφτηκαν-γράφονται-θα γραφούν· ένα αμάλθιο κέρας από το στόμιο του οποίου ρέουν ακαταπαύστως οι συνάφειες και οι συσχετισμοί. Τον τρόπο τούτο, του γράμματος, μετέρχονται οι «γραμματικοί» –ας είναι αυτή, και αβέβαιη, η λέξη μου.

Υπάρχει και έτερος τρόπος, πλέον υψηλός, πλέον υπερήφανος, της καρδιάς. Ο τρόπος του ονείρου, του προσωπικού οράματος. Εδώ όπου το κείμενο λειτουργεί ως εφήμερο και ως πρόσχημα· κάποτε είναι το πλούσιο και καρπερό χώμα μέσα από το οποίο θα ξεπηδήσουν τα μυστικά ευώδη άνθη, κάποτε άλλοτε το πρόσκαιρο πέπλο που καλύπτει τον άρρητο και ευφρόσυνο παράδεισο, αυτόν που προόρίζεται και μέλλεται να αποκαλυφθεί στους «γυμνασμένους νέες». Είναι αυτός ο τρόπος, ο πάντοτε νέος, ο δροσερός και φωτεινός, ο τρόπος των ποιητών.

Να πώς είδα να διαβάζεται στις ημέρες μου και από πολλούς, η Αποκάλυψη του Ιωάννη. Σκύψαν επάνω της, με περισσή φροντίδα, γνώση και τάλαντο, εξηγητές και ονειροπόλοι, ερμηνευτές και οραματιστές. Και τα άθλα τους πολλά· η σπορά, απ’ ό,τι φαίνεται, υπήρξε γόνιμη.

Α, ναι! Και ένας τρόπος τρίτος, ταπεινός. Φτωχός και ξεχασμένος, που ντρέπεσαι να τον πεις, ο καταφρονεμένος τρόπος. Ο τρόπος του «Μαραναθά», εκεί όπου η σπουδή πολλή καθ’ ότι ο καιρός ἐγγύς. Εκεί όπου κυριαρχεί η θλίψη αλλά πλεονάζουν η πίστις, η ελπίς, και η αγάπη – τα τρία ταύτα. Είναι, το θέλουμε-δεν το θέλουμε, ο παλιός τρόπος, η παράδοση της Εκκλησίας.

Και, τότε και μόνον τότε, με τον τρόπο αυτό, η Αποκάλυψη δηλούται και φανερώνεται, αποκαλύπτει εαυτήν πέραν της ιστορικότητας και της φαντασίας, μέσα στην Ιστορία, Ιστορία Εσχάτων αυτή η ίδια.

Και, τότε και μόνο τότε, το Αρνίον, ο Θρόνος, οι Πρεσβύτεροι παύουν να είναι πύιητικά σύμβολα, φιλολογικά σύμπλοκα ή σύμμεικτες προσομοιώσεις και αποκαλύπτονται ως προτύπωση πράξεων, εν σώμασι μελέτη για το νόημα και το τέλος του Καιρού. Και η Ιστορία ολοκληρώνεται, όχι στο γράμμα, όχι μεταξύ κειμένων Πεντατεύχου και Αποκαλύψεως αλλά εν χρόνω και τόπω, διά του Σταυρού και, αλίμονο, επ’ αυτού.

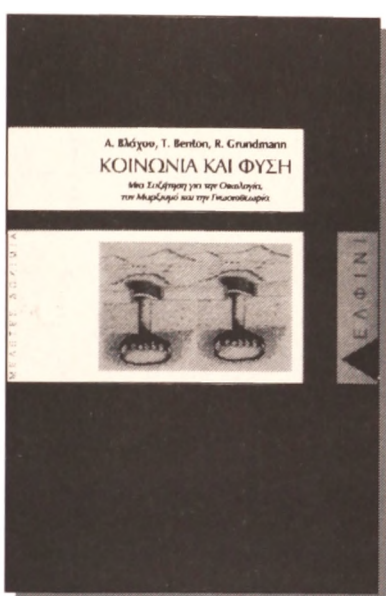
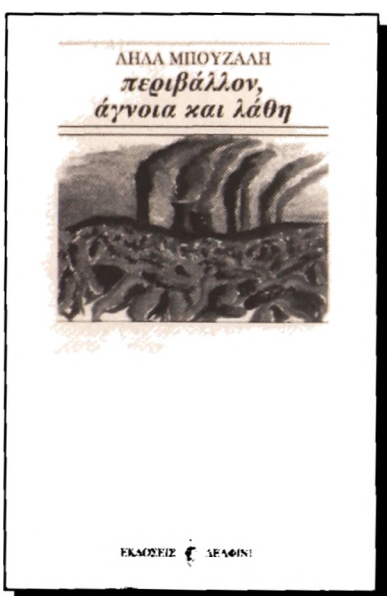
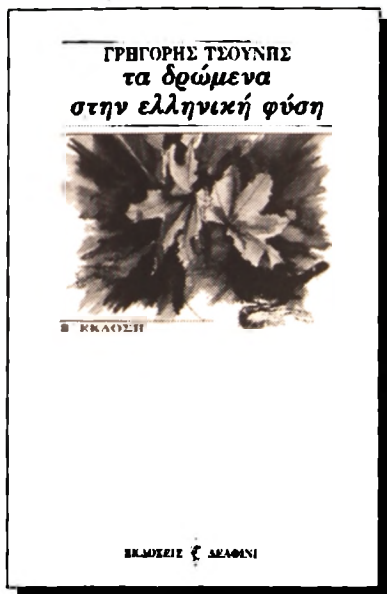
ΑΥΤΑ τα λίγα είναι που είχα να πω για την Αποκάλυψη. Όπως έγραψε, άλλωστε, και ο παλιός Έλληνας «όποτεροι δέ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον προᾶγμα, ἄδηλον παντί πλήν εἰ τῷ Θεῷ» (Πλάτ., Ἀπολ. 42α)

*Α’ Κορ. ιστ’ 22, Διδαχή 10,6

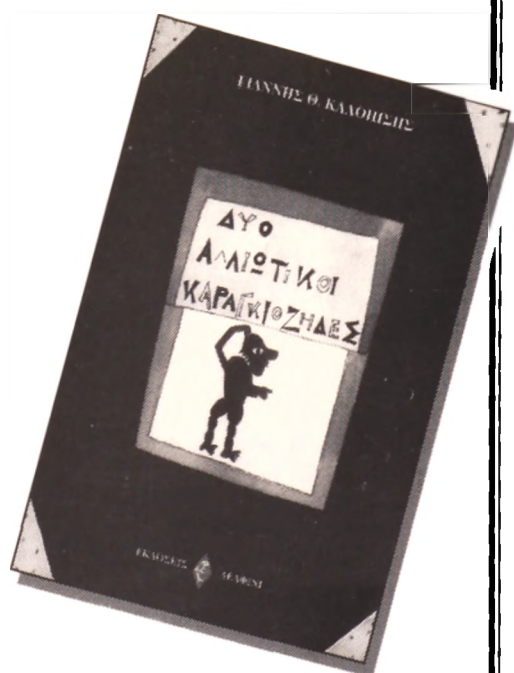

ΕΛΦΙΝΙ

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΦΥΠΝΙΣΗΣ

Η οικολογική ισορροπία,
οι όροι των περιβαλλοντικών ζητημάτων,
η αγάπη της φύσης,
η αγωνία για την προστασία της,
η εξέλιξη της οικολογικής συνείδησης,
η αρμονία της φυσικής ζωής,
κι ένας ... οικολογικός Καραγκιόζης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175

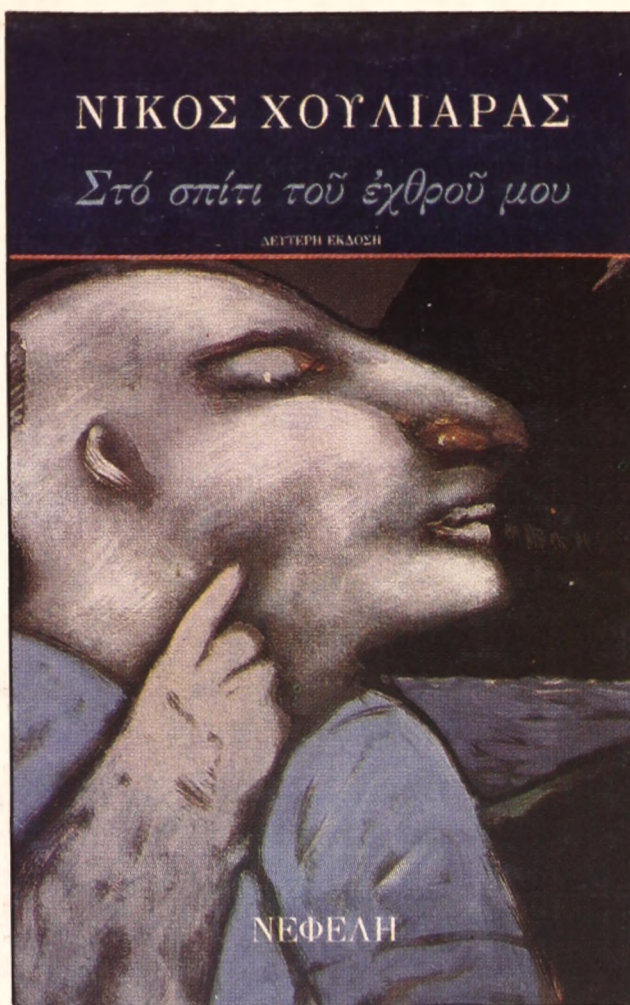
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 50-52, 106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 33 03 380

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ΜΟΥ

(Μυθιστόρημα)

Στό νέο του μυθιστόρημα ο ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ, μέ τήν έντονα προσωπική του γλώσσα, τήν άμεση γεμάτη πίκρα καί τρυφερότητα γραφή του, μᾶς δίνει μιά σπαρακτική μαρτυρία τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Ἐπίσης κυκλοφοροῦν

ΟΙ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΝΥΧΤΕΡΙΝΟΥ ΧΑΡΤΗ ('Αλμπουμ)

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ (Μυθιστόρημα)

ΖΩΗ, ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ (Μυθιστόρημα)

ΣΑΡΑΝΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ("Αλμπουμ)

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ (Διηγήματα)

ΜΠΑΚΑΚΟΚ (Διηγήματα)

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ

(Ποιήματα καί ζωγραφική)

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥ ΧΕΙΜΩΝΑ (Νουβέλα)

Η ΜΕΣΑ ΒΡΟΧΗ (Διηγήματα)

ΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ (Ποιήματα καί ζωγραφική)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ.: 3607744